

การทำท่ายและต่อรองภาพแทนเชิงเชื้อชาติ: บทวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่อง *Black Panther & Black Panther: Wakanda Forever*

CHALLENGING AND NEGOTIATING RACIAL REPRESENTATION: ANALYSIS OF THE
BLACK PANTHER & BLACK PANTHER: WAKANDA FOREVER

ชนาวุธ ทับไทร

การทำทนายและต่อรองภาพแทนเชิงเชื้อชาติ: บทวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่อง *Black Panther & Black Panther: Wakanda Forever*

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

CHALLENGING AND NEGOTIATING RACIAL REPRESENTATION: ANALYSIS OF THE
BLACK PANTHER & BLACK PANTHER: WAKANDA FOREVER

CHANAWUT TABSAI

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF POLITICAL SCIENCE
(Diplomacy and International Relations)
Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University
2024
Copyright of Srinakharinwirot University

การค้นคว้าอิสระ
เรื่อง
การทำท่ายและต่อรองภาพแทนเชิงเชื้อชาติ: บทวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่อง *Black Panther & Black Panther: Wakanda Forever*
ของ
ชนาวุธ ทับไทร

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญากุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าการค้นคว้าอิสระ

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.รุ่งฉาย เย็นสบาย)

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรพินธุ์ พัวพันธ์วงศ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิวพล ชมภูพินธุ์)

ชื่อเรื่อง	การทำทนายและต่อรองภาพแทนเชิงเชื้อชาติ: บทวิเคราะห์ ภาพยนตร์เรื่อง <i>Black Panther & Black Panther: Wakanda Forever</i>
ผู้วิจัย	ชนาวุธ ทับไทร
ปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2567
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.รุ่งฉาย เย็นสบาย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาภาพยนตร์ในฐานะส่วนหนึ่งของพื้นที่การศึกษาเมืองโลก ซึ่งมีนักวิชาการสาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้ความสนใจ โดยงานชิ้นนี้ต้องการศึกษาการทำทนายและต่อรองภาพแทนเชิงเชื้อชาติ: บทวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่อง *Black Panther & Black Panther: Wakanda Forever* โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการต่อรองหรือการหลุดพ้นจากภาพเหมารวมและการกดทับเชิงเชื้อชาติของคนเชื้อสายแอฟริกันในภาพยนตร์เรื่อง *Black Panther & Black Panther Wakanda Forever* ตามแนวคิดหลังอาณานิคม (Post colonialism) ของบูรพาคติศึกษา (Orientalism) ผ่านการวิเคราะห์ภาพยนตร์ *Black Panther* ทั้งสองภาค เพื่อชี้ให้เห็นการต่อรอง การทำทนาย การหลุดพ้นจากภาพแทน (Represent) และวาทกรรม (Discourse) ที่ตะวันตก (Occident) มีต่อตะวันออก (Orient) ในลักษณะแปลกใหม่ ป่าเถื่อน โหดร้าย และเป็นอื่นผ่านการสถาปนาอำนาจในการครอบงำและแทรกแซงตะวันออกในฐานะดินแดนที่ด้อยกว่าตะวันตก โดยงานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องร่วมกับการวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่อง *Black Panther* ทั้งสองภาค โดยผลการศึกษพบว่า ภาพยนตร์เรื่อง *Black Panther* และ *Black Panther Wakanda Forever* มีการสะท้อนให้เห็นถึงการต่อรองหรือหลุดพ้นจากภาพเหมารวมและการกดทับเชิงเชื้อชาติของคนเชื้อสายแอฟริกันหรือคนผิวสีในลักษณะที่ตรงกันข้ามกับความเป็นอื่น ความแปลก แตกต่าง และสิ่งที่ถูกฉายตามมุมมองและภาพแทนของตะวันตกที่มีต่อตะวันออก โดยตัวละคร ฉาก และบทสนทนาในภาพยนตร์สะท้อนให้เห็นถึงตะวันออก (แอฟริกา) ที่มีอารยธรรม ก้าวหน้า แข็งแกร่ง และเต็มไปด้วยเทคโนโลยี ทั้งในมิติของอำนาจ ศีลธรรม ความแปลกประหลาดและเป็นอื่น และองค์ความรู้และเทคโนโลยี อีกทั้งสะท้อนให้เห็นว่าคนแอฟริกันผิวสีหรือชาว Wakanda เป็นคนที่ทัดเทียมกับคนผิวขาวหรือชาวตะวันตกในลักษณะที่มีอารยธรรม แข็งแกร่ง และเป็นปกติ ซึ่งตรงข้ามกับภาพแทนที่ตะวันตกมีต่อตะวันออก ดังนั้นภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวเป็นการสะท้อนถึงการต่อรองกับภาพแทนและมรดกตกทอดของลัทธิล่าอาณานิคมที่ตะวันตกสร้างไว้เพื่อครอบงำและแทรกแซงตะวันออก

คำสำคัญ: การเหยียดชาติพันธุ์, แนวคิดหลังอาณานิคม, บูรพาคติศึกษา, ลัทธิล่าอาณานิคม

Title	CHALLENGING AND NEGOTIATING RACIAL REPRESENTATION: ANALYSIS OF THE BLACK PANTHER & BLACK PANTHER: WAKANDA FOREVER
Author	CHANAWUT TABSAI
Degree	MASTER OF POLITICAL SCIENCE
Academic Year	2024
Advisor	Rungchai Yensabai, Ph.D.

This research is a study of film as part of global political studies, a field of interest to scholars of international relations, with a focus on challenging and negotiating racial representation through an analysis of *Black Panther* and *Black Panther: Wakanda Forever*. Its objective is to examine the negotiation or liberation from racial representation and racism of people of African descent in *Black Panther* and *Black Panther: Wakanda Forever*, through the lens of Postcolonialism, specifically Edward Said's Orientalism. This is achieved by analyzing both films to highlight the negotiation, challenge, and liberation from representations or discourse that the West (Occident) holds towards the East (Orient) – characterized as exotic, savage, brutal, and other. This occurs through the establishment of power to dominate and interfere with the East as an inferior territory to the West. This study is conducted as qualitative research, involving the analysis of relevant documents alongside the analysis of both *Black Panther* films. The findings indicate that *Black Panther* and *Black Panther: Wakanda Forever* reflect a negotiation or liberation from racial stereotypes and oppression of Black people in a manner that contradicts otherness, exoticism, difference, and portrayals from the Western perspective and representation of the East. The characters, scenes, and dialogues in the films reflect an East (Africa) that is civilized, advanced, strong, and cutting-edge in technology, encompassing dimensions of power, morality, exoticism/otherness, and knowledge/technology. Furthermore, the films suggests that Black Africans or Wakandans are on par with white people or Westerners in terms of being civilized, strong, and normal, contrary to the Western representation of the East. Therefore, these films reflect a negotiation with the representations and legacy of colonialism created by the West to dominate and interfere with the East.

Keywords: Racism, Post colonialism, Orientalism, Colonialism

กิตติกรรมประกาศ

งานศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้เป็นการศึกษา การทำท่ายและต่อรองการกดทับเชิงเชื้อชาติ: บทวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่อง Black Panther และ Black Panther: Wakanda forever เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งงานศึกษานี้จะสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีไม่ได้หากขาดความอนุเคราะห์และความกรุณาจากบุคคลดังต่อไปนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.รุ่งฉาย เย็นสบาย อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ที่คอยให้คำปรึกษา คำแนะนำ และชี้แนะนิสิตเสมอมา ขอขอบคุณท่านอาจารย์ที่เสียสละเวลาและให้การสนับสนุนการเขียนงานครั้งนี้ให้ประสบความสำเร็จลุล่วงได้ดี ขอขอบคุณท่านอาจารย์ที่คอยให้กำลังใจและเป็นแรงขับเคลื่อนให้นิสิตสามารถผ่านพ้นช่วงเวลาต่าง ๆ ตลอดเขียนงานศึกษานี้

ขอขอบพระคุณครอบครัว คุณแม่ คุณพ่อ และน้องสาว ที่คอยสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จนข้าพเจ้าสามารถบรรลุฝั่งฝันที่วางไว้ ขอขอบพระคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ ร่วมชั้นเรียนที่ร่วมฝ่าฟันและทำงานร่วมกันมาตลอดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา รวมทั้งขอบคุณเพื่อน ๆ และทุกคนที่คอยสอบถามและให้กำลังใจข้าพเจ้ามาเสมอมา ทุกกำลังใจล้วนเป็นสิ่งที่มีค่าเสมอมา

ขอขอบพระคุณคุณแคเธอรี แอลิสัน สวิฟต์ และคุณอารีอานา กรานเด-บูเทรา ในฐานะนักประพันธ์ นักร้อง ศิลปิน และนักกวีที่ข้าพเจ้าชื่นชอบเป็นอย่างมาก ซึ่งเพลงและสุรเสียงของทั้งสองท่านเปี่ยมไปด้วยความสุข ศรัทธา ความหวัง และความรัก อีกทั้งสุนทรพจน์ของคุณแคเธอรี แอลิสัน สวิฟต์ ที่กล่าวว่า “Life can be heavy, especially if you try to carry it all at once, Part of growing up, and moving into new chapters of your life, is about catch and release.” ยังเป็นสิ่งที่คอยเตือนใจและโอบกอดข้าพเจ้าเสมอมา

ท้ายที่สุด ข้าพเจ้าขอขอบคุณตัวเองที่สามารถเขียนงานฉบับนี้ออกมาได้อย่างลุล่วงและสำเร็จผล ซึ่งงานชิ้นนี้เกิดขึ้นได้เพราะความสนใจและความชื่นชอบการดูภาพยนตร์ของข้าพเจ้า ซึ่งหวังว่างานศึกษานี้จะเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและทำให้สังคมเกิดการวิพากษ์ประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญในโลกปัจจุบัน

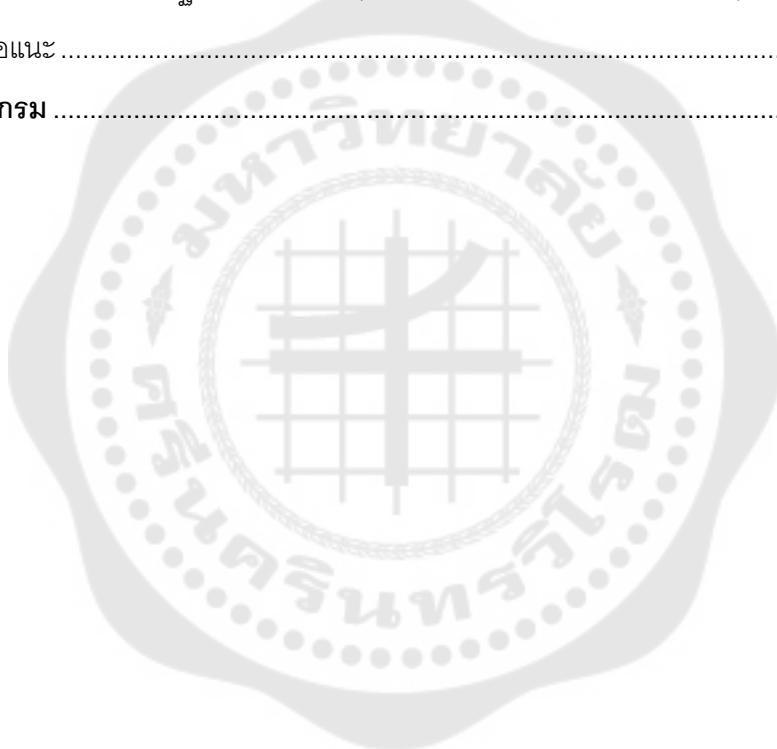
ชนาวุธ ทับไทร

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญรูปภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	9
สมมติฐาน / ข้อเสนอ	9
วัตถุประสงค์การวิจัย	10
ขอบเขตของการวิจัย	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
การทบทวนวรรณกรรม	11
ส่วนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎี.....	11
ส่วนที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	29
กรอบแนวคิดการวิจัย	29
แบบแผนวิจัย	30
การเก็บรวบรวมข้อมูล	31
ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล	32
บทที่ 4 ผลการศึกษา	34
ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างสองฝ่าย (Power Dynamic).....	34
ศีลธรรม (Morality)	40
ความแปลกประหลาดและเป็นอื่น (Exoticism & Otherness)	43

องค์ความรู้และเทคโนโลยี (Knowledge & Technology)	45
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	49
สรุปผลการศึกษา	49
การอภิปรายผล.....	49
การเหยียดชาติพันธุ์ระหว่างกลุ่มคนผิวสี (Intragroup Racism).....	50
บูรพาคดีแบบกลับด้าน (Orientalism in reverse)	51
บริบทของฮอลลีวูดเชิงพาณิชย์ (Commercial Hollywood Context)	52
พหุวัฒนธรรมนิยมในฐานะสิ่งที่จำกัด (Multiculturalism as Containment)	53
ข้อเสนอแนะ	55
บรรณานุกรม	56

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	29
ภาพประกอบ 2 ภาพยนตร์เรื่อง Black Panther (2018).....	31
ภาพประกอบ 3 ภาพยนตร์เรื่อง Black Panther: Wakanda Forever	32
ภาพประกอบ 4 บัลลังก์และประเทศ Wakanda	35
ภาพประกอบ 5 Okoye ไปช่วย Ross.....	36
ภาพประกอบ 6 ราชินี Ramonda กล่าวในที่ประชุมเวทีสหประชาชาติ	37
ภาพประกอบ 7 ราชินี Ramonda กล่าวในที่ประชุมของ Wakanda.....	38
ภาพประกอบ 8 Ross ประชุมร่วมกับเจ้าหน้าที่ของสำนักข่าวกรองกลางสหรัฐฯ	38
ภาพประกอบ 9 การอำพรางตนของ Wakanda	39
ภาพประกอบ 10 การพูดคุยในที่ประชุมของประเทศ Wakanda	40
ภาพประกอบ 11 การปะทะกันในปูซาน.....	41
ภาพประกอบ 12 ราชินี Ramonda เข้าไปช่วย Williams	42
ภาพประกอบ 13 รูปการประชุมของเจ้าหน้าที่ CIA	43
ภาพประกอบ 14 ราชินี Ramonda นำ Williams เข้าชม Wakanda	44
ภาพประกอบ 15 พิธีพระศพของกษัตริย์ T'Challa	45
ภาพประกอบ 16 ประเทศ Wakanda	46
ภาพประกอบ 17 ลูกน้องของ Klaue ยิงกระสุนใส่รถที่ทำจากไวนิล	46
ภาพประกอบ 18 เทวีเลือดดำ.....	47

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การเหยียดชาติพันธุ์ (Racism) เป็นปัญหาและความท้าทายระดับโลก (Global Issue) ตามรายงานในปี 2024 ของหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (the United Nations High Commissioner for Human Rights) มีการกล่าวถึงประเด็นการเลือกปฏิบัติและการเหยียดชาติพันธุ์ที่มีต่อชาวแอฟริกัน (คนผิวสี) ยังคงมีปรากฏอยู่ในปัจจุบัน โดยมีลักษณะที่ทับซ้อนกัน (Intersectionality) ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ อาทิ เชื้อชาติ สีผิว เชื้อสาย ชาติกำเนิด หรือชาติพันธุ์ อายุ เพศ สภาพทางเพศ รสนิยมทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ การแสดงออกทางเพศ ลักษณะทางเพศ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม สถานะการย้ายถิ่นฐาน ความพิการ สถานะของชนกลุ่มน้อย แหล่งกำเนิดชนพื้นเมือง สถานะสุขภาพ ความคิดเห็นทางการเมือง หรือความคิดเห็นอื่น ศาสนาหรือความเชื่อ หรือสถานะอื่น ๆ (United Nations General Assembly, 2024) ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้นำไปสู่อคติ ความเกลียดชัง การเลือกปฏิบัติ และการเหยียดชาติพันธุ์ นอกจากนี้ในปี 2022 สำนักงานสิทธิขั้นพื้นฐานแห่งสหภาพยุโรป (the European Union Agency for Fundamental Rights) มีการรายงานจากแบบสำรวจที่สำรวจผู้อพยพในสหภาพยุโรป อัตราการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมาเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 24 เป็นร้อยละ 34 ซึ่งเพิ่มขึ้นในกระบวนการหาที่อยู่อาศัย การหางาน การทำงาน และด้านการศึกษา (European Commission, 2024) ทำให้ประเด็นของการเหยียดชาติพันธุ์ในระดับโลก ยังคงปรากฏความรุนแรงและมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว

อนึ่ง การเหยียดชาติพันธุ์ นับเป็นผลมาจากบริบทของการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการล่าอาณานิคมหรือลัทธิล่าอาณานิคม (Colonialism) ที่สร้างแตกต่างระหว่างเจ้าอาณานิคม (Colonizer) กับประเทศที่ตกเป็นผูถูกล่าอาณานิคม (Colonized) โดยเจ้าอาณานิคมจะอาศัยการครอบงำของสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง ทำให้เกิดลำดับชั้นทางเชื้อชาติ (Racial hierarchy) ที่แบ่งความเหนือกว่าและด้อยกว่า โดยลำดับชั้นทางเชื้อชาติดังกล่าวถูกมองออกเป็น 2 ประเด็น คือ “การถูกมองว่าด้อยกว่า” และ “การถูกมองว่าเป็นภัยคุกคาม” ซึ่งประเด็นดังกล่าวเป็นสองด้านหลักของการเหยียดเชื้อชาติในเวทีการเมืองโลก (Freeman et al., 2022) อีกทั้งประเด็นการเหยียดเชื้อชาติหรือการเหยียดชาติพันธุ์ในช่วงเวลาของการล่าอาณานิคม ส่งผลให้เจ้าอาณานิคมมีความพยายามในการกลืนกินวัฒนธรรม ความเชื่อ และประวัติศาสตร์ของประเทศที่ตกเป็นอาณานิคม ผ่านการแสวงหาทรัพยากรและการขยายอิทธิพล รวมทั้งองค์ความรู้จากเจ้าอาณานิคมไปสู่ประเทศอาณานิคมต่าง ๆ เจ้าอาณานิคมจึงมีอำนาจและสถานะที่เหนือกว่าประเทศที่ตกเป็นอาณานิคม ซึ่งแม้ว่ายุคแห่งการล่าอาณานิคมจะสิ้นสุดลงไปแล้วก็ตาม แต่ชุดความคิดและมรดกของลัทธิการล่าอาณานิคม (Colonialism) เหล่านี้ก็ยังดำรงอยู่ โดยลัทธิล่าอาณานิคมสถาปนาตนเอง ผ่านการใช้ อำนาจและความชอบธรรมในการเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์จากประเทศที่ตกเป็นอาณานิคม ทำให้เกิดการแบ่งแยกระหว่างผู้ล่าอาณานิคม (ตะวันตก) กับผู้ถูกล่าอาณานิคม (ตะวันออก)

ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นโลกทัศน์ที่ตั้งอยู่บนความเข้าใจแบบลำดับชั้น (Hierarchical) เกี่ยวกับคุณค่าของประชากร โดยที่กลุ่มคนผิวขาวยุโรปอยู่บนสุด และคนอื่น ๆ อยู่ต่ำลงไป (Borocz & Sarkar, 2012) รวมทั้งมีการพรรณนาถึงดินแดนที่ตกเป็นอาณานิคมมีลักษณะ “ด้อยกว่า” โดยธรรมชาติและเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ดังกล่าวเข้าไปครอบงำผู้ถูกล่าอาณานิคมและสถาปนา “ความเป็นอื่น” ในพื้นที่ดังกล่าว

ด้วยมรดกตกทอดของลัทธิล่าอาณานิคมซึ่งสอดคล้องกับสิ่งที่นักวิชาการแนวคิดหลังอาณานิคมกล่าวถึง โดยแนวคิดหลังอาณานิคม (Postcolonialism) คือ การศึกษาเชิงวิพากษ์ที่พยายามตรวจสอบวัฒนธรรม, ประวัติศาสตร์และระบอบอำนาจ/ความรู้ที่ตกทอดมาจากลัทธิอาณานิคมและจักรวรรดินิยมในคริสต์ศตวรรษที่ 19 (นฤพนธ์ ดัวงวิเศษ, 2564) ที่วิพากษ์ถึงประเด็นที่เป็นผลกระทบทางวัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการลัทธิล่าอาณานิคม โดยนักวิชาการแนวหลังอาณานิคมที่สำคัญ อาทิ Frantz Fanon, Gayatri Chakravorty Spivak, Homi K. Bhabha และ Edward W. Said โดย Edward W. Said เป็นนักวิชาการและนักคิดที่สำคัญของแนวคิดหลังอาณานิคมที่วิพากษ์และศึกษาวาทกรรม องค์ความรู้ และมรดกที่ตกทอดของตะวันตกมีต่อตะวันออก ผ่านกระบวนการทำให้เป็นอื่น (Other) ในลักษณะภาพแทนที่ตะวันตกหรือยุโรปมีการพรรณนาวัฒนธรรมของอาณานิคมว่าเป็นสิ่ง “นิรันดร์” (ติดอยู่ในกาลเวลาและเปลี่ยนแปลงไม่ได้) เป็นหญิง เปี้ยววน อ่อนแอ ไม่มีประสิทธิภาพ และโดยเนื้อแท้แล้วมีสถานะที่ “ด้อยกว่า” (Borocz & Sarkar, 2012) สิ่งดังกล่าวตอกย้ำถึงอำนาจของตะวันตกที่มีต่อตะวันออกเพื่อใช้ครอบงำ ควบคุม และแทรกแซงตะวันออก โดยตะวันออกที่อ่อนแอ ไร้อารยธรรม และเป็นสถานที่แปลกใหม่ จำเป็นต้องให้ตะวันตกในฐานะสิ่งที่มีอารยธรรมและเหนือกว่าเข้าไปควบคุมดินแดนดังกล่าว โดยในงานเขียนบูรพาคติศึกษา (Orientalism) ของ Said เป็นงานเขียนชิ้นสำคัญที่นำเสนอถึงแนวคิดหลังอาณานิคมที่สะท้อนภาพแทนและกระบวนการการสร้างความเป็นอื่นของตะวันตก (ยุโรป สหรัฐฯ) ที่มีต่อตะวันออกตะวันตก (ตะวันออกกลางและเอเชีย แม้ในงานเขียนดังกล่าว มุ่งเน้นการศึกษาภาพแทนของตะวันออกในแถบภูมิภาคตะวันออกกลางและเอเชีย แต่ถึงกระนั้นภาพแทนและการถูกกดทับของตะวันออกไม่ได้จำกัดบริเวณเพียงแค่ตะวันออกกลางและเอเชีย แต่ยังรวมถึงแอฟริกาและกลุ่มคนผิวสีที่มีการถูกเลือกปฏิบัติ การสร้างภาพแทน การเหมารวม และการกดขี่ ผ่านวาทกรรม วรรณกรรม สิ่งพิมพ์ กฎหมาย และสื่อต่าง ๆ ซึ่งแนวคิดหลังอาณานิคมของ Said เป็นการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึง ความเข้มแข็งของโลกตะวันตก (Occident) และความอ่อนแอของโลกตะวันออก (Orient) ผ่านสายตาขององค์ความรู้วิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ซึ่งมอง “สิ่งที่ถูกศึกษา” เป็นวัตถุ (Object) (Nijamatulla, 2019) ผ่านกระบวนการการวิเคราะห์และวิธีการศึกษาภาพแทน วาทกรรม ภาษา องค์ความรู้ และสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรม ตำรา และสื่อภาพยนตร์ ซึ่งวิธีการศึกษาดังกล่าวนั้น เป็นการแสดงให้เห็นถึงมรดกตกทอดของลัทธิล่าอาณานิคมและสิ่งที่ตะวันตกกระทำต่อตะวันออกในลักษณะต่าง ๆ เพื่อชี้ให้เห็นถึงภาพแทนวาทกรรม และอำนาจบางประการที่ยังคงดำรงอยู่

อนึ่ง แนวคิดหลังอาณานิคมกล่าวถึง วาทกรรมในรูปแบบต่าง ๆ โดยสื่อโดยเฉพาะสื่อภาพยนตร์เป็นเครื่องมือประเภทหนึ่งที่ใช้ในการส่งต่อหรือถ่ายทอดข้อมูลไปยังผู้รับสื่อ (ผู้รับสาร) ดังนั้นสื่อภาพยนตร์จึงมีบทบาทที่สำคัญในการกำหนดทิศทางและความคิดให้รู้สึกคล้อยตามหรือโน้มน้ามนใจผู้ชมได้ โดยภาพยนตร์ถือเป็นสื่อที่ทรงอิทธิพลในการโน้มน้าวสูงที่สุดเนื่องจากเป็นสื่อที่นำเสนอทั้งภาพและเสียง (Visual and Auditory) โดยใช้วิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการโน้มนำนั่นคือ การเล่าเรื่อง (Narrative Presentation) (องอาจสิงห์ลำพอง, 2556) ซึ่งในยุคปัจจุบันสื่อภาพยนตร์เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ได้รับความนิยมและเป็นที่แพร่หลายเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะภาพยนตร์ในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ฮอลลีวูด (Hollywood) ที่เป็นอุตสาหกรรมที่ประสบความสำเร็จและสร้างรายได้ได้เป็นอย่างมาก ซึ่งฮอลลีวูดไม่ได้ครอบงำเพียงแค่อุตสาหกรรมภาพยนตร์ของสหรัฐอเมริกาเท่านั้น แต่ยังคงครอบงำเศรษฐกิจวัฒนธรรมระดับโลกอีกด้วย (Miller et al., 2001 as cited in Kim & Brunn-Bevel, 2020) อีกทั้ง ฮอลลีวูดไม่เพียงเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมภาพยนตร์เท่านั้น หากยังมีอิทธิพลอย่างมากต่อวงการภาพยนตร์โลก (Yuki & Oktapiani, 2025) และมีอิทธิพลเป็นอย่างมากในมิติต่าง ๆ ดังนั้นการศึกษาสื่อภาพยนตร์จึงการศึกษาเป็นวาทกรรม ภาพแทน และสิ่งที่เป็นมรดกของลัทธิอาณานิคมซึ่งเป็นแนวทางการศึกษาหนึ่งของแนวคิดหลังอาณานิคมของ Said โดย Said (1978) ได้มีการอภิปรายถึงภาพแทนที่ตะวันตกสร้างและส่งต่อในรูปแบบสื่อโทรทัศน์และภาพยนตร์ที่นำเสนอภาพแทนของ "ตะวันออก" (Orient) ผ่านสายตาของโลกตะวันตก (Occident) ในลักษณะที่ชาวตะวันออกหรือชาวอาหรับในภาพยนตร์มักปรากฏในรูปแบบ พ่อค้าทาส คนชู้สาว คนแลกเงิน และคนเจ้าเล่ห์ อันสะท้อนภาพแทนของตะวันตกที่มีต่อตะวันออกในการเหมารวมและเหยียดเชื้อชาติ

โดยเมื่อกกล่าวถึงภาพยนตร์จะเห็นได้ถึงอิทธิพลของสื่อภาพยนตร์ที่มีบทบาทในบริบทการเมืองระหว่างประเทศ (Media in International Relations) ภาพยนตร์เป็นสื่อที่เป็นพื้นที่สำคัญในการศึกษาการเมืองระหว่างประเทศ ด้วยภาพยนตร์ถือได้ว่าเป็นสื่อขนาดใหญ่และเป็นสื่อที่ผู้คนในยุคปัจจุบันให้ความสนใจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะภาพยนตร์ในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ฮอลลีวูด (Hollywood) ที่เป็นอุตสาหกรรมภาพยนตร์ขนาดใหญ่และเป็นที่รู้จักทั่วโลก ในนามอุตสาหกรรมภาพยนตร์ที่มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน ของสหรัฐฯ ซึ่งภาพยนตร์ฮอลลีวูดถือได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมภาพยนตร์ขนาดใหญ่ที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ด้วยการนำเสนอภาพยนตร์ที่สามารถดึงดูดผู้ชมได้ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย และไม่เพียงแต่เท่านั้น ภาพยนตร์ฮอลลีวูดนั้นยังแผ่ไปด้วยอุดมการณ์และแนวคิดโลกเสรีแบบสหรัฐฯ ผ่านภาพยนตร์ไปอย่างแนบเนียนและแยบยล ภาพยนตร์จึงเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการส่งสารไปยังผู้ชมทั้งในและต่างประเทศ อันรวมถึงผู้ชมในนานาประเทศทั่วโลก โดยอาศัยองค์ประกอบทางภาพยนตร์ที่หลากหลายในการสื่อสารเรื่องราวและสารต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม ในอีกแง่มุมหนึ่ง ฮอลลีวูดในฐานะอุตสาหกรรมภาพยนตร์ที่มีอิทธิพล และนำเสนอความหลากหลายในมิติต่าง ๆ ยังคงประสบกับปัญหาการเลือกปฏิบัติ (Discrimination) โดยรายงาน Hollywood Diversity Report ปี 2025 จาก Institute for Research on Labor and Employment of the UCLA ระบุว่า ฮอลลีวูดกำลังถอยหลัง ในเรื่องความหลากหลายทางเชื้อชาติและชาติพันธุ์ โดยสัดส่วนของคนผิวสีและกลุ่มชาติพันธุ์ อื่นๆ ในบทบาทสำคัญ เช่น นักแสดงนำ ผู้กำกับ และนักเขียนบท ในภาพยนตร์ชั้นนำของปี 2024 ลดลงเมื่อเทียบกับปี 2023 (University of California, Los Angeles, 2025) ซึ่งบทบาท ของนักแสดงผิวสีที่มักถูกจำกัดให้อยู่ในบทบาทที่เกี่ยวข้องกับเชื้อชาติของตนเพียงเท่านั้น ขณะที่นักแสดงผิวขาวกลับได้รับบทบาทที่หลากหลายโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ (whitewashing) นอกจากนี้ ภาพยนตร์บางส่วนมีการนำเสนอและฉายภาพโดยการเล่าเชิงเชื้อชาติและความเกลียดชังคนต่างชาติในรูปแบบการส่งเสริมการมองคนต่างชาติหรือคนผิวสีในฐานะสิ่งแปลก ใหม่และเป็นอื่น เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชมชาวอเมริกัน (Hughey, 2012 as cited in Jacobs, 2017) ทำให้ประเด็นดังกล่าวเป็นข้อถกเถียงและนำไปสู่การตั้งคำถามถึงบทบาทของ คนผิวสีในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ฮอลลีวูด

แม้ว่าจะมีปัญหาอันเกี่ยวข้องกับประเด็นการเลือกปฏิบัติและการเหยียดชาติพันธุ์ที่ เกิดขึ้นในฮอลลีวูดแต่ในอีกด้านหนึ่งก็ยังคงเกิดการท้าทายและการปรากฏขึ้นของพื้นที่ บทบาท และกระแสของภาพยนตร์ที่ประกอบด้วยคนผิวสี ผ่านพื้นที่ต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ ฮอลลีวูด โดยเฉพาะการประสบความสำเร็จของภาพยนตร์ผิวสี ที่สามารถทำรายได้และเข้าชิง รางวัลมากมายในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ ซึ่งที่นี้เป็นความท้าทายและสะท้อนถึงการปรากฏขึ้น ของกระแสคนผิวสีในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ นอกจากนี้ภาพยนตร์คนผิวสีในฮอลลีวูดไม่ เพียงแต่เป็นการท้าทายกับภาพยนตร์กระแสหลักเพียงประการเดียว แต่ยังแฝงไปด้วยการ นำเสนอประวัติศาสตร์ อัตลักษณ์ และเรื่องราวของคนผิวสีมากมายและเป็นภาพยนตร์ที่ ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากจนสามารถเข้าชิงรางวัลออสการ์ (Oscar) หรือ อะคาเดมี่ อวอร์ดส์ (Academy Awards) รางวัลที่มอบให้กับผู้ที่มีความสามารถและโดดเด่นใน อุตสาหกรรมภาพยนตร์ ซึ่งภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับคนผิวสี ที่ได้รับการเสนอชื่อเข้าชิงรางวัลออสการ์ ได้แก่ ภาพยนตร์เรื่อง Hidden Figures ที่นำเสนอถึงบทบาทของสตรีผิวสีกับการถูกเลือก ปฏิบัติในสังคมที่ทำงาน ภาพยนตร์เรื่องนี้ได้รับการเสนอชื่อเข้าชิงรางวัลยอดเยี่ยมจากเวที Oscar ครั้งที่ 89 ในปี 2017 และยังมีภาพยนตร์เรื่อง Green Book ที่เป็นภาพยนตร์ที่กล่าวถึง ประเด็นการถูกปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมทางกฎหมายของประเทศสหรัฐฯ การแบ่งแยกผิวสี ระหว่างคนผิวสีและคนผิวขาว ซึ่งภาพยนตร์ดังกล่าวได้รับรางวัลชนะเลิศสาขาภาพยนตร์ยอดเยี่ยมของ Oscar ครั้งที่ 91 ในปี 2019

จะเห็นได้ว่า พื้นที่ของสื่อภาพยนตร์นั้นมีการนำเสนอคนผิวสีมากยิ่งขึ้น โดยมีภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับคนผิวสีที่สามารถสร้างรายได้ได้เป็นจำนวนมาก ในปี 2018 คือ ภาพยนตร์เรื่อง Black Panther ที่เป็นหนึ่งในภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาสนับสนุนคนผิวสีที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก โดยมีการเสนอชื่อเข้าชิงออสการ์รวมทั้งสิ้น 7 สาขา โดยภาพยนตร์เรื่อง Black Panther สามารถกวาดรางวัลจากเวทิดังกล่าวได้ถึง 3 สาขา คือ 1. สาขาดนตรีประกอบภาพยนตร์ยอดเยี่ยม 2. สาขาการออกแบบเครื่องแต่งกายยอดเยี่ยม และ 3. สาขาการออกแบบงานสร้างยอดเยี่ยม และภาพยนตร์ Black panther: Wakanda Forever ถูกเสนอชื่อเข้าชิงรางวัลออสการ์ถึง 5 สาขา โดยสามารถกวาดรางวัลชนะเลิศสาขาการออกแบบเครื่องแต่งกายยอดเยี่ยมมาได้ถึง 1 สาขา ซึ่งภาพยนตร์เรื่อง Black Panther เป็นผลงานภาพยนตร์การกำกับภาพยนตร์ของ Ryan Kyle Coogler ผู้กำกับชาวอเมริกันผิวสี ในฐานะภาพยนตร์ของ Marvel Studios ภายใต้การกำกับดูแลของ The Walt Disney Company บริษัทผลิตสื่อและภาพยนตร์ขนาดใหญ่ของโลก ซึ่งภาพยนตร์ Black Panther เป็นภาพยนตร์แนวซูเปอร์ฮีโร่ที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของคนผิวสี ผ่านการเชิดชูคนผิวสีในมิติต่าง ๆ อีกทั้งเป็นภาพยนตร์ที่มีซูเปอร์ฮีโร่ผิวสีเป็นตัวละครหลักของเรื่องเพียงไม่กี่เรื่องของภาพยนตร์เครือ Marvel Studios โดยภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว ประสบความสำเร็จและทำรายได้ได้เป็นอย่างมาก ซึ่งข้อมูลจาก Box Office Mojo (n.d.) รายงานว่า ภาพยนตร์เรื่อง Black Panther ในภาคแรกนั้น สามารถทำรายได้ทั่วโลกประมาณ 1,300 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และเป็นภาพยนตร์ที่ทำรายได้เยอะที่สุดเป็นลำดับที่ 2 ในปี 2018 จากภาพยนตร์ทั้งหมดจากทั่วโลก และภาคต่อของ Black Panther ที่ถูกสร้างขึ้นในปี 2022 คือ Black Panther: Wakanda Forever ภาพยนตร์ในการปิดท้ายเฟสที่ 4 ของ Marvel Studios ซึ่งสามารถทำรายได้ไปประมาณ 850 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (Box Office Mojo, n.d.)

โดยภาพยนตร์เรื่อง Black Panther เป็นภาพยนตร์แนว Sci-fi ของค่าย Marvel Studios ฉายขึ้นในปี 2018 เป็นภาพยนตร์ที่เล่าถึงประเทศ Wakanda ประเทศในแถบแอฟริกาที่มีเทคโนโลยีที่ล้ำสมัยจากไวเบรเนียมซึ่งเป็นประเทศที่แยกตัวออกจากโลกภายนอกและเรื่องราวของกษัตริย์ T'Challa ที่ต้องทำหน้าที่สืบทอดราชบัลลังก์ต่อจากกษัตริย์องค์เดิม T'Chaka ผู้ซึ่งเป็นบิดาที่เสียชีวิตจากการลอบวางระเบิด โดย T'Challa ต้องทำหน้าที่เป็นกษัตริย์ของ Wakanda จากการที่ชนะการประลองกับ M'Baku ในขณะที่เดียวกัน Killmonger ลูกชายของ N'Jobu (ลุงของ T'Challa) ได้ปรากฏตัวมายัง Wakanda ละอ้างสิทธิ์การขึ้นครองบัลลังก์และหลังจากนั้น ซึ่ง Killmonger สามารถเอาชนะ T'Challa และขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์ของ Wakanda และสั่งให้กองทัพของ Wakanda แสดงแสนยานุภาพให้โลกภายนอกเห็นสิ่งที่ Wakanda ถือครอง อาทิ ด้านการทหาร เทคโนโลยี และอาวุธต่าง ๆ สำหรับ T'Challa หลังจากที่ถูกฆ่าโดย Killmonger เขาถูกเหวี่ยงลงสู่แม่น้ำ ทว่าเมื่อสูญเสียบัลลังก์ทำให้ Shuri (น้องสาวของ T'Challa) ราชินี Ramonda (แม่ของ T'Challa) และเจ้าหน้าที่ Ross ต้องหนีออกมาพื้นที่ของเมืองหลวง หลังจากนั้น Nakia (คู่หมั้นของ T'Challa) ได้เข้าไปขโมยสมุนไพรรูปหัวใจเพื่อหวังที่จะมอบพลัง Black Panther ให้แก่ M'Baku แต่ M'Baku ได้เผยความจริงว่า T'Challa ยังมีชีวิตรอดจากความช่วยเหลือจากคนหาปลา เมื่อรักษา T'Challa และคืนพลัง

Black Panther ได้แล้วเขาขอความช่วยเหลือจากเผ่า Jabari เพื่อเข้าไปต่อสู้กับ Killmonger และปกป้อง Wakanda ทำายที่สุดแล้ว T'Challa ก็สามารถเอาชนะ Killmonger และขึ้นเป็น กษัตริย์ผู้ปกครอง Wakanda สืบไป ซึ่งภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวมีการนำเสนอตัวแทนซูเปอร์ฮีโร่ ผิวดำของแอฟริกา ในฐานะตัวละครหลัก และปราศจากซูเปอร์ฮีโร่ตัวแทนของคนผิวขาว โดย T'Challa กษัตริย์ผู้ครอง Wakanda ตัวแทนซูเปอร์ฮีโร่และตัวแทนของแอฟริกาที่ต้องการ แยกตัวและซ่อนเร้นออกตัวตนจากบริบทของการเมืองโลกและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เนื่องจากต้องการรักษาความปลอดภัยและคุ้มครอง Wakanda จากประเด็นที่เกิดขึ้นจากโลก ภายนอก แต่ถึงกระนั้นในช่วงท้ายของภาพยนตร์ตัวละครดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการหลอมรวม ทางความคิดระหว่างแอฟริกาแบบดั้งเดิมและอัตลักษณ์ของผิวดำ (Black identity) ที่แสดงให้เห็นถึงการมีตัวตนอยู่ของคนแอฟริกันหรือชาว Wakanda ในการเปิดเผยตัวตน องค์ความรู้ และเทคโนโลยีที่ทรงคุณค่าของ Wakanda ต่อเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นอกจากนี้ T'Challa แล้วตัวละครที่มีบทบาทในภาพยนตร์เป็นอย่างมากคือ Killmonger ในฐานะตัวแทน ของตัวละครที่ต้องการปลดแอกคนผิวดำจากการถูกกดขี่และการถูกคุกคามจากโลกตะวันตก ซึ่ง เป็นการสะท้อนถึงการท้าทายและการต่อสู้กับสิ่งที่ตะวันตกกระทำต่อตะวันออก อย่างไรก็ตาม ตัวละคร Killmonger แม้ว่าจะเป็นตัวละครผิวดำและเป็นตัวละครที่เป็นตัวแทนของคนแอฟริกา พลัดถิ่น ถูกวางบทบาทในลักษณะที่เป็นตัวร้ายในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง การพุ่งชนกันของสองความคิดในตัวละครทั้งสองบทบาท

ทั้งนี้ ภาพยนตร์เรื่อง Black Panther: Wakanda Forever เป็นภาคต่อของภาพยนตร์ เรื่อง Black Panther ที่มีการเล่าเรื่องราวของประเทศ Wakanda หลังจากที่ถูกสูญเสียกษัตริย์ T'Challa ทำให้ราชินี Ramonda ทำหน้าที่ผู้ปกครองแทนกษัตริย์ที่สูญเสียไป ท่ามกลางการ สูญเสียและความโศกเศร้าในฐานะที่สูญเสียกษัตริย์และลูกชายของตน อีกทั้งประเทศ Wakanda ยังเผชิญกับความท้าทายและการตกเป็นเป้าของนานาชาติทั่วโลก ในความ พยายามที่ต้องการให้ Wakanda นำไวยาบรรณนิยมออกนอกประเทศ รวมไปถึงประเทศมหาอำนาจ ก็หวังผลประโยชน์จากทรัพยากรดังกล่าว โดยขณะที่ทีมชุดหาไวยาบรรณนิยมที่อยู่นอกเหนือ ประเทศ Wakanda ออกสำรวจในพื้นที่เขตมหาสมุทรแอตแลนติกพวกเขาได้พบเจอกับชาว Talokan และผู้นำเผ่า Namor มนุษย์กลายพันธุ์ที่สามารถอาศัยอยู่ในน้ำและบนบกได้ จากพลัง จากไวยาบรรณนิยมที่อยู่ในมหานคร Talokan ได้น้ำ ซึ่งจากชุดหาไวยาบรรณนิยมทำให้ Namor ปรากฏตัวใน Wakanda เพื่อบอกให้ราชินี Ramonda และ Shuri รับผิดชอบกับสิ่งที่ T'Challa ทำไว้ (การประกาศตนเองและเปิดเผยการมีอยู่ของไวยาบรรณนิยมสู่นานาชาติ) ซึ่ง Namor ยื่น ขอเสนอให้ค้นหาตัวนักวิทยาศาสตร์ที่ผลิตเครื่องค้นหาไวยาบรรณนิยม มิฉะนั้นจะกลับมาทำลาย Wakanda หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าว Shuri และ Okoye ได้เข้าสู่ประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อตามหานักวิทยาศาสตร์คนดังกล่าว โดยนักวิทยาศาสตร์ที่สร้างเครื่องค้นหาไวยาบรรณนิยม แท้จริงแล้วเป็นเพียงเด็กผู้หญิงผิวดำ ทำให้ Shuri และ Okoye ตัดสินใจที่จะนำตัว Williams (เด็กผู้หญิงผิวดำ) กลับไปยัง Wakanda เพื่อคุ้มครองเธอจากการกลุ่มชาว Talokan แต่ท้ายที่สุด Williams และ Shuri ถูกจับตัวไปยัง Talokan เหลือรอดเพียง Okoye ที่ไม่โดนจับตัวไป เมื่อ ราชินี Ramonda ทราบเรื่องดังกล่าว ที่ลูกสาวของตนถูกจับตัวไปจึงสั่งปลดตำแหน่งของ Okoye และ

ไปขอความช่วยเหลือจาก Nakia จนสามารถช่วยเหลือ Shuri และ Williams ออกมาได้ เมื่อเรื่องดังกล่าวทราบไปถึง Namor เขาได้บุกโจมตี Wakanda จนราชินี Ramonda เสียชีวิต ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ Shuri โกรธเป็นอย่างมากและต้องการจะแก้แค้นสิ่งที่ Namor ทำกับราชินี Ramonda โดยให้ผู้นำเผ่าต่าง ๆ อพยพชาว Wakanda ไปยังเผ่า Jabari ส่วน Shuri ได้ทำการศึกษาและค้นชีพสมุนไพรรูปหัวใจขึ้นมาอีกครั้งหลังจากที่ Killmonger ส่งให้คนเผ่าสมุนไพรรูปหัวใจ โดย Shuri หวังว่าหากเธอได้รับพลังของ Black Panther จะสามารถต่อสู้และเอาชนะ Namor ได้ จนในที่สุดเธอก็สามารถสร้างสมุนไพรรูปหัวใจขึ้นมาได้อีกครั้ง จากการศึกษาสร้อยข้อมือแม่ของ Namor ที่มอบไว้ให้แก่ Shuri เมื่อทำพิธีติดต่อกับบรรพชน Shuri ได้รับพลังของ Black Panther และด้วยความแค้นที่ Namor ฆ่าราชินี Ramonda เธอจึงคิดแผนการที่ต้องการเอาคืน Namor โดยการเตรียมเรือรบสำหรับการออกไปต่อสู้กับชาว Talokan และหลอกล่อ Namor ให้ขึ้นยานบินและนำเขาไปยังทะเลทราย เพราะร่างกายของ Namor จะอ่อนแอเมื่ออยู่ในอากาศที่ร้อน ระหว่างการต่อสู้ของ Shuri และ Namor ทั้งคู่ได้รับบาดเจ็บเป็นอย่างมาก แต่ Shuri ก็สามารถเอาชนะ Namor ได้ในที่สุด ในขณะที่ Shuri ต้องการจะฆ่า Namor จากความแค้นที่มีและทบทวนสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมา ราชินี Ramonda ก็ปรากฏตัวจากโลกของบรรพชนหรือโลกหลังความตาย โดย ราชินี Ramonda ว่า “จงสำแดงให้เขารู้ถึงตัวตนที่แท้จริงของเจ้า” (Coogler, 2022, 2:18:38) ซึ่ง Shuri พุดกับ Namor ให้ยุติการต่อสู้และความแค้นทั้งหมด เพื่อคนของประเทศของตนเอง อันเป็นจุดยุติสงคราม ฉากสุดท้ายของภาพยนตร์เป็นการเดินทางของ Shuri ไปยังเฮติเพื่อไปอยู่กับ Nakia และพบเจอกับลูกชายของ Nakia กับ T'Challa โดยภาพยนตร์ Black Panther ในภาค 2 นี้มีการนำเสนอบทบาทของตัวละครสตรีผิวสีมากยิ่งขึ้น อันเป็นการท้าทายกับระบบและโครงสร้างของปิตาธิปไตยอันเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจและสิ่งที่ลัทธิอาณานิคมสร้างไว้

ในจุดนี้นำไปสู่การตั้งข้อสังเกตในการปรากฏตัวบนพื้นที่สื่อมากมายของคนผิวสี โดยเฉพาะสื่อภาพยนตร์ และกระแสการประสบความสำเร็จของคนผิวสีในภาพยนตร์เรื่อง Black Panther และ Black Panther: Wakanda Forever โดยนักวิจารณ์ ผู้ชม และนักวิชาการส่วนหนึ่งกล่าวว่าภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวเป็นภาพยนตร์ที่ถ่ายทอดและนำเสนอประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ของสังคมแอฟริกาได้เป็นอย่างดี โดยนักวิจารณ์หลายคนให้ความเห็นว่า Black Panther ถือเป็นการปักหมุดความเป็นแอฟริกันลงบนโลกแผ่นฟิล์มอย่างสมบูรณ์แบบ (ไทยพีบีเอส, 2561) ท่ามกลางการเฉลิมฉลองความสำเร็จของคนผิวสี ซึ่งภาพยนตร์ Black Panther ได้เปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของตะวันตกเกี่ยวกับภูมิภาคแอฟริกาใต้ทะเลทรายซาฮารา (sub-Saharan Africa) อย่างมีนัยสำคัญ โดยการนำเสนอภาพทวีปแอฟริกาในเชิงบวกและเต็มไปด้วยทรัพยากร ซึ่งตรงกันข้ามกับภาพแทนและอคติที่ตะวันตกสร้างขึ้นจากการค้าทาสและการล่าอาณานิคมของยุโรป (Harmon, 2023) ความสำเร็จของภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวได้ท้าทายและท้าทายกับภาพการเหมารวมที่ตะวันตกมีต่อตะวันออก ทั้งนี้งานศึกษาของ Eckhardt (2018) ได้อภิปรายเกี่ยวกับ ชาว Wankanda (คนแอฟริกันหรือคนผิวสี) ในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว ที่ไม่ใช่คนอ่อนแอตามภาพแทนที่ตะวันตกมีต่อตะวันออก ชาวตะวันออกไม่ได้พึ่งพาโลกตะวันตกหรือต้องอาศัยคนผิวขาวเข้ามาช่วยเหลือ ดังนั้นภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวจึงเป็นการรื้อ

ถอนมรดกของเจ้าอาณานิคมและลัทธิอาณานิคมที่มีต่อตะวันออกในฐานะผู้ที่ตกอยู่ใต้อาณานิคม แต่ถึงกระนั้นนักวิจารณ์ ผู้ชม และนักวิชาการส่วนหนึ่งกล่าวว่า ภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว แม้จะเป็นตัวแทนของคนผิวสีและส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม จำเป็นจะต้องพิจารณาสิ่งที่แฝงอยู่ในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว ที่เป็นแนวคิดของลัทธิอาณานิคมและลัทธิอาณานิคมใหม่ ซึ่งในช่วงหลายปีที่ผ่านมาดิสนีย์ได้ส่งเสริมแนวคิดดังกล่าวและทำให้กลายเป็นที่ยอมรับในวงกว้างทางสังคมผ่านภาพยนตร์ (Dickinson, 2021) ทำให้ภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวไม่อาจนำเสนอคนผิวสีที่หลุดพ้นจากการเหยียดเชื้อชาติและภาพแทนที่ตะวันตกมีต่อตะวันออก โดยในงานศึกษาของ Tallapessy et al. (2020) ชี้ให้เห็นว่า ภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวยังปรากฏให้เห็นถึงการฉายภาพแทน (Representation) ชาวตะวันออก (ชาว Wakanda) ที่ไร้อารยธรรม (Uncivilized) และโหดร้าย ซึ่งสอดคล้องกับสิ่งที่แนวคิดหลังอาณานิคมได้วิพากษ์ไว้ถึงภาพแทนที่ตะวันตกมีต่อตะวันออก แม้ว่าภาพยนตร์ Black Panther ได้รับการยกย่องในเรื่องการเป็นตัวแทนและความสำคัญทางวัฒนธรรมของคนผิวสี แต่ภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวยังคงไม่อาจรับรองและท้าทายการเหมารวมตะวันออกที่โหดร้ายและป่าเถื่อนอันเป็นสิ่งที่หลงเหลือของลัทธิอาณานิคมที่ยังคงดำรงอยู่ในรูปแบบวาทกรรมรูปแบบหนึ่ง

ดังนั้นแล้ว การศึกษาภาพยนตร์จึงเป็นส่วนหนึ่งในพื้นที่การศึกษาที่สำคัญของแนวคิดหลังอาณานิคม เพื่อชี้ให้เห็นถึงการท้าทายและการต่อรองภาพแทน วาทกรรม และอำนาจดังกล่าวที่ยังคงดำรงอยู่ โดยอาศัยสื่อภาพยนตร์เป็นกรณีศึกษาในการศึกษาการทำทลายและต่อรองกับประเด็นและมิติต่าง ๆ ซึ่งเป็นหนึ่งในวิธีการที่นักคิดหรือนักวิชาการสายแนวคิดหลังอาณานิคม ใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อที่สามารถชี้ให้เห็นถึงสิ่งเจ้าอาณานิคม (ตะวันตก) ทำไว้กับผู้ที่ถูกล่าอาณานิคม (ตะวันออก) โดยอาศัยแนวคิดหลังอาณานิคมที่สำคัญของ Edward W. Said ในบรรพาคติศึกษาหรือตะวันออกศึกษา ที่เป็นงานเขียนชิ้นสำคัญที่เป็นคุณูปการแก่แวดวงวิชาการ ซึ่งการศึกษาของ Said เป็นการศึกษาวาทกรรมและองค์ความรู้ที่ตะวันตกมีต่อตะวันออกในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงสื่อโทรทัศน์และภาพยนตร์ อีกทั้ง Said (1978) ยังกล่าวว่า “บรรพาคติศึกษาไม่ใช่แค่แนวคิดหรือภาพลวงตาที่ไม่มีพื้นฐานในความจริง” แต่มันเป็นระบบความรู้และการปฏิบัติที่ถูกสร้างขึ้นโดยตะวันตกอย่างมีเจตนาและต่อเนื่องในประวัติศาสตร์เพื่อกำหนดและควบคุมภาพลักษณ์ของ “ตะวันออก” (the Orient) ในฐานะสิ่งที่แตกต่างและด้อยกว่า ดังนั้นการศึกษาภาพยนตร์จึงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการศึกษาพื้นที่ของวาทกรรมความรู้ และอำนาจในฐานะภาพแทน (Representation) ของตะวันออกที่ถูกสร้างโดยตะวันตก โดยอาศัยการศึกษามรดกของลัทธิอาณานิคมหรือสิ่งตะวันตกที่มีต่อตะวันออก เพื่อชี้ให้เห็นถึงอำนาจ องค์ความรู้ และวาทกรรมที่ตะวันตกครอบงำต่อตะวันออก โดยอาศัยวิธีการศึกษาลักษณะเดียวกับสิ่งที่ Said เข้าไปศึกษาภาพแทนและภาพการเหมารวมต่าง ๆ ในรูปแบบการศึกษาพื้นที่ของวาทกรรม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และบริบทของการเมือง เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการและวิธีการที่ตะวันตกกระทำต่อตะวันออก ซึ่งแตกต่างจากนักคิดสายอาณานิคมคนอื่น ๆ

ทั้งนี้ ในงานวิจัยชิ้นนี้ต้องการศึกษาถึงประเด็นที่เป็นข้อถกเถียงที่เกี่ยวข้องกับในประเด็นของการหลุดพ้นการเหยียดชาติพันธุ์และเหมารวมเชิงเชื้อชาติของคนเชื้อสายแอฟริกันของภาพยนตร์เรื่อง Black Panther & Black Panther: Wakanda Forever โดยการอาศัยการใช้แนวคิดหลังอาณานิคมของ Edward W. Said ในงานเขียน Orientalism ที่วิพากษ์ถึงสิ่งตะวันตกสร้างภาพแทนของตะวันออกที่ป่าเถื่อน แปลกแยก และเป็นอื่น เพื่อสถาปนาอำนาจความชอบธรรม และครอบงำตะวันออกในฐานะดินแดนที่ตะวันตกมองว่ามีความด้อยกว่าตะวันตก ภายใต้การศึกษากฎนิศึกษาจากภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว และสะท้อนให้เห็นถึงการต่อรองหรือหลุดพ้นจากภาพเหมารวมและการกดทับเชิงเชื้อชาติของคนเชื้อสายแอฟริกันที่ยังคงเป็นช่องว่างของงานศึกษาต่าง ๆ ในลักษณะที่ทำทลายและต่อรองภาพแทนและภาพรวมการเหมารวมของตะวันตกที่มีต่อตะวันออก อีกทั้งกระแสด้านการนำเสนอบทบาท พื้นที่ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของคนผิวสีหรือคนเชื้อสายแอฟริกันผ่านภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว แท้จริงแล้วปรากฏการณ์และเนื้อหาของภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวนั้น ตามแนวคิดหลังอาณานิคมของบูรพาคติศึกษา ภาพยนตร์ Black Panther และ Black Panther: Wakanda Forever สะท้อนให้เห็นถึงการต่อรองหรือหลุดพ้นจากภาพเหมารวมและการกดทับเชิงเชื้อชาติของคนเชื้อสายแอฟริกันอย่างไร ซึ่งเป็นการท้าทายสิ่งที่ตะวันตกมีต่อตะวันออกตามที่แนวคิดหลังอาณานิคมได้วิพากษ์เอาไว้

คำถามการวิจัย

ตามแนวคิดหลังอาณานิคม (Postcolonialism) ของบูรพาคติศึกษา (Orientalism) ภาพยนตร์ Black Panther และ Black Panther: Wakanda Forever สะท้อนให้เห็นถึงการต่อรองหรือหลุดพ้นจากภาพเหมารวมและการกดทับเชิงเชื้อชาติของคนเชื้อสายแอฟริกันอย่างไร

สมมติฐาน / ข้อเสนอ

Black Panther & Black Panther: Wakanda Forever สะท้อนให้เห็นถึงการต่อรองหรือหลุดพ้นจากภาพเหมารวมและการกดทับเชิงเชื้อชาติของคนเชื้อสายแอฟริกัน ตามกรอบการอธิบายแนวความคิดหลังอาณานิคมโดยชาว Wakanda (ตะวันออก) นั้นไม่ได้เป็นไปตามสิ่งที่แนวคิดหลังอาณานิคมได้เสนอไว้ โดยแนวคิดหลังอาณานิคมกล่าวถึง ภาพแทนของตะวันออก ดินแดนที่มีสถานะต่ำกว่าตะวันตก แต่ในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว ตะวันออกเต็มไปด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ล้ำสมัย และภาพแทนของตะวันออกจึงไม่ได้ถูกนำเสนอภาพแทนที่โหดร้าย ไม่มีอารยธรรม และอ่อนแอ ตะวันออกกลับกลายเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับภาพแทนดังกล่าว อย่างไรก็ตาม งานศึกษาชิ้นนี้มีการตั้งคำถามถึงประเด็นการถูกกดทับในมิติอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากแนวความคิดหลังอาณานิคมของ Edward W. Said

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการต่อรองหรือการหลุดพ้นจากภาพเหมารวมและการกดทับเชิงเชื้อชาติของคนเชื้อสายแอฟริกันในภาพยนตร์เรื่อง Black Panther & Black Panther: Wakanda Forever ตามแนวคิดหลังอาณานิคม (Postcolonialism) ของบูรพาคติศึกษา (Orientalism)

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษานี้ได้มุ่งเน้นการศึกษาการต่อรองหรือการหลุดพ้นจากภาพเหมารวมและการกดทับเชิงเชื้อชาติของคนเชื้อสายแอฟริกันในภาพยนตร์เรื่อง Black Panther & Black Panther: Wakanda Forever โดยอาศัยแนวคิดหลังอาณานิคมของบูรพาคติศึกษา ผ่านการวิเคราะห์เนื้อหา ฉาก บทพูด และสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่อง Black Panther & Black Panther: Wakanda Forever นอกจากนี้มีการวิเคราะห์ภาพยนตร์ร่วมกับแนวคิดการวิเคราะห์ภาพยนตร์เพื่อสะท้อนให้เห็นการต่อรองและการหลุดพ้นจากภาพเหมารวมเชิงเชื้อชาติของคนเชื้อสายแอฟริกันหรือคนผิวสี รวมทั้งศึกษาเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อให้เกิดการวิพากษ์ประเด็นที่สำคัญทางสังคม วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ที่ถูกกดขี่และกดทับ จนนำไปสู่การตระหนักรู้และเข้าใจในความหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา ผิวสี และอัตลักษณ์ต่าง ๆ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมในงานศึกษาชิ้นนี้ประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญ ดังนี้ 1. แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานศึกษาชิ้นนี้ คือ แนวคิดหลังอาณานิคม (Postcolonialism) ของ บรูซ คีตส์ (Orientalism) และแนวคิดการวิเคราะห์ภาพยนตร์ (Film analysis) และส่วนที่ 2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดหลังอาณานิคม (Postcolonialism)

แนวคิดหลังอาณานิคม เป็นแนวคิดที่มุ่งศึกษาไปที่ผลกระทบของลัทธิล่าอาณานิคม (Colonialism) ที่มีต่อประเทศที่ตกเป็นอาณานิคมหรือโลกตะวันออก ภายใต้มรดกของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ได้รับการสถาปนาขึ้นโดยตะวันตก โดยแนวคิดหลังอาณานิคมเป็นจุดพลิกผันอันเกิดจากความเข้าใจในภาษา ที่ทำให้เกิดความพลิกผันทางภววิทยา (Ontology) และญาณวิทยา (Epistemology) ที่มีความสำคัญต่อปรัชญาความรู้ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน (วีรชัย ชื่นจันทร์แดง, 2563) อีกทั้งแนวคิดหลังอาณานิคมเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงมรดกของลัทธิล่าอาณานิคมที่มีการกดขี่ กดทับ และครอบงำโลกตะวันออกจากโลกตะวันตก ดังนั้นการศึกษาหลังอาณานิคมจึงเป็นปฏิบัติการที่มีต่อ “วิธีคิดแบบอาณานิคม” ซึ่งเป็นเรื่องราวของความมีอารยะและระบบเหตุผลแบบตะวันตก (Gilbert & Tompkins, 1996 อ้างถึงใน นฤพนธ์ คังวิเศษ, 2564) นอกจากนี้ แนวคิดหลังอาณานิคมยังทำหน้าที่วิพากษ์ผลกระทบของลัทธิล่าอาณานิคมหรือสิ่งที่ตะวันตกมีต่อวัฒนธรรม สังคม และอัตลักษณ์ของตะวันออก โดยแนวคิดหลังอาณานิคมประกอบด้วยนักคิดและนักวิชาการแนวหลังอาณานิคมที่สำคัญ ได้แก่ Frantz Fanon, Homi K. Bhabha, Gayatri Chakravorty Spivak และ Edward W. Said ซึ่งมีบทบาทที่สำคัญในการศึกษาและวิพากษ์ถึงโครงสร้างเชิงอำนาจ วาทกรรม และอัตลักษณ์ ที่เป็นผลกระทบจากมรดกตกทอดของลัทธิล่าอาณานิคมที่ยังคงดำรงอยู่ในปัจจุบัน.

Frantz Fanon's Postcolonialism

แนวคิดหลังอาณานิคมของ Frantz Fanon เป็นการศึกษาและวิพากษ์ถึงผลกระทบของลัทธิล่าอาณานิคมในแง่จิตวิทยาที่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่ตกเป็นอาณานิคม โดยเจ้าอาณานิคมได้สร้างภาวะ “ด้อยกว่า” (inferiority complex) ในจิตใจของผู้ถูกปกครอง คนพื้นเมืองจึงพยายามเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตก ทั้งภาษา ศาสนา และค่านิยมเพื่อให้ได้รับการยอมรับ โดย Fanon เรียกปรากฏการณ์ดังกล่าวว่า “การสวมหน้ากากขาวบนผิวดำ” (white masks over black skins) (Mambrol, 2016) อีกทั้ง ลัทธิล่าอาณานิคมมิได้ส่งผลเพียงแคในด้าน เงื่อนไขทางวัตถุ เช่น เศรษฐกิจหรือโครงสร้างทางสังคมเท่านั้น แต่ยังได้กำหนดและหล่อหลอมความเป็นจริงทางวัฒนธรรมและจิตวิทยา ของผู้คนภายใต้อาณานิคมอีกด้วย (Business case studies, 2024) ซึ่งผลกระทบของลัทธิล่าอาณานิคมได้หยั่งรากลึกลงไปยังจิตใจของผู้ที่ตกเป็นอาณานิคมหรือคน

ผิวสี โดยแนวคิดหลังอาณานิคมของ Fanon มุ่งเน้นไปที่แนวคิด “วัฒนธรรมชาตินิยม” (Cultural nationalism) ที่เป็นการสร้างวรรณกรรมและวัฒนธรรมของตนเองจากรากเหง้าท้องถิ่นเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างจิตสำนึกแห่งชาติและปลดปล่อย (Decolonization) ตนเองจากอิทธิพลของเจ้าอาณานิคมเพื่อปลดแอกจากโครงสร้างของอาณานิคมที่ยังคงดำรงอยู่ กล่าวคือลัทธิล่าอาณานิคมได้สร้างความเหนือกว่าของเจ้าอาณานิคมหรือคนผิวขาวที่มีต่อผู้ที่ตกเป็นอาณานิคมหรือคนผิวสี ดังนั้นการที่จะปลดแอกจากอาณานิคมจำเป็นต้องอาศัยความรุนแรง (Decolonization is always a violent event) เพื่อทำลายบาดแผลและผลกระทบทางจิตใจในฐานะสิ่งที่เจ้าอาณานิคมได้สร้างเอาไว้ ดังนั้นอาจจะมองได้ว่าความรุนแรงสำหรับ Fanon ในอีกด้านหนึ่งเองก็ช่วยทำให้ผู้คน ในอาณานิคมได้ตระหนักถึงตัวตนใหม่ที่ต้องการจะปลดแอกและถอดถอนรากของเจ้าอาณานิคมด้วยความรุนแรงในมุมนี้เองจึงเป็นปฏิกิริยาโต้กลับ (reaction) ที่เป็นการโต้กลับการกระทำของเจ้าอาณานิคม (Fanon, 1963 อ้างถึงใน ชุตติเดช เมีรุชิตกุล, 2022) ซึ่งเป็นการกระทำในลักษณะเดียวกับสิ่งที่เจ้าอาณานิคมมีต่อผู้ที่ตกอยู่ใต้อาณานิคม

Homi K. Bhabha's Postcolonialism

แนวคิดหลังอาณานิคมของ Bhabha มุ่งศึกษาไปยังอัตลักษณ์ในรูปแบบผสมผสานหรือที่เรียกว่า "อัตลักษณ์ลูกผสม" (Hybrid Identity) โดย Bhabha เสนอว่า "ภาวะลูกผสมทางวัฒนธรรม" (Hybridization) เป็นผลมาจากกระบวนการล่าอาณานิคมในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่การปะทะและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม (Umar & Lawan, 2024) ในฐานะสิ่งที่ต่อรองอำนาจเชิงวัฒนธรรม อีกทั้งโดย Sawant (2011) กล่าวว่า แนวคิดที่มีอิทธิพลอย่างมากของ Bhabha คือ "ลูกผสม" (Hybridity) ซึ่งใช้ในการนิยามวิสัยทัศน์ของแนวคิดหลังอาณานิคม โดยเสนอว่าทุกวัฒนธรรมต่างหลอมรวมและไหลเวียนอยู่ในกันและกัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างชัดเจน ซึ่งอัตลักษณ์ดังกล่าวไม่ได้เป็นเพียงการเลียนแบบหรือลอกเลียน (Mimicry) อัตลักษณ์ลักษณะของเจ้าอาณานิคม แต่เป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมทั้งสองอย่าง ที่สร้างความหมายและอัตลักษณ์ใหม่ที่ไม่แน่นอนและไหลลื่น ซึ่งการลอกเลียนแบบยังนับได้ว่าเป็นการสร้างเสริมพลัง (Empower) ให้แก่กลุ่มผู้ถูกกดขี่ ด้วยการปรับสถานภาพของพวกเขาเสียใหม่จากการเป็น “วัตถุแห่งการศึกษา” (Object of Study) มาเป็น “องค์ประธานที่มีความกระตือรือร้น” (Active Subject) ผู้ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลง หยิบยก และต่อต้านวาทกรรมของโลกตะวันตกได้ตั้งใจปรารถนา (สลิสา ยุกตะนันท์, 2556) การกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดพื้นที่ที่สาม (Third Space) ในลักษณะพื้นที่ทางวัฒนธรรมและภาษา ที่เกิดขึ้นจากการปะทะหรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมของผู้ล่าอาณานิคมและผู้ถูกล่าอาณานิคมในลักษณะการเจรจาทางวัฒนธรรม (Cultural negotiation) ซึ่ง Bhabha อธิบายว่า การเจรจาทางวัฒนธรรม เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์และการแปรเปลี่ยนที่ซับซ้อน ซึ่งเกิดขึ้นในสังคมหลังอาณานิคม โดยการปะทะกันระหว่างวัฒนธรรมต่างกันอย่างสุดขั้วนั้น ควรถูกมองว่าเป็น “การเจรจาไม่ใช่การปฏิเสธ” (Bhabha, 2004 as cited as Wang, 2023) ดังนั้นพื้นที่ของ “ความเป็นอื่น” (otherness) ไม่จำเป็นต้องถูกลบล้าง แต่ควรถูกเข้าใจในฐานะพื้นที่ของความเป็นไปได้ใหม่ ซึ่งเป็นการต่อรองและหรือสร้างวัฒนธรรม อำนาจ และอัตลักษณ์ของตะวันตก

Gayatri Chakravorty Spivak's Postcolonialism (Feminism)

แนวคิดหลังอาณานิคมของ Spivak เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการวิพากษ์ลัทธิล่าอาณานิคมผ่านมุมมองของกลุ่มคนที่ถูกกดขี่และถูกกีดกันในฐานะกลุ่มคนชายขอบทางสังคมหรือที่เรียกว่า “ผู้ไร้เสียง” (Subaltern) เดิมใช้เรียกทหารชั้นผู้น้อยของอังกฤษ แต่ Spivak ได้ขยายขอบเขตการศึกษาไปยังกลุ่มคนชายขอบและสตรีชายด้วย ซึ่งชี้ให้เห็นถึงสถานะรองและบทบาทที่ด้อยกว่าของสตรีในระบบปิตาธิปไตย (Patriarchy) (Sawant, 2011) โดยอาศัยการวิเคราะห์ผู้ที่ถูกกีดกันหรือจำกัดโอกาสไม่ให้เข้าถึงความรู้แบบจักรวรรดินิยมหรือในพื้นที่ที่มนุษย์ถูกทำให้เป็นอื่นและถูกปิดบังอัตลักษณ์ที่แท้จริงด้วยองค์ความรู้แบบเหตุผลนิยมที่เป็นเสมือนเส้นแบ่งสำหรับจัดประเภทของคนในสังคม (สันติ เล็กสกุล, 2557) ซึ่งสภาวะดังกล่าวเป็นสภาวะที่เสี่ยงของกลุ่มคนหนึ่งไม่อาจดังเสียงของกลุ่มคนหนึ่งได้ โดยการนิยาม “ความเป็นอื่น” ให้กับผู้คนทีนอกเหนือจากตะวันตกหรือคนผิวขาว ทำให้คนกลุ่มนี้กลายเป็นวัตถุของการครอบงำและถูกทำให้กลายเป็นผู้ไร้เสียง อีกทั้ง Spivak ระบุว่า การพยายาม “พูดแทน” เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ “ผู้ไร้เสียง” ถูกปฏิบัติราวกับว่าเป็นวัตถุที่ไร้ความสามารถในการแสดงความเห็นหรือความต้องการของตนเอง โดยเฉพาะความต้องการในเชิงวัฒนธรรมหรือความเชื่อทางศาสนาที่ถูกมองจากผู้มีอำนาจทางความรู้ว่าเป็นความป่าเถื่อนหรือเป็นความโหดร้ายของโลกอันไร้อารยะอย่างประเทศโลกตะวันออก (สันติ เล็กสกุล, 2561)

นอกจากนี้ งานศึกษาของ Spivak ยังมีความสำคัญต่อแนวคิดสตรีนิยม ในฐานะสิ่งที่วิพากษ์อำนาจและเสียงของสตรีโลกที่หนึ่ง (สตรีผิวขาว) กับสตรีโลกที่สาม กล่าวคือแนวคิดสตรีนิยมกระแสหลักหรือสตรีนิยมใหม่ โดย Spivak มองว่านักสตรีนิยมฝรั่งเศสมีแนวโน้มที่จะดึงเอาความเป็นผู้หญิงจากประเทศโลกที่สามเข้าไปรวมให้เป็นหนึ่งเดียวกับความเป็นผู้หญิงโลกที่หนึ่ง ซึ่งการกระทำดังกล่าวละเลยปัจจัยด้านความแตกต่างอันสำคัญในทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ภาษา และชนชั้นทางสังคม (สันติ เล็กสกุล, 2561) ดังนั้น ผู้หญิงหรือสตรีในโลกที่สามมักถูกเหมารวมและพูดแทนโดยสตรีในโลกที่หนึ่ง โดยอาศัยประสบการณ์หรือสิ่งที่สตรีในโลกที่หนึ่งพบเจอพูดแทนและเหมารวมว่าสตรีในโลกที่สามประสบปัญหาแบบเดียวกัน โดยไม่เข้าใจวัฒนธรรมและรากเหง้าของสตรีในโลกที่สาม จึงทำให้สตรีโลกที่สามมีสถานะเป็นผู้ไร้เสียง เนื่องด้วยเสียงของสตรีเหล่านั้นไม่อาจดังสู่เสียงของสตรีโลกที่หนึ่งได้ อีกทั้งสตรีโลกที่สามยังถูกกดทับจากมรดกตกทอดของลัทธิล่าอาณานิคมของตะวันตกและระบบปิตาธิปไตยอีกด้วย

Edward W. Said's Orientalism (Postcolonialism)

แนวคิดหลังอาณานิคมของ Edward W. Said หนึ่งในนักคิดคนสำคัญของแนวคิดดังกล่าว ที่ถือได้ว่ามีอิทธิพลเป็นอย่างมาก โดย Edward W. Said นักคิดคนสำคัญที่ศึกษางานเขียนเรื่อง นูรพาคดีศึกษา อันเป็นรากฐานที่สำคัญของแนวคิดหลังอาณานิคม ซึ่งแนวคิดหลังอาณานิคม ของ Said นั้น กล่าวถึงการวิพากษ์วิจารณ์ความเป็นตะวันออกผ่านหนังสือ Orientalism (นูรพาคดีศึกษาหรือลัทธิตะวันออก) ซึ่งนูรพาคดีศึกษาเป็นวิธีการมองเห็นและเข้าใจตะวันออกภายใต้รากฐานมาจากอดีตของอาณานิคมของตะวันตก ภายใต้การสร้างภาพแทนและนำเสนอวิธีการที่แสดงถึงความเป็นตะวันออกที่ลึกลับ ล้าหลัง และไร้อารยธรรม และถูกใช้เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับการครอบงำของตะวันตกและลัทธิล่าอาณานิคม โดย said นำเอา

“อำนาจหรือความรู้” ของ Michel Foucault และ “อำนาจ” ของ Antonio Gramsci (Supachalasai, 2017) เพื่อวิเคราะห์ความเป็นตะวันตกและตะวันออก โดยแนวคิดหลังอาณานิคมพยายามชี้ให้เห็นการพยายามทำให้กลายเป็น “อื่น” (the Other) ของตะวันตกที่มีต่อตะวันออก ซึ่งเป็นผลมาจากลัทธิล่าอาณานิคมที่สร้างความเหนือกว่าของเจ้าอาณานิคม ไม่ว่าจะเป็นด้านเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และอัตลักษณ์ต่าง ๆ โดยเจ้าอาณานิคมหรือตะวันตกสถาปนาสถานะของตนเองที่ย่อมเหนือกว่าและยิ่งใหญ่กว่าตะวันออก ดังนั้นแล้ว “ตะวันออก” จึงเป็นสิ่งที่ถูกสร้างโดย “ตะวันตก” ที่พรรณนาถึงดินแดนที่โหดร้าย ป่าเถื่อน อ่อนแอ และเป็นหญิง เพื่อเป็นเครื่องมือในการรักษาอำนาจและแสวงหาผลประโยชน์บางประการจากดินแดนหรือชาวตะวันออก อีกทั้งแนวคิดหลังอาณานิคมมีมุมมองที่ตรวจสอบผลกระทบทางวัฒนธรรม สังคม และการเมืองของลัทธิล่าอาณานิคมที่มีต่อสังคมที่เป็นอาณานิคม โดยการพยายามที่จะศึกษาถึงมรดกหรือสิ่งที่หลงเหลือของลัทธิล่าอาณานิคมที่ยังคงดำรงอยู่ ภายใต้การถูกกดขี่และถูกกดขี่โดยลัทธิล่าอาณานิคม ซึ่งสำหรับชาวตะวันออก (The Oriental) นั้น Balfour และ Cromer ให้คำศัพท์แสดงความสัมพันธ์ โดยชาวตะวันออกไร้เหตุผล เลวทราม (ล้มลง) เหมือนเด็ก “แตกต่าง” ดังนั้นชาวยุโรปจึงมีเหตุผล มีคุณธรรม เป็นผู้ใหญ่ “ปกติ” (Said, 1978) ซึ่งภาพแทนกล่าวถูกมองด้วยมุมมองของตะวันตกที่มีต่อตะวันออกในลักษณะเสมือนการพยายามกดขี่และตอกย้ำซึ่งอำนาจที่สูงสุดของตะวันตกที่ยังคงหลงเหลือ อย่างไรก็ตามภาพของความเป็นตะวันออกหรือโลกตะวันออก (the Orient) เหล่านั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่จริง ภาพแทนทั้งหลายเหล่านั้นถูกสร้างขึ้นมาโดยตะวันตกโดยการพยายามสร้างภาพความเป็นตะวันออกขึ้นมาในมุมมองของตนและกลืนกินซึ่งความตะวันออก (ความเป็นพื้นเมือง) ผ่านวรรณกรรม ภาพ ตำรา และสื่อต่าง ๆ

แนวคิดข้างต้นนำเสนอให้เห็นถึงตะวันตกที่มีความสูงส่งและมีอำนาจเหนือกว่าตะวันออก ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาความเป็นตะวันออกของตะวันตก โดยมองว่าชาวตะวันออกและตะวันตก (ได้รับการพิจารณาโดยลัทธิตะวันออก/บูรพาคดีศึกษา) ว่าเป็น “วัตถุ” ของการศึกษาประทับด้วยความเป็นอื่น (Said, 1978) การศึกษาชาวตะวันออกของชาวตะวันตก ชี้ให้เห็นถึงตะวันออกที่มีความแปลก จึงจำเป็นต้องศึกษา ทำความเข้าใจ และนิยามผู้คนเหล่านั้น ซึ่งภาพแทนของตะวันออกล้วนถูกนำเสนอโดยตะวันตก ตัวอย่างเช่น ในนวนิยายเรื่อง “One Thousand and One Nights” ที่เกิดจากจินตนาการและมุมมองแบบตะวันตกที่มองว่าดินแดนตะวันออกอันเป็นดินแดนที่แปลกใหม่ เต็มไปด้วยสิ่งมหัศจรรย์ และผู้หญิงที่เย้ายวนที่มีความต้องการทางเพศ ซึ่งสิ่งนี้ล้วนนำเสนอความเป็นตะวันออกที่แปลกใหม่ ลึกลับ และตะวันออกเป็นคนที่จำพวกที่ไม่ดิ้นรน (Passive reactor) อันเป็นสะท้อนภาพแทนที่ตะวันตกสร้างขึ้นมามีต่อตะวันออก Said (1978) ยังกล่าวอีกว่า ช่วงเวลาทั้งหมดของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การเมือง และสังคมของตะวันออกนั้น ถือเป็นเพียงการตอบสนองต่อตะวันตกเท่านั้น สิ่งเหล่านี้ตอกย้ำแนวคิดที่ว่า ตะวันออกด้อยกว่าตะวันตก โดยการนำเสนอภาพแทนของตะวันออกตามความคิดของตะวันตกภายใต้การครอบงำของตะวันตก ตะวันออกจึงถูกพรรณนาว่าเป็นสิ่งที่อันตราย อย่างเช่น การกล่าวถึงผู้คนจากตะวันออกกลางหรือชาวอาหรับเป็นพวกก่อการร้ายหรือพวกหัวรุนแรง ภาพแทนนี้ถูกนำเสนอโดยตะวันตกที่เป็นนักวิชาการ นักประพันธ์ และศิลปิน ซึ่งกล่าวถึงตะวันออกและชาวตะวันออกที่อันตราย ไร้ซึ่งอารยธรรม แปลก และลึกลับ เพื่อทำให้ตะวันตก

สูงส่งกว่าตะวันออกและเป็นการคงอยู่ในอำนาจของตะวันตกที่เป็นมรดกตกทอดของลัทธิล่าอาณานิคม นอกจากนี้แล้ว เหตุการณ์ที่สะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าตะวันตก กระทำบางอย่างต่อตะวันออก คือ เหตุการณ์การเข้าไปยึดครองของอียิปต์ (ตะวันออก) ของนโปเลียน (ตะวันตก) ค.ศ. 1798 (Said, 1978) ที่ถือเป็นการครอบงำทางการเมืองและวัฒนธรรมภายใต้การนำความเป็นตะวันตกเข้าไปสู่ตะวันออก วิธีดังกล่าวเหล่านี้เป็นสิ่งที่ตะวันตกใช้สร้างภาพแทนตะวันออกโดยอาศัยการส่งผ่านทางผลงานศิลปะ วรรณกรรม และสื่อ และตอกย้ำถึงดินแดนตะวันออกที่แปลกใหม่ ลึกลับ และเป็นอื่น ซึ่งรวมถึงการพรรณนาถึงตะวันออกว่าเป็นสถานที่อันตราย ล้าหลัง และด้อยกว่า ในขณะที่ตะวันตกถูกมองว่าเป็นสถานที่แห่งความก้าวหน้า ความมีเหตุผล และความเหนือกว่า

แนวคิดหลังอาณานิคมจึงเป็นการนำเสนอและวิพากษ์วิจารณ์ภาพเท็จหรือสิ่งที่ถูกสร้างโดยตะวันตก ภายใต้การกดขี่และกดทับของตะวันตกที่มีต่อตะวันออก อันเป็นมรดกจากลัทธิล่าอาณานิคม ด้วยการพยายามทำให้ตะวันออกนั้นกลายเป็น "อื่น" (other) และตะวันออกในมุมมองตะวันตก ถูกพรรณนาว่าเป็น "อื่นๆ" ไม่มีเหตุผล แปลก อ่อนแอ โหดร้าย เจ้าเล่ห์ และเป็นผู้หญิง ตรงกันข้ามกับตะวันตกที่มีเหตุผล คึกเคย แข็งแกร่ง และเป็นผู้ชาย ดังกล่าวยืนยันว่าตะวันตกจำเป็นต้องแสดงความแตกต่างนี้เพื่อให้การครอบงำของตะวันตกที่ "มีอารยธรรม" ที่เหนือกว่าตะวันออก "ที่ป่าเถื่อน" (Hamadi, 2014) ภายใต้มรดกที่คงเหลืออยู่ของลัทธิล่าอาณานิคม ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดหลังอาณานิคมของ Said ได้นำเอาประเด็นต่าง ๆ มาจัดเป็นหมวดหมู่ตามแนวคิดหลังอาณานิคมของบูรพาคติศึกษา ได้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างสองฝ่าย

(Power Dynamic)

แนวคิดหลังอาณานิคมเป็นวิพากษ์ถึงภาพแทนของตะวันออกที่ถูกสร้างขึ้นโดยตะวันตก ภายใต้มรดกตกทอดของลัทธิการล่าอาณานิคม ตะวันออกจึงถูกทำให้กลายเป็นดินแดนที่ล้าหลังและไร้อารยธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า ตะวันออกเป็นดินแดนล้าหลังซึ่งจำเป็นต้องพึ่งพาตะวันตก ดังนั้นตะวันตกจึงสามารถเข้าไปแทรกแซง ควบคุม หรือครอบงำตะวันออกได้ เนื่องด้วยตะวันตกเป็นสิ่งที่ก้าวหน้าและมีอารยธรรม โดย Said (1978) กล่าวว่า ใน Chapters on the Principles of International Law (1894) ของ John Westlake มีการโต้แย้งว่า พื้นที่ของโลกที่ถูกระบุว่า "ไร้อารยธรรม" (ซึ่งเป็นคำที่แฝงไว้ด้วยสมมติฐานแบบบูรพาคติศึกษาและการมองว่าเป็นอื่น) ควรถูกผนวกเข้าหรือยึดครองโดยมหาอำนาจที่ก้าวหน้า ซึ่งแสดงให้เห็นทัศนะและมุมมองของตะวันตกที่สถาปนาตนเองให้มีอำนาจเหนือกว่าตะวันออกที่มีสถานะด้อย ด้วยความด้อยกว่าดังกล่าว จำเป็นจะต้องอาศัยตะวันตกผู้ที่มีอารยธรรมเหนือกว่าเข้าไปช่วยเหลือ แทรกแซง หรือกระทำการบางอย่างประการ เพื่อช่วยให้ตะวันออกเป็นไปตามสิ่งที่ตะวันตกต้องการ ซึ่งลักษณะดังกล่าวได้รับอิทธิมาจกแนวคิดเกี่ยวกับยุโรปเป็นศูนย์กลาง (Eurocentric) ทั้งในแง่ของอำนาจและองค์ความรู้ ยุโรปในฐานะตะวันตกจึงมีการศึกษาและเปรียบเทียบกับตะวันออกในลักษณะที่เหนือกว่าดินแดนดังกล่าว อีกทั้งในมิติเชิงอำนาจที่มีการเหมารวมตะวันออกและมองว่าดินแดนดังกล่าว ปราศจากอำนาจและความชอบธรรม ทำให้ภาพแทนของตะวันออกกลายเป็นสิ่งที่เสื่อมถอยและเป็นภัยคุกคามในรูปแบบหนึ่งตามมโนทัศน์ที่

ตะวันตกมีต่อตะวันออก ดังนั้นอำนาจที่เหนือกว่าของตะวันตกจึงมีสิทธิในการแทรกแซงหรือเข้าไปจัดการกับดินแดนตะวันออกที่ปราศจากอำนาจ ความชอบธรรม และเป็นสถานที่ที่เป็นภัยอันตราย

2. ศีลธรรม (Morality)

แนวคิดหลังอาณานิคมไม่เพียงแค่วิพากษ์ถึงภาพแทนที่ถูกสร้างขึ้นโดยตะวันตกเพียงประการเดียว แต่ยังปรากฏเห็นถึงการสร้างวาทกรรมและการเหมารวมว่าผู้คนในดินแดนตะวันออกหรือชาวตะวันออก เป็นคนจำพวกไม่มีเหตุผล เลื่อมทราหม เจ้าเล่ห์ โหดร้าย และเป็นพวกขี้โกหก ซึ่งต่างจากผู้คนในตะวันตกที่มีเหตุผล ดั่งาม ซื่อตรง ใจดี และซื่อสัตย์ ภาพแทนของตะวันออกจึงกลายเป็นดินแดนที่ไร้ศีลธรรมและความเลื่อมทราหม โดยในงานเขียนของ Said คนตะวันออกหรือชาวตะวันออกมักถูกเหมารวมและกล่าวว่า ชาวตะวันออกเป็นผู้ไร้เหตุผล เลื่อมทราหม (ตกต่ำ) เหมือนเด็ก “แตกต่าง” ซึ่งทำให้ชาวยุโรปเป็นผู้มีเหตุผล มีคุณธรรม เป็นผู้ใหญ่ “ปกติ” (Said, 1978) สิ่งดังกล่าวสะท้อนให้เห็นภาพแทนของการกดขี่และเหมารวมผ่านมุมมองของตะวันตกที่มีต่อตะวันออก ชาวตะวันออกจึงเป็นเพียงพวกขาดศีลธรรมที่ถูกทำให้กลายเป็นอื่น และแตกต่างจากชาวตะวันตก โดยอาศัยการผลิตวาทกรรมและส่งต่อวาทกรรมดังกล่าว ผ่านงานเขียนในแง่ของประวัติศาสตร์ วรรณกรรม และสื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อกดขี่ กดทับ และควบคุมตะวันออกที่ขาดศีลธรรมจากภาพแทนที่ตะวันตกหรือเจ้าอาณานิคมสร้างขึ้นมา ซึ่งภาพแทนดังกล่าว ยังเป็นการเหมารวมชนพื้นเมือง ชาวอาหรับ และกลุ่มคนอื่น ๆ ที่แตกต่างจากคนตะวันตกและยุโรป โดยการเหมารวมและสร้างภาพผู้คนที่มีศีลธรรมและไม่มีศีลธรรม อาทิ ชาวอาหรับมักถูกพรรณนาให้เป็นพวกชั่วร้ายในมุมมองของตะวันตก ผ่านภาพยนตร์และโทรทัศน์ ซึ่ง Said (1978) ระบุว่า ชาวอาหรับมักถูกเชื่อมโยงกับเรื่องของต้นเหตุหรือการโกหกหลอกลวงที่มาพร้อมกับความโหดร้ายและความรุนแรง ดังนั้นชาวอาหรับจึงภาพแทนของพวกเลื่อมทราหม ไร้ศีลธรรม เต็มไปด้วยกิเลสและต้นเหตุ อันสะท้อนให้เห็นการเหมารวมของตะวันตกที่มีต่อตะวันออก

3. ความแปลกประหลาดและเป็นอื่น (Exoticism & Otherness)

แนวคิดหลังอาณานิคมมีกล่าวและวิพากษ์การพรรณนาถึงดินแดนตะวันออก รวมถึงผู้คนในตะวันออกที่มีความแปลกแยก ประหลาด ป่าเถื่อน แตกต่าง และเป็นอื่น ซึ่งตรงข้ามกับตะวันตกที่คุ้นเคย เป็นปกติ และเป็นพวกเรา ดังนั้นชาวตะวันออกจึงถูกเชื่อมโยงกับกลุ่มในสังคมตะวันตก เช่น อาชญากร คนบ้า ผู้หญิง และคนยากจน (Said, 1978) ผู้คนเหล่านั้นมีความต่างจากคนในตะวันตก ภาพแทนดังกล่าวจึงเป็นหนึ่งในการกดทับตะวันออกให้มีสถานะที่ด้อยกว่าตะวันตก รวมทั้งดินแดนตะวันออกมักถูกนำเสนอผ่านนิทานและเรื่องเล่า ที่เป็นดินแดนอันแสนไกล ประหลาด และลึกลับ และความแปลกประหลาดเหล่านั้น จำเป็นจะต้องให้ตะวันตกเข้าไปจัดการกับตะวันออกให้มีลักษณะและภาพที่เหมือนกับสิ่งที่ตะวันตกต้องการ อีกทั้งความแปลกประหลาดของตะวันออกถูกมองว่าเป็นภัยต่อความมั่นคง (Threat) ในรูปแบบหนึ่ง โดย “ตะวันออก” มักถูกมองว่าเป็นภัยคุกคามและอันตรายอยู่เสมอ (Said, 1978) อาทิ มีการตีพิมพ์หนังสือที่ระบุถึงอิสลามหรือมุสลิมในลักษณะที่เป็นการเหมารวมถึงการเป็นผู้ก่อการร้าย เป็นภัยคุกคามต่อโลก และเป็นปีศาจ หรือแม้กระทั่งการเหมารวมชาวอาหรับผ่านตัวละครต่าง ๆ ในภาพยนตร์ที่สร้างและนำเสนอคนอาหรับในลักษณะคนจำพวกหัวรุนแรง ไร้เหตุผล และประหลาด วาทกรรมดังกล่าวถูกผลิตขึ้นโดยตะวันตกที่สร้างภาพถึงตะวันออกที่เป็นสถานที่ที่เต็มไปด้วยภัย

อันตราย ความแปลกใหม่ ความลึกลับ และความเป็นอื่น ซึ่งต่างจากตะวันตกที่เป็นพวกเดียวกัน มีอารยธรรม และปกติ อันสะท้อนให้เห็นถึงภาพแทนและการครอบงำของตะวันตกที่มีต่อตะวันออก

4. องค์ความรู้และเทคโนโลยี (Knowledge & Technology)

แนวคิดหลังอาณานิคมเป็นแนวคิดที่วิพากษ์ถึงมรดกตกทอดของลัทธิล่าอาณานิคมที่มีต่อตะวันออกผ่านวาทกรรมและองค์ความรู้ โดยแนวคิดหลังอาณานิคมสะท้อนภาพแทนของตะวันออกที่ถูกสร้างโดยตะวันตก ถึงความด้อยกว่าของตะวันออกในมุมมองของตะวันตก ตะวันออกถูกนำเสนอให้เป็นดินแดนที่ไร้อารยธรรม เหมือนเด็ก ไร้เซลา และด้อยพัฒนา อีกทั้งผู้หญิงในตะวันออกมักจะถูกมองเป็นเครื่องมือในจินตนาการทางเพศของผู้ชาย พวกเขาแสดงออกถึงความรู้สึกทางกามารมณ์อย่างไร้ขีดจำกัดและมักจะดูไร้เซลา (Said, 1978) ซึ่งแตกต่างกับตะวันตกที่มีอารยธรรม เป็นผู้ใหญ่ ฉลาด และพัฒนา ดังนั้นองค์ความรู้ของตะวันออกจึงมักถูกตะวันตกมองว่าด้อยกว่าตะวันตก ทั้งในแง่วัฒนธรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิตเป็นสิ่งที่ไร้อารยธรรม โดยตะวันตกมักมีการเปรียบเทียบผู้คนในตะวันออกว่ามีลักษณะเหมือนกับเด็กและเป็นผู้หญิงที่ไร้เซลาและด้อยพัฒนา ซึ่งตะวันตกเป็นเสมือนผู้ใหญ่และเป็นชาย องค์ความรู้และภาพแทนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงมุมมองที่ตะวันตกมีต่อตะวันออกและความเหนือกว่าของตะวันตกกับตะวันออก ในลักษณะตำรา เรืองเล่า นิทาน และตำนานที่กล่าวถึงตะวันออกดินแดนที่เป็นอื่น โดยการกระทำดังกล่าว Said (1978) กล่าวว่า V. G. Kiernan ได้เรียกสิ่งนั้นว่า "ความเพ้อฝันร่วมกันของยุโรปเกี่ยวกับตะวันออก" (Europe's collective day-dream of the Orient) อันสะท้อนสะท้อนภาพจินตนาการของตะวันตกที่มีต่อตะวันออก ที่สร้างขึ้นจากความคิดและความปรารถนา เพื่อให้ตะวันตกมีความชอบธรรมและสามารถเข้าไปครอบงำหรือแทรกแซงตะวันออก

ทั้งนี้งานศึกษาชิ้นนี้มุ่งเน้นการศึกษาโดยอาศัยแนวคิดหลังอาณานิคมของ Said เป็นหลัก ซึ่งแนวคิดหลังอาณานิคมของบูรพาคติศึกษา เดิมเป็นการศึกษาและวิพากษ์การสร้างภาพและการสร้างความเป็นของตะวันตกที่มีต่อตะวันออก ผ่านโครงสร้างเชิงอำนาจ องค์ความรู้ และวาทกรรมของตะวันตก ซึ่งตะวันออกในงานศึกษาของ Said ครอบคลุมเพียงตะวันออกกลางและเอเชีย ไม่ใช่ว่าการศึกษาตะวันออกในฐานะแอฟริกาและอัตลักษณ์ของคนผิวสี ดังนั้นงานศึกษาชิ้นนี้มีการพัฒนาและขยายขอบเขตการศึกษาตะวันออกที่ครอบคลุมไปยังแอฟริกาและอัตลักษณ์ของคนผิวสีในฐานะตัวแทนของตะวันออกเฉกเช่นเดียวกับงานศึกษาแนวคิดหลังอาณานิคมในบูรพาคติศึกษาของ Said แม้ว่าแนวคิดหลังอาณานิคมมีนักคิดและนักวิชาการที่สำคัญที่ศึกษาแนวคิดดังกล่าว ได้แก่ แนวคิดหลังอาณานิคมของ Fanon ที่วิพากษ์ผลกระทบของลัทธิล่าอาณานิคมหรือสิ่งที่เจ้าอาณานิคมได้สร้างผลกระทบทางจิตใจแก่ผู้ที่ตกอยู่ภายใต้อาณานิคมหรือคนผิวสี โดย Fanon เสนอเกี่ยวกับการที่จะปลดแอกจากสิ่งที่เจ้าอาณานิคมได้กระทำเอาไว้จำเป็นต้องอาศัยความรุนแรงในการปลดปล่อยอาณานิคม ซึ่งเป็นวิธีเดียวกับสิ่งที่เจ้าอาณานิคมกระทำต่อผู้ที่ตกอยู่ใต้อาณานิคม ลักษณะที่ได้กลับเจ้าอาณานิคม ส่วนแนวคิดหลังอาณานิคมของ Bhabha ที่มีลักษณะที่คล้ายกับ Fanon เพียงแต่ Bhabha เกิดขึ้นในลักษณะการปะทะกันของสองวัฒนธรรมทั้งวัฒนธรรมของเจ้าอาณานิคมในฐานะตะวันตกและวัฒนธรรมของผู้ที่ตกอยู่ใต้อาณานิคมในฐานะตะวันออก ซึ่งการปะทะกันดังกล่าวทำให้เกิดพื้นที่ที่สามในรูปแบบอัตลักษณ์แบบผสมผสานหรืออัตลักษณ์ลูกผสมที่ทำทลายกับค่านิยมอัตลักษณ์และ

วัฒนธรรมของตะวันออกที่ตะวันตกมองว่าเป็นสิ่งที่นิ่งและไม่ไหลลื่น นอกจากนี้นักวิชาคนสำคัญอย่าง Spivak ได้วิพากษ์ถึงสถานะที่ไร้เสียงของกลุ่มคนชายขอบ โดย Spivak ได้วิพากษ์ถึงผลกระทบของลัทธิล่าอาณานิคม เจ้าอาณานิคมและองค์ความรู้ของตะวันตกที่ได้สร้างเส้นแบ่งแห่งความเป็นอื่น ทำให้ผู้คนทีนอกเหนือจากตะวันตก (คนผิวขาว) เป็นผู้ที่ไร้เสียงเนื่องด้วยไม่สามารถเปล่งเสียงหรือมีเสียงที่ดังเทียบเท่ากับตะวันตก ดังนั้นตะวันตกในฐานะสิ่งที่มีเสียงจึงสร้างภาพแทนของตะวันออกตามมโนทัศน์และความเข้าใจของตะวันตก ซึ่งขาดการเชื่อมโยงวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และประวัติศาสตร์ของตะวันออกไปอย่างสิ้นเชิง แต่แนวคิดของนักคิดต่าง ๆ ยังไม่ปรากฏกระบวนการการศึกษาในลักษณะการเข้าไปศึกษาวาทกรรม องค์ความรู้ อำนาจ วัฒนธรรม และภาพแทนที่ตะวันตกมีต่อตะวันออก ซึ่งวิธีการศึกษาดังกล่าวมีปรากฏในกระบวนการการศึกษาของแนวคิดหลังอาณานิคมของ Said อีกทั้งมีงานศึกษาจำนวนหนึ่งได้นำแนวคิดหลังอาณานิคมและกระบวนการวิธีการศึกษาของ Said ไปศึกษาและวิเคราะห์ภาพยนตร์ในเรื่องต่าง ๆ โดยงานศึกษาของ ZHANG (2015) ได้นำเอาความเข้าใจและคำจำกัดความของแนวคิดหลังอาณานิคมของ Said ไปวิเคราะห์ปรากฏการณ์ภาพยนตร์เรื่อง 2012 และ Avatar โดยชี้ให้เห็นถึงที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ทั้งสองเรื่อง อาทิ ความเป็นอื่น อิทธิของภาษาอังกฤษในฐานะสิ่งที่แสดงการมีอารยธรรมและสูงส่ง ภาพแทนของปีศาจและผู้หญิง นอกจากนี้งานศึกษา Post-Colonialism and Sci-Fi as Pedagogy: Film as a Vehicle for Understanding ของ Kassab (2024) สำระสำคัญของแนวคิดหลังอาณานิคมของ Said วิเคราะห์ภาพยนตร์สามเรื่อง ได้แก่ Soyilent Green, Invasion of the Body Snatchers, และ Planet of the Apes โดยศึกษากระบวนการของการล่าอาณานิคมและการปลดปล่อยอาณานิคม ตั้งแต่การรุกราน (Invasion), การครอบงำ (Domination), การแสวงหาผลประโยชน์ (Exploitation), การปกครองตนเอง (Self-Governance), ไปจนถึงการฟื้นฟูอัตลักษณ์ (Revitalisation) (Kassab ,2024) ที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ทั้งสามเรื่องดังกล่าว โดยวิธีการศึกษาดังกล่าวอาศัยแนวคิดหลังอาณานิคมและกระบวนการการศึกษาของ Said ในการเข้าไปศึกษาและวิเคราะห์ภาพยนตร์ต่าง ๆ

อย่างไรก็ตามแนวคิดหลังอาณานิคมของ Said ถือได้ว่ามีความสำคัญต่องานศึกษาชิ้นนี้เป็นอย่างมากด้วยกระบวนการการศึกษา การวิพากษ์ และการวิเคราะห์ถึงภาพแทนที่ตะวันตกที่มีต่อตะวันออกในงานเขียนบูรพาคติศึกษา อันสะท้อนให้เห็นการวิเคราะห์การผลิตและส่งต่ออำนาจ องค์ความรู้ และวาทกรรมผ่านวรรณกรรม ตำนาน และสื่อในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อภาพยนตร์ที่เป็นสื่อขนาดใหญ่และมีอิทธิพลต่อบริบททางการเมืองเป็นอย่างมาก ซึ่งภาพยนตร์ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งต่อแนวคิดอุดมการณ์ค่านิยม และสารบางประการไปสู่ผู้ชม โดย Said กล่าวว่า มันจึงมีชุดเรื่องราวแบบหนึ่งเข้าไปเข้ามา (Media Education Foundation, 2005) ที่เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงภาพแทนและการเหมารวมชาวตะวันออกในลักษณะที่โหดร้ายและป่าเถื่อน ซึ่งภาพแทนและวาทกรรมเหล่านั้นถูกนำเสนอผ่านภาพยนตร์และในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ฮอลลีวูด โดยงานศึกษาของ Said ได้รับอิทธิพลจาก Michel Foucault ในแง่ของภาษาและการแทนความหมายทางวัฒนธรรมเป็นพื้นที่ที่อำนาจถูกใช้งานและต่อสู้กัน ซึ่งความรู้และภาพแทนที่เกี่ยวกับ “ตะวันออก” ถูกสร้างขึ้นผ่านวาทกรรมที่มีเป้าหมายเพื่อควบคุมและครอบงำดินแดนดังกล่าว โดย Foucault ให้เหตุผลว่าการก่อรูปของวาทกรรม (Discourse) นั้น

ขึ้นอยู่กับการใช้อำนาจ ซึ่งสามารถให้ผลทั้งในทางกดขี่และสร้างสรรค์ในเวลาเดียวกัน (Chittiphalangsri, 2009) ซึ่งวาทกรรมดังกล่าวได้สถาปนาความเป็นอื่นให้แก่ตะวันออกในลักษณะที่แปลกใหม่เพื่อแบ่งแยกระหว่างตะวันตกและตะวันออก ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่าง "โลกตะวันตก" (Occident) และ "โลกตะวันออก" (Orient) จึงกลายเป็น ความสัมพันธ์แบบ "อำนาจ การครอบงำ และอิทธิพลที่ซับซ้อนในระดับต่าง ๆ" (Said, 1978) วาทกรรมจึงกลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการครอบงำตะวันออกของตะวันตก นอกจากนี้การแทนภาพของตะวันออกในวรรณกรรมยุโรป ได้ส่งผลให้เกิดการแบ่งขั้วตรงข้าม (Binary Opposition) ระหว่าง "ยุโรป" และ "ผู้อื่น" ของยุโรป (Moosavinia et al., 2011) โดยตะวันออกถูกพรรณนาให้กลายเป็นอื่น แปลกประหลาด ด้อยค่า ป่าเถื่อน และไร้อารยธรรม ซึ่งตรงข้ามกับตะวันตกที่คุ้นเคย แข็งแกร่ง ปกติ และอารยธรรม ซึ่งการแบ่งขั้วตรงข้ามไม่ได้ทำให้เกิดความเหนือกว่าและด้อยกว่าเพียงประการเดียว แต่ยังรวมถึงความชอบธรรมของตะวันตกในการเข้าไปครอบงำและแทรกแซงตะวันออก ดังนั้น การศึกษาอำนาจ องค์ความรู้ และวาทกรรมดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่สามารถศึกษาและตรวจสอบได้จากภาพยนตร์ในฐานะสื่อประเภทหนึ่งที่เป็นเครื่องมือของวาทกรรม เพื่อชี้ให้เห็นถึงนัยของการเหยียดเชื้อชาติหรือการเหยียดชาติพันธุ์ในภาพยนตร์ดังกล่าว

แต่กระนั้น แม้ว่าแนวคิดหลังอาณานิคมของ Said จะเป็นรากฐานที่สำคัญของการศึกษาแนวหลังอาณานิคม แต่ยังคงปรากฏข้อจำกัดและได้รับการวิพากษ์ในหลายประเด็น อาทิ แก่งของภูมิรัฐศาสตร์ วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ต่าง ๆ โดยแนวคิดหลังอาณานิคมของ Said ครอบคลุมและเจาะจงตะวันออกเพียงแต่ตะวันออกกลางและเอเชีย ซึ่งยังไม่ครอบคลุมแอฟริกา และคนผิวสี ซึ่งอาจเป็นการละเลยกลุ่มคนขอบขอบอื่น ๆ อีกทั้งการมองตะวันตกและตะวันออกมีลักษณะที่เป็นกลุ่มก้อนเดียวกัน (Homogenization) โดยเป็นการเหมารวมและลดทอนความหลากหลายภายในกลุ่มเหล่านั้น เนื่องด้วยตะวันตกและตะวันออกในแต่ละพื้นที่มีลักษณะและอัตลักษณ์ที่แตกต่างกันออก ดังนั้น ในงานศึกษาชิ้นนี้มีการวิเคราะห์ลักษณะดังกล่าว เพื่อชี้ให้เห็นความสลับซับซ้อนของตะวันออก (แอฟริกา) ที่ไม่ได้ปรากฏเพียงแง่มุมเดียวหรือมีลักษณะเหมือนกันทั้งหมด อันสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างและความขัดแย้งภายในระหว่างตะวันออกด้วยกันเอง นอกจากนี้แนวคิดหลังอาณานิคมมุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับวาทกรรมมากจนเกินไป โดยอาจจะละเลยปัจจัยอื่น ที่ตะวันตกใช้สถาปนาอำนาจที่เหนือกว่าตะวันออก อาทิ ระบบทุนนิยมที่ครอบงำและครอบครองความมั่งคั่งจากการแสวงหาผลประโยชน์ โดย SanJuan (1998) ได้ระบุว่า ศูนย์กลางมหานครเข้าครอบงำพื้นที่รอบนอกและประชาชนในพื้นที่เหล่านั้นในรูปแบบลัทธิล่าอาณานิคมและต่อมาทุนนิยมทางการเงิน (จักรวรรดินิยม) ซึ่งได้บีบอัดทั้งเวลาและพื้นที่เข้าด้วยกัน ทำให้วัฒนธรรมที่หลากหลายต้องอยู่ร่วมกันในกรอบเศรษฐกิจและการปกครองที่แตกต่าง โดยมีจักรวรรดิเป็นศูนย์กลางในการกำหนดว่าอะไรคือ "ความทันสมัย (Modernity)" ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมีการอธิบายระบบเศรษฐกิจทุนนิยม (Capitalism) ในฐานะตัวแทนของเจ้าอาณานิคมหรือจักรวรรดิ เนื่องด้วยทุนนิยมได้อาศัยประเด็นเรื่องพหุวัฒนธรรมที่เป็นการส่งเสริมการค้าขายของวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ต่าง ๆ ท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม อาทิ ความหลากหลายทางเชื้อชาติ ความหลากหลายทางเพศ และความหลากหลายทางสีผิว เพื่อสร้างความ

มั่งคั่งให้แก่ตนเอง ซึ่งอาจทำให้ละเลยปัญหาเชิงโครงสร้างและระบบทุนนิยมที่สถาปนาอำนาจในพื้นที่ดังกล่าว

แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ภาพยนตร์ (Film analysis)

กระแสสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic Turn)

เป็นหนึ่งในแนวคิดที่เกิดขึ้นใหม่ของแนวคิดและทฤษฎีของสาขาวิชาความสัมพันธระหว่างประเทศ โดยมีจุดเริ่มต้นจากงานเขียน Aesthetics and World Politics (สุนทรียศาสตร์กับการเมืองโลก) ของ Roland Bleiker โดยสุนทรียศาสตร์กับการเมืองโลก มุ่งเน้นการศึกษาบทบาทของภาพลักษณ์ อารมณ์ และวัฒนธรรมในฐานะสิ่งที่กำหนดรูปแบบการเมืองโลก โดยการเมืองโลกแบบดั้งเดิมนั้น เน้นการวิเคราะห์เชิงเหตุผลและข้อมูลเชิงประจักษ์มากจนเกินไป ซึ่งมีมุมมองข้ามอิทธิพลสำคัญของอารมณ์ ความรู้สึก และการรับรู้ที่ถูกสร้างขึ้นผ่านสุนทรียศาสตร์ต่าง ๆ ซึ่งมีการพัฒนามาจากประเด็นที่ทำลายทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไปในหลายมิติ ในบริบททางวัฒนธรรมที่หลากหลาย และครอบคลุมทั้งวัฒนธรรมที่ยึดติดกับสภาพแวดล้อมมากและวัฒนธรรมที่ยึดติดกับสภาพแวดล้อมน้อย (High and Low context culture) (Bleiker, 2009) โดยแนวคิดกระแสสุนทรียศาสตร์ทำให้เข้าใจบทบาทของอารมณ์ในเวทีการเมืองโลก ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ยังคงถูกละเลยอย่างมากจนถึงปัจจุบัน โดย Bleiker เสนอแนวคิด “กระแสสุนทรียศาสตร์” หรือการหันมาให้ความสำคัญกับสุนทรียศาสตร์ในทฤษฎีการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการท้าทายความเชื่อเดิมที่ว่า การเมืองโลกสามารถถูกอธิบายได้อย่างเป็นกลาง “ตามความเป็นจริง” โดยการศึกษาทางสุนทรียะช่วยให้เราเข้าใจมิติทางอารมณ์และประสาทสัมผัสที่หล่อหลอมการรับรู้และการกระทำทางการเมือง อันเป็นการเปิดช่องว่างระหว่าง “ภาพแทน” (Representation) กับ “ความจริง” (Reality) โดย Pratisti & Rachman (2017) กล่าวว่า Bleiker พยายามเปิดเผยถึง แก่นแท้ของสิ่งที่หล่อหลอมความเป็นจริงนั้นคือ ภาษา ในบริบทนี้ภาษาไม่ใช่เพียงเครื่องมือในการสื่อสารเท่านั้น แต่เป็นผลลัพธ์ของ กระบวนการก่อรูปการรับรู้ (Formation of perceptions) ต่อโลกและสิ่งแวดล้อมรอบตัวมนุษย์ ภาษาจึงไม่มีความเป็นกลาง มันมักแฝงด้วยคุณค่าและกรอบคิดที่สะท้อนจินตนาการของมนุษย์ต่อโลก รวมถึงจินตนาการทางการเมือง ดังนั้นสุนทรียศาสตร์ต่าง ๆ อาทิ ภาพถ่าย ดนตรี สื่อ และภาพยนตร์ ล้วนทำให้เกิดการตั้งคำถาม วิพากษ์ และเข้าใจประเด็นต่าง ๆ ทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ซึ่งถือเป็นการท้าทายกรอบคิดดั้งเดิมที่แยกสุนทรียศาสตร์กับการเมืองออกจากกันอย่างสิ้นเชิง ซึ่งอิทธิพลที่สำคัญของอารมณ์ ความรู้สึก และการรับรู้ที่ถูกสร้างขึ้นผ่านสุนทรียศาสตร์นั้นมีส่วนในการกำหนดความเข้าใจและการรับรู้ต่อสาธารณชนได้เป็นอย่างมาก ซึ่งแก่นสำคัญประการหนึ่งของกระแสสุนทรียศาสตร์ คือ ความจำเป็นในการมีจิตสำนึกเชิงวิพากษ์ต่อวิธีการที่เรานำเสนอหรือแทนความหมายของเหตุการณ์ทางการเมือง และตระหนักว่าการแทนความหมายนั้นมีลักษณะเฉพาะตัวและไม่อาจเป็นกลางได้ (Bleiker, 2009) ดังนั้นสุนทรียศาสตร์ล้วนมีอิทธิพลต่อการรับรู้และการหล่อหลอมความเข้าใจในมิติของการเมืองโลกที่ขยายขอบเขตอาณานิคมการพิจารณาและการทำความเข้าใจที่ก้าวข้ามกรอบคิดของการศึกษาเพียงแค่สังคมศาสตร์ แต่ครอบคลุมและทำความเข้าใจประเด็นหรือความขัดแย้งต่าง ๆ ในการพลวัตของการเมืองโลกหรือการเมืองระหว่างประเทศ

แนวคิดเรื่องการวิเคราะห์สัญลักษณ์ศาสตร์ (Semiotics Analysis)

โดยคำว่าสัญลักษณ์หมายถึงสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้มีความหมายแทนของจริง ตัวจริงในวัตถุและในบริบทหนึ่ง ๆ เพื่อเข้าใจความหมายของมันว่าถูกสร้างและถูกเข้าใจอย่างไรในวัฒนธรรมหนึ่ง (อรพรรณ สุวรรณ, 2564) สำหรับแนวคิดเรื่องการวิเคราะห์สัญลักษณ์นั้นเป็นศึกษาเกี่ยวกับภาษาของภาพยนตร์และสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสื่อความของภาพยนตร์เรื่องนั้น ๆ ออกมา โดยภาษาของภาพยนตร์เปรียบเสมือนภาษาชนิดหนึ่ง ภายใต้องค์ประกอบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ฉาก สถานที่ แสง สี เสียง ตัวละคร และบทพูด เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่สื่อความหมายที่ให้ผู้ชมสามารถเข้าใจหรือวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์เรื่องนั้น ๆ ได้ โดย Christian Metz ได้อธิบายไว้ว่า "ที่คนเราเข้าใจภาพยนตร์นั้น ไม่ใช่เพราะว่า ภาพยนตร์เป็นภาษา จึงสามารถบอกเล่าเรื่องได้โดยสมบูรณ์ แต่ตรงกันข้าม ภาพยนตร์กลายเป็นภาษา จากการที่ภาพยนตร์ได้มีการเล่าเรื่องได้อย่างสมบูรณ์แล้ว" (นิพนธ์ คุณารักษ์, 2552) สำหรับภาษาของภาพยนตร์ย่อมมีการส่งผ่านทางภาพและเสียงเพื่อให้ผู้ชมสามารถเข้าใจความหมายของสิ่งที่ปรากฏในภาพยนตร์ได้ ดังนั้นการวิเคราะห์สัญลักษณ์จึงเป็นวิธีการตรวจสอบและตีความสัญลักษณ์และสัญลักษณ์ในบริบทต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจ และสามารถตีความข้อความและความหมายที่ถ่ายทอดผ่านภาพยนตร์

แนวคิดเรื่องการวิเคราะห์การเล่าเรื่อง (Narrative Analysis)

แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดที่กล่าวถึงการเล่าเรื่องที่ไม่เพียงใช้บทพูดหรือบทสนทนาของภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวเพียงประการเดียว แต่ยังรวมถึงภาพ ภาพเคลื่อนไหวและเสียง เป็นต้น ซึ่งการเล่าเรื่องเป็นสิ่งที่ส่งผ่านจากภาพยนตร์ไปสู่ผู้ชม ดังนั้นแนวคิดการเล่าเรื่องจึงเป็นการนำเสนอและถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้รับสารสามารถสร้างความหมายด้วยการประติดปะต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ละส่วนให้รวมเข้ามาเป็นเรื่องเดียวกันจนเข้าใจได้ ซึ่งคล้ายกับการเล่นรูปต่อจิ๊กซอว์ (Jigsaw puzzle) (กาญจนา แก้วเทพ, 2544 อ้างถึงใน Gu Xinx, 2561) ประกอบไปด้วยจุดเริ่มต้นจนจุดจบของภาพยนตร์เรื่องนั้น ๆ โดยความหมายของการเล่าเรื่องทางภาพยนตร์นั้น เป็นลำดับเหตุการณ์ที่ต้องมีความสัมพันธ์กันในเชิงเหตุและผล และเกิดขึ้นตามเวลาและสถานที่ (อัญชลี ชัยวรพร, 2556 อ้างถึงใน สุรศักดิ์ บุญอาจ, 2560) สำหรับการวิเคราะห์การเล่าเรื่อง ถือได้ว่าเป็นวิธีที่ใช้ในการพิจารณาหรือตีความการบอกเล่าเรื่องราวของภาพยนตร์ บทละคร รวมถึงสื่อต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์และทำความเข้าใจโครงสร้าง เนื้อหา และบริบทของภาพยนตร์ในแต่ละเรื่อง

ส่วนที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานศึกษาชิ้นนี้ศึกษาภาพยนตร์เรื่อง Black Panther และ Black Panther: Wakanda Forever ภาพยนตร์ที่นำเสนออัตลักษณ์และเชิดชูคนผิวดำท่ามกลางกระแสการปรากฏตัวของคนผิวดำในพื้นที่ต่าง ๆ โดยการวิเคราะห์ถึงมรดกตกทอดของแนวคิดล่าอาณานิคมและกระบวนการทำให้กลายเป็นอื่นตามแนวคิดหลังอาณานิคม ทั้งนี้ ได้มีการแบ่งงานศึกษาออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน ดังนี้

1) งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์เรื่อง Black Panther แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1. งานศึกษาที่อาศัยแนวคิดบูรพาคติศึกษาและแนวคิดหลังอาณานิคมในการศึกษาภาพยนตร์เรื่อง Black Panther 2. งานศึกษาที่ศึกษาแนวคิด Afrofuturism ในฐานะวาทกรรมโต้ตอบ (Counter-Narrative) ที่เป็นการท้าทายและต่อต้านกับลัทธิล่าอาณานิคมในภาพยนตร์เรื่อง Black Panther

งานศึกษาที่อาศัยแนวคิดบูรพาคติศึกษาและแนวคิดหลังอาณานิคมในการศึกษาภาพยนตร์เรื่อง Black Panther

ภาพยนตร์เรื่อง Black Panther เป็นภาพยนตร์ที่น่าเสนอถึงอัตลักษณ์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของคนผิวสีในแอฟริกาในมุมมองและมิติต่าง ๆ โดยภาพยนตร์เรื่อง Black Panther ทั้งสองภาคนี้มีการศึกษาถึงสิ่งที่แฝงและสะท้อนอยู่ในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว โดยงานศึกษาในกลุ่มแรกเป็นงานศึกษาที่ศึกษาอาศัยแนวคิดบูรพาคติศึกษาและแนวคิดหลังอาณานิคมในการศึกษาภาพยนตร์เรื่อง Black Panther โดยศึกษาสิ่งที่ปรากฏเด่นชัด อำนาจ และวาทกรรมของตะวันตกที่มีต่อตะวันออก ผ่านการทำลายกรอบโครงสร้างการเหยียดชาติพันธุ์ การกดขี่ และกดทับ โดยมีงานศึกษาภาพยนตร์เรื่อง Black Panther ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหลังอาณานิคม กล่าวว่า วาทกรรมของแนวคิดหลังอาณานิคมในภาพยนตร์เรื่องนี้นำเสนอความเป็นยูโทเปียของคนผิวสีที่ไม่เกินจริง (ซึ่งสามารถเป็นไปได้) และประเทศที่ถูกปกครองด้วยกษัตริย์ที่เป็นผู้ชายและมีสตรีเข้ามามีบทบาทในประเทศซึ่งนั่นก็แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ทางเพศค่อนข้างสมดุล (Eckhardt, 2018) หรืออีกนัยหนึ่ง ประเทศ Wakanda นั้นเป็นประเทศที่ปราศจากการล่าอาณานิคมและไม่ได้ถูกกำหนดโดยคนผิวขาว ซึ่งสิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่า Wakanda ไม่ได้เป็นไปตามแนวคิดหลังอาณานิคม (Postcolonialism) และเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับภาพแทนตามการวิพากษ์ของแนวคิดหลังอาณานิคม และประเทศ Wakanda ยังคงเป็นยูโทเปียของโลกที่ปราศจากการเหยียดเชื้อชาติ(Jiaxi & Changsong, 2022) ผ่านการนำเสนออัตลักษณ์ วัฒนธรรม และซูเปอร์ฮีโร่ผิวสีที่ทรงพลังเทียบเท่ากับคนผิวขาว ดังนั้นงานศึกษาในกลุ่มนี้สะท้อนให้เห็นถึงการหลุดพ้นของตะวันออก (Wakanda หรือ แอฟริกา) จากภาพแทนที่สร้างโดยตะวันตก

อย่างไรก็ตาม แม้ว่างานศึกษาส่วนหนึ่งอภิปรายให้เห็นถึงการหลุดพ้นจากการกดขี่และภาพแทนของตะวันตก แต่งานศึกษาส่วนหนึ่งได้แย้งว่า ภาพยนตร์เรื่อง Black Panther ยังคงไม่อาจหลุดพ้นจากภาพแทน การกดขี่ และการกดทับของตะวันตก (คนผิวขาว) ที่มีต่อตะวันออก (คนผิวสี) ไปได้ โดยในภาพยนตร์เรื่อง Black Panther ยังคงมีการฉายภาพการเหยียดชาติพันธุ์ที่ยังคงดำรงอยู่ แม้ว่าภาพยนตร์เรื่องนี้ จะปรากฏภาพการดำรงอยู่ของคนผิวสีที่มีชีวิตที่ดีที่ทัดเทียมกับพลเมืองในรัฐต่าง ๆ แต่ถึงกระนั้นภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว ก็ยังคงไม่อาจหลุดพ้นจากแนวคิดหลังอาณานิคมได้ โดย Tallapessy et al. (2020) กล่าวว่า ภายใต้แนวคิดหลังอาณานิคมของ Bhabha ได้ชี้ให้เห็นว่าภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว เป็นผลกระทบของลัทธิล่าอาณานิคม แม้ว่าประเทศ Wakanda จะเป็นประเทศที่ไม่เคยตกเป็นอาณานิคม แต่มีชุดความคิด การแสดงออกต่อการต่อสู้ทางอุดมการณ์ และวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์มีความเกี่ยวข้องกับโลกตะวันตก อีกทั้ง ตัวละครหลักในภาพยนตร์อย่าง T'Challa และ Killmonger ต่างก็มีความสับสนในอัตลักษณ์ของตนเอง ซึ่งสะท้อนถึงอัตลักษณ์แบบผสม (Hybridity) ของ Bhabha ที่แสดง

ถึงการผสมผสานของวัฒนธรรมที่หลงเหลือจากอาณานิคมและเป็นมรดกที่ยังคงดำรงอยู่ ภาพแทนของตะวันออกหรือ Wakanda ถูกสถาปนาโดยตะวันตกหรือคนผิวขาว โดยมองดินแดนดังกล่าวเป็นดินแดนที่เป็น “อื่น” เหมือนกับเอลโดราโด (El Dorado) หรือกล่าวได้ว่า “เป็นเมืองที่ถูกมองว่ามีความชอบธรรมในการแสวงหาผลประโยชน์” (Tallapessy et al., 2020) และในทำนองเดียวกัน Saunders (2019) อภิปรายว่า ภาพยนตร์เรื่อง Black Panther มีการนำเสนอการเรียกร้องแบบเสรีนิยมใหม่ในรูปแบบของการฟื้นฟูการเคลื่อนไหวแอฟริกัน (Pan-Africanism) โดยมีการเชื่อมโยงลัทธิเสรีนิยมใหม่กับกระบวนการทำให้เป็น “อื่น” ในรูปแบบใหม่ และแนวคิดหลังอาณานิคม ภายใต้การจินตนาการถึงดินแดน สถานที่ และผู้คนที่ไม่เป็นจริง ผ่านการแสวงหารายได้และเม็ดเงินจำนวนมหาศาล โดยการนำเอาอัตลักษณ์และวัฒนธรรมมาของคนผิวสีมาใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหากำไร อีกทั้งในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว มีการนำเสนอในรูปแบบของ Blacktopia (Eckhardt, 2018) ที่ยังคงมีความเป็นอาณานิคมที่ถูกแฝงอยู่ในตัวละคร Killmonger ตัวละครที่เติบโตมาจากสังคมอเมริกันและซึมซับความเป็นอเมริกัน ผ่านการนำเสนอการปล้นชิงวัฒนธรรมและความเชื่อของคนในท้องถิ่นให้หายไปและทดแทนด้วยความคิดและวิถีปฏิบัติของเจ้าอาณานิคม ถึงแม้ว่าภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ Wakanda และการไม่ตกเป็นอาณานิคมจากชาติตะวันตก แต่ถึงกระนั้น การล่าอาณานิคมและความบอบช้ำจากลัทธิล่าอาณานิคมเหล่านั้นก็ยังคงดำรงอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งภาพดินแดนในอุดมคติหรือยูโทเปีย (Utopia) ยังคงเป็นสิ่งที่ไม่ปรากฏให้เห็นในห้วงเวลา ณ ปัจจุบัน ดังนั้นงานศึกษาในส่วนนี้อภิปรายถึงการกดขี่ กดทับ ภาพแทน และมรดกตกทอดของเจ้าอาณานิคมหรือตะวันตกที่ยังคงดำรงอยู่ในภาพยนตร์เรื่องนี้ ในการพรรณนาถึงตะวันออกที่มีลักษณะลึกลับ พิศวง และเป็นอื่น

นอกจากนี้ภาพยนตร์เรื่อง Black Panther มีการอภิปรายถึงการนำเสนอแนวคิดเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความหลากหลายทางเชื้อชาติ โดยภาพยนตร์เรื่อง Black Panther: Wakanda Forever ภาคต่อของภาพยนตร์เรื่อง Black Panther มีการนำเสนอชุมชนและอัตลักษณ์ของคนชายขอบและความหลากหลายทางชาติพันธุ์ภายใต้การนำเสนอซูเปอร์ฮีโร่แนวหลังอาณานิคม เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายทางเชื้อชาติ ซึ่งในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว ไม่เพียงแต่นำเสนอเพียงตัวละครผิวสี แต่มีการนำเสนอตัวละครที่เป็นตัวแทนของแนวคิดหลังอาณานิคมอย่าง Namor โดย Albarrán-Torres & Burke (2023) กล่าวว่า Namor ถูกทำเครื่องหมายทางเชื้อชาติว่า “อื่น ๆ” ซึ่งตัวละครดังกล่าวมีลักษณะตัวสีฟ้า มีหูที่ยาว แปลก และแตกต่างจากมนุษย์ทั่วไป Namor จึงเป็นตัวแทนของแนวคิดหลังอาณานิคม ท่ามกลางความท้าทายกับการปรากฏตัวของฮีโร่แนวหลังอาณานิคมและการส่งเสริมความหลากหลายทางเชื้อชาติที่นอกเหนือจากตัวละครผิวขาว ในฐานะตัวแทนของกลุ่มคนที่ถูกมองว่าเป็น “อื่น” การปรากฏตัวดังกล่าวสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสี อย่างภาพยนตร์ที่นำเสนออัตลักษณ์ เชื้อชาติ และวัฒนธรรมที่ถูกมองว่าเป็น “อื่น” ดังนั้นในงานศึกษาส่วนนี้จึงเป็นการนำเสนอความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเชื้อชาติที่นอกเหนือจากคนผิวขาว แต่ยังรวมถึงคนผิวสีและเชื้อชาติอื่น ๆ

งานศึกษาที่ศึกษาแนวคิด Afrofuturism ในฐานะวาทกรรมโต้ตอบ (Counter-Narrative) ที่เป็นการท้าทายและต่อต้านกับลัทธิล่าอาณานิคมในภาพยนตร์เรื่อง Black Panther

แนวคิด Afrofuturism เป็นแนวคิดที่สะท้อนถึงการต่อสู้และการคืนอำนาจของคนผิวดำ ผ่านการนำเสนออัตลักษณ์และสะท้อนอำนาจที่ถูกรองโดยการอาศัยเทคโนโลยี ซึ่งภาพยนตร์เรื่อง Black Panther และ Black Panther: Wakanda Forever เป็นภาพยนตร์ที่นำเสนอโลกและดินแดนที่ก้าวหน้า เต็มไปด้วยพัฒนาด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยของคนผิวดำ โดยอาศัยแนวคิด Afrofuturism ที่เป็นแนวคิดทางวัฒนธรรมที่ผสมผสานองค์ประกอบของบันเทิงคดีแนววิทยาศาสตร์ (Sci-fi) เทคโนโลยี วัฒนธรรมแอฟริกัน และประสบการณ์ของคนผิวดำ กล่าวคือประเด็นหลักของ Afrofuturism คือ “ภาพของบันเทิงคดีแนววิทยาศาสตร์ แนวทางแห่งอนาคต และนวัตกรรมทางเทคโนโลยีในพลัดถิ่นของชาวแอฟริกัน” ซึ่งถูกถ่ายทอดผ่าน “เรื่องเล่าใหม่ ๆ เกี่ยวกับอัตลักษณ์ เทคโนโลยี และอนาคต” (Nelson, 2002 as cited in Elia, 2014) อีกทั้ง Afrofuturism เป็นการท้าทายและต่อต้านการเหมารวมของโลกตะวันตกที่มีต่อตะวันออก (แอฟริกา) ในลักษณะที่ถ่ายทอดอัตลักษณ์ ประวัติศาสตร์ และชุมชนท้องถิ่นแอฟริกันในพื้นที่ของเทคโนโลยีที่ถูกละเลยจากคนผิวขาว โดยการท้าทายถึงอำนาจที่ดำรงอยู่ของคนผิวขาวและเน้นย้ำถึงประเด็นทางเชื้อชาติที่ยังคงดำรงอยู่ท่ามกลางการขยายอิทธิพลอย่างกว้างขวางของเทคโนโลยี ดังนั้น Afrofuturism จึงเป็นการโต้กลับและต่อต้านวาทกรรมที่เหมารวมตะวันออกของตะวันตกตามแนวคิดหลังอาณานิคม

ทั้งนี้ มีงานศึกษาส่วนหนึ่งได้นำเอาแนวคิด Afrofuturism มาประยุกต์ใช้และวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่อง Black Panther เพื่อชี้ถึงการต่อต้านภาพการเหมารวมที่เป็นมรดกตกทอดของตะวันตกที่ยังคงดำรงอยู่ ซึ่ง Chipiro (2019) มีการอภิปรายว่า การจำลองประเทศ Wakanda ไม่ใช่เพียงยูโทเปีย แต่เป็นภาพจริงที่สามารถเกิดขึ้นได้ ในลักษณะเดียวกัน Strong & Chaplin (2019) ได้อภิปรายถึงภาพยนตร์ดังกล่าวว่า เป็นการนำเอาเทคโนโลยีและวัฒนธรรมมาผสมผสานและนำเสนอออกมาผ่านประวัติศาสตร์ ศิลปะ และปรัชญาของกลุ่มคนผิวดำ ดังนั้น Wakanda จึงเป็นเสมือนภาพวาดในจินตนาการที่นำเสนอโดยคนผิวดำ ผ่านการนำเสนอประเทศที่ไม่ตกอยู่ภายใต้อาณานิคมของยุโรป (ตะวันตก) ดินแดนตะวันออกในภาพยนตร์เป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับภาพแทนดินแดนที่ป่าเถื่อน ลึกลับ และเป็นอื่น โดยมีการเชื่อมโยงทั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอนาคตของคนผิวดำ ดังนั้นภาพยนตร์เรื่องนี้จึงชี้ให้เห็นถึงการนำเอาแนวคิด Afrofuturism ที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ของกลุ่มคนแอฟริกัน (คนผิวดำ) ได้อย่างชัดเจน อีกทั้ง Gormley et al. (2022) กล่าวว่า ภาพยนตร์เรื่อง Black Panther มีการแสดงความเชื่อมโยงระหว่างชาวแอฟริกันในปัจจุบัน (ชาว Wakanda) กับรากเหง้าบรรพบุรุษชาวแอฟริกาในอดีต ผ่านการข้ามก้าวบาดแผลทางประวัติศาสตร์ที่เกิดจากการบังคับให้ชาวแอฟริกันต้องพลัดถิ่น (African Diaspora) เพื่อสร้างอนาคตของโลกที่ได้รับการเยียวยาและเชื่อมโยงกันอีกครั้ง โดยการอาศัยการวิเคราะห์ผ่านแนวคิด Afrofuturism และ Africanfuturism ที่นำเอาเทคโนโลยีและวัฒนธรรมแอฟริกันดั้งเดิมมาผสานผ่านจินตนาการยูโทเปียของแอฟริกาที่สามารถเกิดขึ้นจริงได้

นอกจากนี้ แม้ว่าแนวคิด Afrofuturism จะเป็นสุนทรียะที่เต็มไปด้วยความหวังของคนผิวสีในการยับยั้งการมีตัวตนสำหรับโลกอนาคตที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยี อันเป็นการท้าทายกับภาพแทนที่ลัทธิอาณานิคมได้สร้างเอาไว้ แต่ในภาพยนตร์เรื่อง Black Panther ก็ยังคงปรากฏเรื่องราวของคนผิวสีผ่านมุมมองของคนผิวขาวหรือชาวตะวันตก อาทิ ค่านิยม การเหยียดเพศที่ถูกฝังไปอยู่ในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว และการนำเสนอความ “ดำ” ผ่านมุมมองของความ “ขาว” (Griffina & Rossing, 2020) ซึ่งสะท้อนให้เห็นภาพแทนดินตะวันออก (แอฟริกา) ที่ล้าหลัง การแปลกแยก และเป็นอื่น ที่ยังคงดำรงอยู่ และในทำนองเดียวกันงานศึกษาของ Alcântara Conde da Silva (2021) อภิปรายว่า ภาพยนตร์เรื่อง Black Panther ที่มีการสะท้อนประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและการเมืองของคนผิวสี ผ่านการผสมผสานแนวคิด Afrofuturism และ Pan-Africanism ที่นำเสนอผลกระทบในมรดกทางประวัติศาสตร์ของลัทธิอาณานิคมและการเหยียดเชื้อชาติที่ส่งผลต่อชาวแอฟริกันและลูกหลานในอเมริกา (พลัดถิ่น) ทำให้เกิดการชนกันของสองอัตลักษณ์ ระหว่างอัตลักษณ์ดั้งเดิมและอัตลักษณ์ที่พลัดถิ่นที่ต้องการปลดแอกตัวตนจากการถูกกดขี่ แม้ว่าภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว เป็นสัญลักษณ์ของการปลดปล่อยทางวัฒนธรรมภาพยนตร์ แต่ในอีกแง่หนึ่งก็ยังคงนำเสนอแอฟริกาในเชิงโรแมนติกที่ขาดการเชื่อมโยงกับปัจจุบัน แม้ว่าภาพยนตร์เรื่อง Black Panther จะเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ของคนผิวสี แต่ภาพสะท้อนดังกล่าวไม่ใช่ตัวแทนของคนผิวสีทั้งหมด เป็นเพียงตัวแทนของคนอเมริกันผิวสีและแอฟริกันมากเกินไป

ดังนั้นจากการศึกษางานศึกษาเกี่ยวกับภาพยนตร์เรื่อง Black Panther และ Black Panther: Wakanda Forever นั้นชี้ให้เห็นถึงการวิเคราะห์ในมิติการเหยียดชาติพันธุ์ที่หลุดพ้นและยังคงดำรงอยู่ในภาพยนตร์ผ่านแนวคิดหลังอาณานิคมและแนวคิด Afrofuturism ภายใต้การถ่วงเรื่องราว ประวัติศาสตร์ และอัตลักษณ์ของกลุ่มคนผิวสี ผสมกับเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าโดยส่วนหนึ่งอภิปรายภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวนั้นหลุดพ้นจากภาพแทนที่ถูกสร้างโดยตะวันตก ตะวันออกหรือแอฟริกาเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับภาพแทนดังกล่าว และมีการนำเสนอในมิติความหลายทางวัฒนธรรมและเชื้อชาติ แต่ส่วนหนึ่งอภิปรายว่า ภาพแทนดินแดนตะวันออกที่ป่าเถื่อน ไร้อารยธรรม ล้าหลัง และเป็นอื่นยังคงดำรงอยู่ และภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวก็ยังคงเป็นภาพสะท้อนของคนผิวขาวที่ต้องการนำเสนอคนผิวสีออกมาในรูปแบบหนึ่ง แม้จะหัวใจที่สำคัญของภาพยนตร์เรื่องนี้คือ การสะท้อนให้เห็นภาพประเทศของคนผิวสีที่ไม่ตกเป็นประเทศที่ถูกปกครองด้วยเจ้าอาณานิคมหรือลัทธิอาณานิคมจากโลกตะวันตก และการต่อต้านภาพแทนอันเป็นมรดกของลัทธิอาณานิคม แต่ถึงกระนั้น ภาพยนตร์เรื่อง Black Panther ยังคงมีกลิ่นอายของความเป็นอาณานิคมที่หลงเหลืออยู่ในตัวละครของภาพยนตร์ ซึ่งบทบาทของสื่อภาพยนตร์นั้น ย่อมสามารถกำหนดและสร้างผลกระทบต่อมิติต่าง ๆ อันรวมไปถึงบริบทของการเมืองโลกและการเมืองระหว่างประเทศ

2) งานศึกษาการวิเคราะห์ภาพยนตร์ในบริบทความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1. งานศึกษาที่วิเคราะห์ภาพยนตร์ในมิติทางการเมือง 2. งานศึกษาที่วิเคราะห์ภาพยนตร์ในมิติทางเชื้อชาติและชาติพันธุ์

งานศึกษาที่วิเคราะห์ภาพยนตร์ในมิติทางการเมือง

ภาพยนตร์เป็นสื่อชนิดหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในบริบททางการเมืองทั้งการเมืองภายในประเทศและการเมืองระหว่างประเทศ เนื่องด้วยภาพยนตร์เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งต่อชุดความคิดและอุดมการณ์บางประการไปสู่ผู้ชมได้อย่างแยบยล อีกทั้งภาพยนตร์ยังถูกนำมาใช้ในการกำหนดกรอบหรือทิศทางที่ต้องการสื่อไปยังผู้ชม งานเขียนชิ้นนี้ในฐานะงานที่ศึกษาเกี่ยวกับภาพยนตร์ จึงมีการศึกษางานเขียนและงานศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสื่อภาพยนตร์และการเมืองโลก เนื่องด้วยการศึกษาการเมืองโลกผ่านสื่อภาพยนตร์เป็นหนึ่งในประเด็นที่นักวิชาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้ความสนใจ โดยสื่ออย่างภาพยนตร์นั้นถือได้ว่าถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาบริบทต่าง ๆ ของการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผ่านการถ่ายทอดอุดมการณ์ คุณค่าทางการเมือง วัฒนธรรม และสารบางประการสู่ผู้ที่ได้รับชม โดยภาพยนตร์นั้นไม่เพียงแต่ให้ความบันเทิงเพียงประการเดียว แต่มักมีเป้าหมายเพื่อให้อ่านข้อมูลหรือกระตุ้นความคิดในหมู่ผู้ชม ไม่ว่าจะเป็น ภาพยนตร์แนวสารคดี ภาพยนตร์เชิงประวัติศาสตร์ และภาพยนตร์แนว Sci-fi ซึ่งภาพยนตร์ช่วยให้เราพัฒนาความเข้าใจและการคิดเชิงวิพากษ์ทางการเมืองเกี่ยวกับโลกได้มากยิ่งขึ้น (Shapiro, 1999 as cited in Fraser, 2018) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดหลังอาณานิคมที่มุ่งเน้นวิพากษ์มรดก ภาพแทน และกระบวนการทำให้เป็นอื่นของตะวันตกที่มีต่อตะวันตกผ่านวาทกรรม ตำรา หนังสือ นวนิยาย และสื่อ โดยเฉพาะสื่อภาพยนตร์ในกระแสหลักหรือสื่อภาพยนตร์ในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ขนาดใหญ่ เพื่อชี้ให้เห็นถึงข้อวิพากษ์หรือสิ่งที่ยังคงดำรงอยู่ในวาทกรรมดังกล่าว ซึ่งมีงานบางส่วนวิเคราะห์ถึงนัยที่แอบแฝงในภาพยนตร์ อันสะท้อนให้เห็นมิติทางการเมือง โดยมีภาพยนตร์เรื่อง Hiroshima mon amour ภาพยนตร์ที่ทำทลายแนวทางการเมืองกระแสหลัก โดยนำเสนอเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของเมืองฮิโรชิมา ทำให้เข้าใจเหตุการณ์ในรูปแบบใหม่ที่ทำให้ผู้ชมเข้าใจประวัติศาสตร์ได้ง่ายยิ่งขึ้น และ Animation Doraemon the Movie: Nobita's Sky Utopia ที่นำเสนอภาพชุมชนและสังคมในอุดมคติ (Utopia) อันแนวคิดเชิงอุดมคติเกี่ยวกับโลกอันสมบูรณ์และปราศจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม ภายใต้ภาพจินตนาการของนักปรัชญาคนสำคัญอย่าง โทมัส มอร์ (Thomas More) ในอีกแง่หนึ่ง ภาพยนตร์ถูกนำมาผสมผสานกับการส่งต่ออำนาจหรืออิทธิพลบางอย่างจากรัฐหนึ่งสู่อีกรัฐหนึ่ง ในรูปแบบกลไกของอำนาจละมุน (Soft power) เพื่อโน้มน้าวหรือทำให้ผู้คนรู้สึกคล้อยตาม โดยภาพยนตร์ได้กลายเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของอำนาจละมุนในการทำหน้าที่เป็นสื่อและพื้นที่สำหรับการสนทนาทางการเมือง การส่งต่ออุดมการณ์ทางการเมือง และการนำเสนอค่านิยมหรืออุดมการณ์ทางการเมืองต่าง ๆ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสื่อภาพยนตร์นั้นล้วนมีบทบาทและมีอิทธิพลต่อการเมืองโลกหรือการเมืองระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากงานศึกษาและวิชาการดังต่อไปนี้

เช่น

งานศึกษาของ Shapiro (2015) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสื่อภาพยนตร์กับการเมืองโลกในหัวข้อ Film and World Politics ภายใต้การวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่อง Hiroshima mon amour (1959) โดยภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงเหตุการณ์การทิ้งระเบิดที่สำคัญที่ฮิโรชิมา ผ่านการนำเสนอในมุมมองของตัวละครที่ปะปนเรื่องราวของความรักกับเหตุการณ์การทิ้งระเบิดในเมืองฮิโรชิมา ที่สะท้อนการสูญเสียและความโหดร้ายของสหรัฐฯ (โลกตะวันตก) ในมิติเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งในทำนองเดียวกันในภาพยนตร์เรื่อง ร่ายากับมังกรตัวสุดท้าย ที่เป็นการพรรณนาถึงดินแดนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผ่านมุมมองที่สหรัฐฯ ที่มีต่อภูมิภาคแห่งนี้ อันเป็นภาพแทนของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ถูกสร้างและถ่ายทอดโดยสหรัฐฯ ในลักษณะสังคมที่เป็นยูโทเปีย (วสุธร วงศ์คำ, 2564) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของสื่อภาพยนตร์ที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งในบริบทความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน งานศึกษาของสรวิศ ชัยนาม (2561) ได้ศึกษาในประเด็น ดิสโทเปียไม่สิ้นหวัง: ภาพยนตร์ฮอลลีวูดและการเมืองโลก โดยศึกษาจากภาพยนตร์แนวดิสโทเปียจำนวน 4 เรื่อง ผ่านการตีความมิติทางการเมืองในภาพยนตร์เหล่านั้น โดยภาพยนตร์เหล่านั้นสะท้อนให้เห็นถึงระบบทุนนิยมที่แฝงอยู่ในมิติต่าง ๆ ทางการเมือง ซึ่งในลักษณะดังกล่าวทำให้การเมืองระหว่างประเทศกับสื่อภาพยนตร์มีความเกี่ยวเนื่องกัน

งานศึกษาที่วิเคราะห์ภาพยนตร์ในมิติทางเชื้อชาติและชาติพันธุ์

งานศึกษากลุ่มนี้เป็นการวิเคราะห์ภาพยนตร์ในมิติเชิงเชื้อชาติและชาติพันธุ์ และอำนาจของตะวันตกในฐานะเจ้าอาณานิคมที่มีต่อตะวันออกในฐานะผู้ถูกล่าอาณานิคม โดยมีงานศึกษาภาพยนตร์ของ De Beus (2022) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ Marvel Presents a Global Utopia and Confronts Nationalism: Eternals as a New Mythology Forged from Western Roots ในภาพยนตร์เรื่อง Eternals โดยภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว ชี้ให้เห็นถึงการนำเสนอความเป็นตะวันตกผ่านมุมมองของยูโทเปีย ซึ่งตัวละครในภาพยนตร์เรื่อง Eternals ล้วนมีที่มาและรากฐานจากประวัติศาสตร์และชุดความรู้จากกรีกโบราณ อีกทั้งเหตุการณ์ในภาพยนตร์นั้นยังคงแฝงไปด้วยลัทธิล่าอาณานิคม ความเป็นชาตินิยม และการเหยียดเชื้อชาติและชาติพันธุ์ โดยช่วงเวลาของเหตุการณ์ในภาพยนตร์เกิดตรงกับช่วงเหตุการณ์การล่าอาณานิคมที่สำคัญของสเปน ภาพยนตร์เรื่องนี้จึงเป็นการฉายภาพประวัติศาสตร์และอารยธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นตะวันตกที่สูงส่ง โดยการผนวกรวมกรรมและประวัติศาสตร์ของกรีกโบราณและโรม เพื่อส่งเสริมอุดมการณ์ปิตาธิปไตยและลัทธิสูงสุดของคนผิวขาว (Zuckerberg, 2018) ขยายต่อมายังแนวคิดหลังอาณานิคมอีกด้วย

ในทำนองเดียวกันมีงานศึกษาที่ศึกษาประเด็นมิติทางเชื้อชาติระหว่างเจ้าอาณานิคมและผู้ที่ถูกเป็นอาณานิคมที่สอดคล้องกับงานที่กล่าวไปในข้างต้น โดยงานศึกษาของ Martínez Fernández (2015) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประเด็นของ Colonialism and intertextuality in James Cameron's Avatar ผ่านการวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่อง Avatar ซึ่งภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวแฝงไปด้วยประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับลัทธิการล่าอาณานิคม (Colonialism) และการต่อต้านการล่าอาณานิคม (Anti-colonial) โดยการเล่าเรื่องถึงคนบนฟ้า (Sky) คำที่คนพื้นเมืองใช้เรียกมนุษย์จากโลกที่ต้องการแสวงหาทรัพยากรหรือแร่อันล้ำค่าของดาวแพนดอร่า (Pandora) เปรียบเสมือน

การล่าอาณานิคมในช่วงแรกของยุโรปที่มุ่งเน้นแสวงหาทรัพยากรจากอเมริกาและทวีปอื่น ๆ ในช่วงเวลาดังกล่าว นอกจากนี้องภพยนตร์ดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นถึงการพยายามต่อต้านการล่าอาณานิคมของชนพื้นเมืองหรือชาวนาวิ (Na vi) ในการเข้าไปยึดครองทรัพยากร การทำลายความเชื่อ และการลบล้างวัฒนธรรมของชนพื้นเมืองหรือผู้ถูกล่าอาณานิคมของเจ้าอาณานิคม

ซึ่งจะเห็นได้ว่าภาพยนตร์ไม่ใช่เพียงสื่อบันเทิงที่ให้ความเพลิดเพลินเพียงประการเดียว แต่ยังทำหน้าที่เป็นเสมือนเครื่องมือที่สำคัญที่สะท้อนให้เห็นประเด็นในมิติต่าง ๆ ในบริบททางการเมือง โดยบทความ งานศึกษา และงานวิจัยที่กล่าวมาในเบื้องต้นนั้น ได้ฉายภาพการวิเคราะห์ภาพยนตร์ต่าง ๆ ทั้งในแง่การเมือง อุดมการณ์ และชุดความคิดบางประการ ผ่านสื่อภาพยนตร์ แม้ว่าการศึกษาดังกล่าวจะเป็นการศึกษาภาพยนตร์ที่แตกต่างกันออกไป แต่มีจุดมุ่งหมายหลักคือการวิเคราะห์ วิพากษ์ และศึกษาภาพยนตร์เรื่องต่าง ๆ ผ่านแนวคิดและทฤษฎีที่หลากหลาย

โดยสรุปแล้วจากงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์เรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพยนตร์เรื่อง Black Panther และ Black Panther: Wakanda Forever ในมุมมองและมิติต่าง ๆ เกิดการโต้แย้งระหว่างงานศึกษาที่อภิปรายถึงการหลุดพ้นจากภาพแทน วาทกรรม และการถูกทับของชนแอฟริกันหรือคนผิวสีในฐานะตัวแทนของตะวันออก แต่ในงานศึกษาจำนวนหนึ่งชี้ให้เห็นถึงข้อโต้แย้งที่ว่าในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวยังปรากฏภาพที่สอดคล้องกับสิ่งที่แนวคิดหลังอาณานิคมได้กล่าวไว้ ซึ่งข้อโต้แย้งของงานศึกษาเหล่านั้นปรากฏเป็นช่องว่าง อันข้อสังเกตในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว เหตุใดจึงปรากฏข้อโต้แย้งที่แตกต่างกัน ในฐานะภาพยนตร์ที่นำเสนอ บทบาท ประวัติศาสตร์ และอัตลักษณ์ของคนผิวสี ซึ่งสอดคล้องกับการปรากฏกระแสของภาพยนตร์แนวผิวสีที่ยึดโยงกับมิติต่าง ๆ บริบทการเมืองโลก จากทั้งหมดที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าภาพยนตร์เป็นพื้นที่การศึกษาหนึ่งของแนวคิดหลังอาณานิคมในฐานะสื่อที่ผลิตและส่งต่อชุดความคิดและวาทกรรมบางประการ ผู้วิจัยมองเห็นว่าประเด็นทั้งหมดที่กล่าวมา มีความน่าสนใจ และต้องการชี้ให้เห็นถึง การท้าทายและต่อรองภาพแทนเชิงเชื้อชาติของภาพยนตร์เรื่อง Black Panther & Black Panther: Wakanda Forever ตามแนวคิดหลังอาณานิคมของบูรพาคติศึกษา ภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงการต่อรองหรือหลุดพ้นจากภาพเหมารวมและการกดทับเชิงเชื้อชาติของคนเชื้อสายแอฟริกันอย่างไร

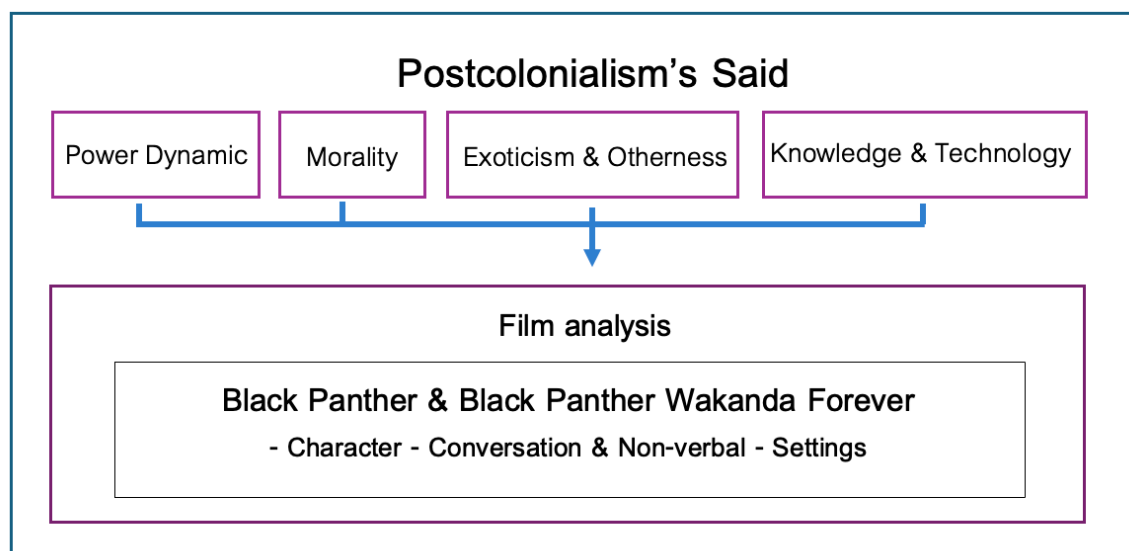
บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาการต่อรองหรือการหลุดพ้นจากภาพเหมารวมและการกดทับเชิงเชื้อชาติของคนเชื้อสายแอฟริกันในภาพยนตร์เรื่อง Black Panther & Black Panther Wakanda Forever ตามแนวคิดหลังอาณานิคมของบรูพาดีศึกษา มีการศึกษาวาทกรรม ภาพแทน การเหมารวม และกระบวนการทำให้ตะวันออกกลายเป็น “เป็นอื่น” อันเป็นสิ่งที่ตะวันตกสร้างไว้เพื่อครอบงำตะวันออกและสถาปนาให้ตะวันตกกลายเป็นสิ่งที่เหนือกว่าตะวันออก ซึ่งสิ่งเหล่านี้หลอมรวมให้ตะวันตกหรือคนผิวขาวกลายเป็นผู้ที่เหนือกว่าตะวันออกหรือคนแอฟริกันผิวสี

โดยมุ่งเน้นวิเคราะห์ให้เห็นถึงการท้าทายและต่อรองในมิติความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างสองฝ่าย (Power Dynamic) ศีลธรรม (Morality) ความแปลกประหลาด และเป็นอื่น (Exoticism & Otherness) และองค์ความรู้และเทคโนโลยี (Knowledge & Technology) ที่สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างและรูปแบบของกระบวนการที่สร้างภาพแทนถึงตะวันออกในลักษณะที่ด้อยกว่า ป่าเถื่อน ไร้อารยธรรม แปลกใหม่ และเป็นอื่น จากมุมมองของตะวันตก โดยการวิเคราะห์ตัวละคร บทสนทนา และฉากที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่อง Black Panther & Black Panther Wakanda Forever

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย

จากภาพแผนผังกรอบแนวคิดการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการอาศัยแนวคิดหลังอาณานิคมของ Said มาใช้ในการวิเคราะห์โดยนำเอาประเด็นในงานศึกษา Orientalism ของ Said มาจัดเป็นประเด็นที่สำคัญ คือ 1. ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างสองฝ่าย 2. ศีลธรรม 3. ความแปลกประหลาดและเป็นอื่น และ 4. องค์ความรู้และเทคโนโลยี ร่วมกับแนวคิดการวิเคราะห์ภาพยนตร์ โดยวิเคราะห์สัญญาณต่าง ๆ ในภาพยนตร์เรื่อง Black Panther & Black Panther Wakanda Forever

แบบแผนวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ร่วมกับการวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่อง Black Panther และ Black Panther Wakanda Forever เพื่อศึกษาการต่อรองหรือการหลุดพ้นจากภาพเหมารวมและการกดทับเชิงเชื้อชาติของคนเชื้อสายแอฟริกันในภาพยนตร์เรื่อง Black Panther & Black Panther Wakanda Forever ตามแนวคิดหลังอาณานิคมของบูรพาคดีศึกษาในงานเขียนของ Edward W. Said

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เอกสารปฐมภูมิ (Primary source)

เป็นการศึกษาจากภาพยนตร์เรื่อง Black Panther และ Black Panther: Wakanda Forever (ภาคต่อ)

Black Panther (ภาคที่ 1)

ภาพประกอบ 2 ภาพยนตร์เรื่อง Black Panther (2018)

ที่มา: Marvel. (2018). *Black Panther* (Movie, 2018).

<https://www.marvel.com/movies/black-panther>

Black Panther: Wakanda Forever (ภาคที่ 2)

ภาพประกอบ 3 ภาพยนตร์เรื่อง Black Panther: Wakanda Forever

ที่มา: Rottentomatoes. (2022). *Black Panther: Wakanda Forever*.

https://www.rottentomatoes.com/m/black_panther_wakanda_forever

2. เอกสารทุติยภูมิ (Secondary source)

การศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย และบทความทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์เรื่อง Black Panther และ ภาพยนตร์ Black Panther Wakanda Forever นอกจากนี้ มีการศึกษางานเขียนที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหลังอาณานิคม แนวคิดบูรพาคติศึกษา และงานที่เกี่ยวข้องกับสื่อภาพยนตร์ในบริบทการเมืองโลกหรือการเมืองระหว่างประเทศ

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

1) การศึกษาและค้นคว้างานวิจัย งานวิชาการ และบทความที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์เรื่อง Black Panther และ Black Panther Wakanda Forever เพื่อวิเคราะห์ประเด็นการเหยียดชาติพันธุ์จากภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว

2) การศึกษาและค้นคว้างานวิจัย งานวิชาการ และบทความที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหลังอาณานิคมและแนวคิด Afrofuturism ในภาพยนตร์เรื่อง Black Panther และ Black Panther Wakanda Forever เพื่อศึกษากำหนดเอกลักษณ์ ประวัติศาสตร์ และบทบาทของชนผิวสีในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว

3) การศึกษางานเขียน Orientalism ของ Edward W. Said ในแนวคิดหลังอาณานิคม เพื่อวิเคราะห์ถึงวาทกรรม ภาพแทน และสิ่งที่ตะวันตกพรรณนาถึงตะวันออก และชี้ให้เห็นถึงกระบวนการการทำให้เป็นอื่น

4) การสำรวจเนื้อหา บทสนทนา และฉากของภาพยนตร์ และวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดการวิเคราะห์ภาพยนตร์ โดยวิธีการสร้างรหัสของข้อมูลและสร้างชุดรหัสของข้อมูล โดยใส่รหัสที่พัฒนาจากแนวคิดหลังอาณานิคมของ Edward W. Said

5) วิเคราะห์ประเด็นที่ได้จากงานศึกษาต่าง ๆ พร้อมทั้งนำมาตีความเชื่อมโยงกับภาพยนตร์เรื่อง Black Panther และ Black Panther Wakanda Forever

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าภาพยนตร์เรื่อง Black Panther และ Black Panther Wakanda Forever โดยอาศัยแนวคิดหลังอาณานิคมร่วมกับแนวคิดการวิเคราะห์ภาพยนตร์ ภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวทั้งสองภาค มีการสะท้อนให้เห็นถึงการต่อรองหรือหลุดพ้นจากภาพเหมารวมและการกดขี่เชิงเชื้อชาติของคนเชื้อสายแอฟริกันหรือคนผิวสีในลักษณะที่ตรงกันข้ามกับความเป็นอื่น ความแปลก แตกต่าง และสิ่งที่ถูกฉายตามมุมมองและภาพแทนของตะวันตกที่มีต่อตะวันออก โดยตัวละคร ชาก และบทสนทนาในภาพยนตร์สะท้อนให้เห็นถึงตะวันออก (แอฟริกา) ที่มีอารยธรรม ก้าวหน้า แข็งแกร่ง และเต็มไปด้วยเทคโนโลยี อีกทั้งยังแฝงด้วยความสลับซับซ้อนอย่างมีนัยสำคัญของตะวันออกและตะวันตก ซึ่งสามารถแบ่งเป็นหมวดหมู่ตามแนวคิดหลังอาณานิคม ของบูรพาคติศึกษา ได้ดังนี้

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างสองฝ่าย (Power Dynamic)

โดยในภาพยนตร์เรื่อง Black panther มีการกล่าวถึงและแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างตะวันออกและตะวันตก แต่ในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวกลับกลายเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับแนวคิดหลังอาณานิคมตามที่ Said ได้กล่าวไว้ถึงตะวันออก (ที่หมายถึงประเทศ Wakanda) เป็นสิ่งที่มีอำนาจเหนือกว่าตะวันตก (สหรัฐฯ และประเทศโลกตะวันตก) อาทิ ดินแดนหรือประเทศ Wakanda ที่เป็นประเทศที่เต็มไปด้วยความก้าวหน้า การพัฒนา และความทันสมัย โดยอาศัยองค์ความรู้จากการพัฒนาแร่ไวเบรเนียมผนวกกับวิทยาการสมัยใหม่ที่เหนือกว่านานาประเทศทั่วโลก ทั้งสถานที่และสิ่งก่อสร้างใน Wakanda ที่ตระหง่านและใช้นวัตกรรมล้ำสมัยในการก่อสร้างผนวกกับวิถีชีวิต อัตลักษณ์ ความเชื่อ และประวัติศาสตร์ของแอฟริกา ทำให้ Wakanda เป็นประเทศที่เป็นมหาอำนาจของโลก (ในแง่ของอำนาจทางการทหาร ความมั่นคง และเทคโนโลยี) และปฏิเสธการพึ่งพาตะวันตกและมหาอำนาจอื่น ๆ ดังนั้นดินแดนตะวันออกอย่าง Wakanda จึงเป็นดินแดนที่มีอำนาจและความชอบธรรมที่ตะวันตกไม่อาจเข้าไปครอบงำ แทรกแซง และแสวงหาผลประโยชน์

ภาพประกอบ 4 บัลลังก์และประเทศ Wakanda

ที่มา: Coogler, R. (Director). (2022). *Black panther: Wakanda Forever* [Film]. Marvel Studios.

อนึ่ง ภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวเป็นภาพยนตร์เพียงไม่กี่เรื่องของ Marvel Studios ที่นำเสนอตัวละครผิวสีในฐานะตัวละครหลักที่เป็นซูเปอร์ฮีโร่ ซึ่งภาพยนตร์ Black panther ในภาคแรกตัวละครล้วนเป็นคนผิวสี ซึ่งมีตัวละครคนผิวขาวเพียงไม่กี่เปอร์เซ็นต์ อาทิ Ulysses Klaue ในฐานะตัวร้าย และ เจ้าหน้าที่ Ross จากสำนักข่าวกรองกลางของสหรัฐฯ ซึ่งเป็นการสะท้อนเห็นถึงการทำทาบกับภาพจำหรือบรรทัดฐานเดิมที่มองว่า ซูเปอร์ฮีโร่มักเป็นคนผิวขาวหรือคนในโลกตะวันตก โดย Guynes & Lund (2020) อธิบายว่า ซูเปอร์ฮีโร่ทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนหลักของ "มายาคติอันยิ่งใหญ่" (Master narrative) ว่าด้วยความขาว (Whiteness) โดยมายาคติดังกล่าวเน้นบทบาทเชิงวิภาววิธีของความขาว ซึ่งความขาวดังกล่าวเกิดขึ้นในลักษณะที่กลืนกลาย (Assimilationist) โดยเปิดรับเอาอัตลักษณ์และวัฒนธรรมอื่น ๆ เข้ามาเพื่อรักษาอำนาจและศูนย์กลางของวัฒนธรรมสีขาว (ตะวันตก) เอาไว้ และยังทำให้เกิดการแบ่งแยกวัฒนธรรมและอัตลักษณ์อื่น ๆ ที่ไม่ใช่ความขาวให้กลายเป็นอื่นหรือมีสถานะที่ต่ำกว่า ดังนั้นภาพยนตร์เรื่องนี้จึงเป็นการทำทาบและต่อรองอำนาจและความเหนือกว่าในฐานะตะวันตกที่ต่อรองกับตะวันตก

โดยจาก Shuri กล่าวว่า “ตกใจหมดพวกกล้าเมืองขึ้น/กล้าอาณานิคม” (Ryan Coogler, 2018, 1:09:20 และ Okoye กล่าวว่า “คนขาว (พวกกล้าอาณานิคม) ถูกล่ามตรวน ไม่นึกไม่ฝันว่าจะได้เห็น” (Ryan Coogler, 2022, 2:26:02)

ภาพประกอบ 5 Okoye ไปช่วย Ross

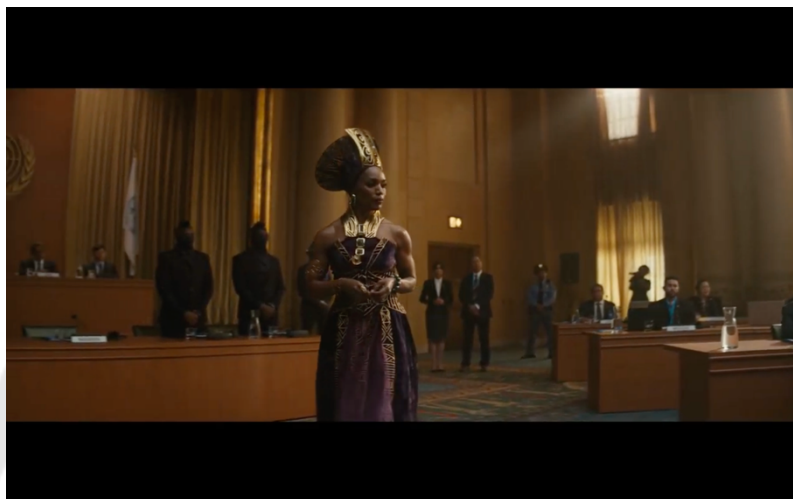
ที่มา: Coogler, R. (Director). (2022). *Black panther: Wakanda Forever* [Film]. Marvel Studios.

ซึ่งการที่คนผิวสีมองคนผิวขาวหรือคนจากสหรัฐฯ โดยใช้คำพูดระบุว่าเป็นพวกล่าอาณานิคม (Colonizer) แทนที่การระบุชื่ออันแสดงให้เห็นถึงภัยของภาษาที่สะท้อนและย้อนกลับไปสู่ผู้คนที่มาจากประเทศล่าอาณานิคมหรือเจ้าอาณานิคม ในแง่ของสัญลักษณ์และการเมือง ตอกย้ำถึงระบบอาณานิคม อำนาจ และความรุนแรงของเจ้าอาณานิคมหรือตะวันตกที่กระทำต่อผู้ถูกล่าอาณานิคมหรือคนแอฟริกัน ซึ่งการทำลายและต่อรองกับภาพการเหมารวมตะวันออกที่ล้าหลังและไร้อารยธรรมอันเป็นมรดกทอดของลัทธิล่าอาณานิคม โดยตะวันออกในภาพยนตร์เป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับภาพแทนดังกล่าว

อีกทั้ง ภาพยนตร์ *Black panther: Wakanda Forever* ซึ่งเป็นภาคต่อของภาพยนตร์ *Black panther* ได้มีการนำเสนอตัวละครโดยให้ความสำคัญกับบทบาทของตัวละครผู้หญิงผิวสีในฐานะตัวละครหลักและตัวละครที่ดำเนินเรื่องราวในภาพยนตร์อันเป็นการท้าทายกับระบบปิตาธิปไตย (Patriarchy) และลัทธิล่าอาณานิคมที่สถาปนาพื้นที่ของอำนาจให้อยู่ภายใต้การตัดสินใจควบคุมของผู้ชายมากกว่าการให้พื้นที่ดังกล่าวแก่ผู้หญิง โดยภาพยนตร์ในภาคที่สองสะท้อนให้เห็นถึงการท้าทายกับระบบโครงสร้างดังกล่าวที่ดำรงอยู่ โดยการนำเสนอเนื้อหาและตัวละครผู้หญิงที่มีอำนาจเทียบเท่ากับผู้ชาย โดยเฉพาะราชินี Ramonda ราชินีผู้ปกครอง Wakanda ซึ่งถูกวางให้อยู่ในตำแหน่งของตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในภาพยนตร์ทั้งในมิติทางการเมือง วัฒนธรรม และสังคม ซึ่งภาพการนำเสนอบทบาทของผู้หญิงดังกล่าว เป็นการท้าทายและเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างเดิมที่ให้อำนาจแก่ผู้ชายในการถือครองความเป็นใหญ่

นอกจากนี้ ฉากที่ราชินี Ramonda เข้าประชุมกับผู้นำประเทศมหาอำนาจและนานาประเทศในเวทีของสหประชาชาติในประเด็นที่เกี่ยวกับทรัพยากรและเทคโนโลยีของ Wakanda ซึ่งแสดงให้เห็นแสนยานุภาพของประเทศ Wakanda ในแง่ของอำนาจที่เหนือกว่าประเทศ

มหาอำนาจอื่น ๆ และเป็นประเทศมหาอำนาจที่ทรงอำนาจที่สุดของโลก (International Superpower) ในฐานะประเทศที่มีการทหารล้ำยุค ซึ่งจากดังกล่าวยังปรากฏการใช้วัจนภาษา และอวัจนภาษา (Verbal & Nonverbal) ของราชินี Ramonda ต่อสมาชิกสหประชาชาติใน ประเด็นการแอบลักลอบเข้าไปขโมยทรัพยากรของประเทศ Wakanda

ภาพประกอบ 6 ราชินี Ramonda กล่าวในที่ประชุมเวทีสหประชาชาติ

ที่มา: Coogler, R. (Director). (2022). *Black panther: Wakanda Forever* [Film]. Marvel Studios.

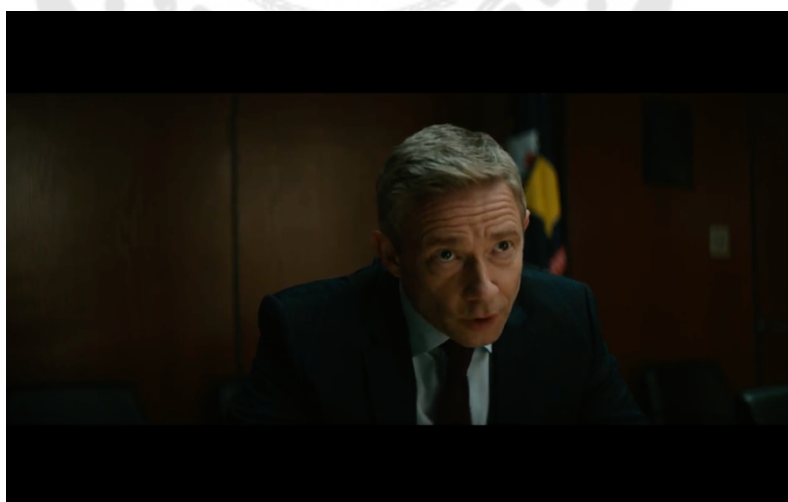
โดยราชินี Ramonda กล่าวว่า “เราจะพิจารณามาตรการขั้นรุนแรงและได้ตอบด้วยวิธีที่เข้มข้นมากกว่านี้ เราโคกเศร้าที่สูญเสียกษัตริย์ แต่อย่าได้คิดแม้แต่เสียวินาทีที่ Wakanda สูญสิ้นแสนยานุภาพ” (Coogler, 2022, 11:15) ซึ่งในขณะที่พูดแสดงให้เห็นถึงลักษณะภาษากายการรวบรวมคำพูด อารมณ์และการแสดงออกทางสีหน้า (Facial Expressions) ที่เข้มแข็ง เคร่งขรึม และเต็มไปด้วยพลัง ซึ่งเครื่องแต่งกายของ ราชินี Ramonda ประกอบด้วยชุดสีม่วงที่มีลวดลายสีทอง โดยสีม่วงที่ปรากฏมีลักษณะคล้ายสีม่วงไทเรียน (Tyrian purple) ที่สื่อถึงอำนาจ ความแข็งแกร่ง และความมั่นคง (สัตตบงกช เยาวโยธิน, 2568) และสีทองสื่อถึงความเจริญรุ่งเรือง พร้อมทั้งสวมเครื่องประดับศีรษะที่มีลักษณะคล้ายมงกุฎที่เป็นตัวแทนของผู้นำ กษัตริย์ และอำนาจสูงสุดในฐานะผู้ปกครอง โดยมีการอาศัยมุมมองในการตีภาพไปยัง ราชินี Ramonda ขณะพูดและถัดมาตัดภาพฉายไปยังผู้แทนประเทศฝรั่งเศสและกลุ่มผู้บุกรุก Wakanda ที่เป็นการเน้นย้ำถึงการอำนาจ แสนยานุภาพ และความไม่หวาดหวั่นของราชินี Ramonda

ภาพประกอบ 7 ราชีนี Ramonda กล่าวในที่ประชุมของ Wakanda

ที่มา: Coogler, R. (Director). (2022). *Black panther: Wakanda Forever* [Film]. Marvel Studios.

อีกทั้งในฉากที่ ราชีนี Ramonda กล่าวกับ Okoye ว่า “ข้าเป็นราชินีของประเทศที่ทรงอำนาจที่สุดในโลกนี้” (Ryan Coogler, 2022, 54:41) โดยใช้น้ำเสียงที่ทรงพลังและมีการแสดงออกด้วยสีหน้าที่สื่อถึงความจริงจัง ความมุ่งมั่น และความรู้สึกที่เต็มไปด้วยอารมณ์ ในขณะที่ยืนอยู่บนบัลลังก์สวมเครื่องประดับศีรษะสีขาวที่มีลักษณะเหมือนมงกุฎ ประกอบกับฉากหลังเป็นเหล่าทหาร สิ่งก่อสร้าง และสถาปัตยกรรมที่ดูยิ่งใหญ่และทันสมัย ซึ่งเป็นการเน้นย้ำถึงอำนาจของ Wakanda ในฐานะตะวันออกที่ทรงอำนาจ

ภาพประกอบ 8 Ross ประชุมร่วมกับเจ้าหน้าที่ของสำนักข่าวกรอง

ที่มา: Coogler, R. (Director). (2022). *Black panther: Wakanda Forever* [Film]. Marvel Studios.

อีกทั้งฉากที่เจ้าหน้าที่ Ross กล่าวถึงประเทศ Wakanda ในขณะที่ประชุมกับเจ้าหน้าที่สำนักข่าวกรองกลางของสหรัฐฯ ว่า “ไม่งั้นเราอาจพลาดเข้าสู่สงครามกับประเทศที่การทหารล้ำยุค เกินเราจะเข้าใจ” (Ryan Coogler, 2022, 1:21:24) มีการแสดงออกด้วยสีหน้าที่ตึงเครียด ซึ่งข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของ Wakanda ที่ล้ำหน้าและเหนือกว่าสหรัฐฯ อันสะท้อนถึงตะวันออกที่ไม่ใช่ดินแดนไร้อารยธรรมและอ่อนแอตามที่ตะวันตกพรรณนาไว้

อย่างไรก็ตามอำนาจของ Wakanda ไม่เพียงปรากฏในแง่ของระดับรัฐ แต่ยังรวมถึงระดับปัจเจกหรือผู้นำประเทศอย่าง ราชินี Ramonda ตัวละครที่มีบทบาทแสดงให้เห็นถึงการปกครอง ป้องกัน และนำพาประเทศ Wakanda ไปสู่ประเทศที่เป็นมหาอำนาจทั้งในแง่ของเทคโนโลยี การทหาร และแสนยานุภาพ โดยในภาพยนตร์ราชินี Ramonda มีบทบาทในการเข้าร่วมการประชุมผู้นำนานาประเทศบนเวทีสหประชาชาติซึ่งมีการกล่าวแถลงถึงการถูกลบเลือนในศูนย์ปฏิบัติการนอกเขตของ Wankanda และเน้นย้ำให้เห็นถึงศักยภาพของ Wakanda ในการป้องกันทรัพยากร (แร่ไวเบรเนียม) จากการถูกคุกคาม สิ่งดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงอำนาจของ Wakanda ในฐานะดินแดนตะวันออกที่แตกต่างและตรงกันข้ามกับภาพแทนที่ตะวันตกมองว่าตะวันออกเปราะบาง ไร้อารยธรรม และจำเป็นต้องให้ตะวันตกเข้าไปช่วยเหลือ แต่ในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวทั้งสองภาคสะท้อนให้เห็นถึงตะวันออกที่ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาตะวันตกและตะวันออกเป็นสถานที่ที่ไม่ได้มีลักษณะด้อยกว่าตะวันตกและตะวันตกก็ไม่อาจครอบงำตะวันออกได้ เนื่องด้วยตะวันออกมีอำนาจ ความชอบธรรม และเป็นสถานที่ที่เจริญก้าวหน้าเทียบเท่ากับตะวันตก

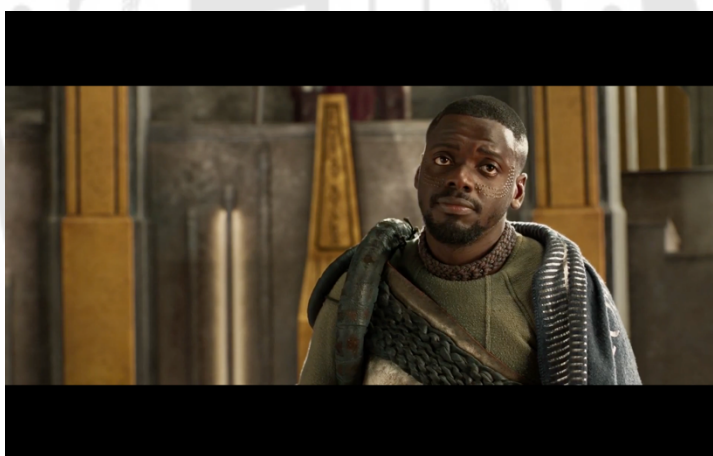
ภาพประกอบ 9 การอำพรางตนของ Wakanda

ที่มา: Coogler, R. (Director). (2018). *Black panther* [Film]. Marvel Studios.

นอกจากนี้ในภาคแรกของ Black panther มีการพรรณนาถึง Wakanda ในฐานะประเทศที่แยกตัวอิสระจากโลกโดยกล่าวว่า “เพื่อปกป้องไวเบรเนียม Wakanda จึงเลือกอำพรางตน ปกปิดพลังอำนาจแท้จริงจากโลกภายนอก” (Ryan Coogler, 2018, 1:24) ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการต่อต้านลัทธิล่าอาณานิคมและเจ้าอาณานิคมที่รุกรานและแสวงหาทรัพยากรจากประเทศอื่น ๆ โดยฉากดังกล่าวในภาพยนตร์ปรากฏให้เห็นถึงบริบทการเมืองโลก สงคราม และการค้าทาส อันเป็นผลกระทบจากลัทธิล่าอาณานิคม ซึ่งการกระทำของ Wakanda เป็นการปฏิเสธอำนาจและอิทธิพลของตะวันตก เนื่องด้วยในภาพยนตร์ภาคแรก Wakanda มิได้เปิดเผยแสนยานุภาพ วิทยาการ ทรัพยากร และองค์ความรู้ต่อเวทีการเมืองระหว่างประเทศหรือการเมืองโลก การกระทำดังกล่าวเป็นการสะท้อนการดำรงอยู่ของอำนาจ องค์ความรู้ และวิทยาการของโลกตะวันตกที่ไม่ต้องการพึ่งพาตะวันตก และเป็นการได้กลับลัทธิล่าอาณานิคมของตะวันตกและการเหมารวมที่ตะวันตกมีต่อตะวันออก

ศีลธรรม (Morality)

ตะวันออกมักถูกกล่าวว่าไร้ศีลธรรม โหดร้าย เจ้าเล่ห์ และเป็นพวกโกหก แต่ในภาพยนตร์เรื่อง Black Panther และ Black Panther Wakanda Fore ตะวันออกกลับเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับภาพแทนและวาทกรรมดังกล่าว

ภาพประกอบ 10 การพูดคุยในที่ประชุมของประเทศ Wakanda

ที่มา: Coogler, R. (Director). (2018). *Black Panther* [Film]. Marvel Studios.

โดยในภาพยนตร์มีการกล่าวถึงสิ่งที่ชาวตะวันตกหรือคนผิวขาวกระทำกับชาวตะวันออกหรือคนแอฟริกัน โดย Wakabi กล่าวว่า “ไม่มีวันไหนที่ข้าลืมสิ่งที่ Ulysses Klaue พรางไปจากพวกเราและจากฉัน” (Ryan Coogler, 2018, 36:31)

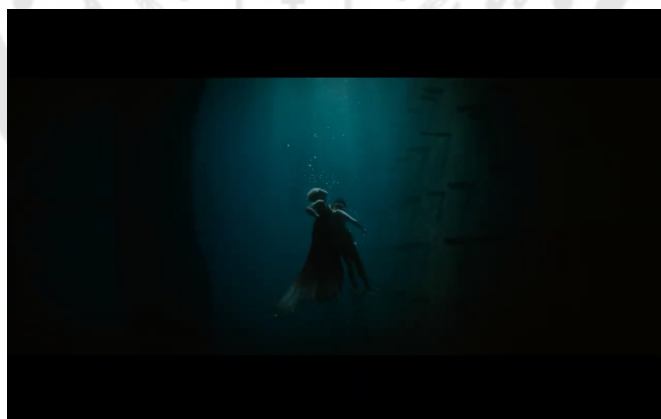
ภาพประกอบ 11 การปะทะกันในปูซาน

ที่มา: Coogler, R. (Director). (2018). *Black Panther* [Film]. Marvel Studios.

อีกทั้งจาก Ulysses Klaue ไปซื้อขายสินค้าในตลาดมืดในปูซาน เขากล่าวว่า “พวก Wakanda มา ซ้ำให้หมด” (Ryan Coogler, 2018, 47:01) ซึ่งจากบทสนทนาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความโหดร้ายและความเจ้าเล่ห์ โดยเฉพาะในตัวละคร Ulysses Klaue ที่เป็นตัวแทนของชาวตะวันตก (คนผิวขาว) อีกทั้งการแสดงออกทางอวัจนภาษาของตัวละครดังกล่าวที่แสดงออกทางสีหน้าที่ดีใจและหัวเราะเยาะเย้ย กษัตริย์ T'Challa หลังจากถูกโจมตี บทสนทนาและฉากดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ตรงข้ามกับสิ่งที่ตะวันตกพรรณนาถึงตนเองที่มีคุณธรรมเป็นผู้ใหญ่ และดีงาม (virtuous) กลับกันชาวตะวันออกกลับเป็นคนที่มีความผิดและเป็นคนดี

นอกจากนี้ บทสนทนาของตัวละครในภาพยนตร์แสดงให้เห็นภาพของตะวันออกที่ตรงกันข้ามกับสิ่งที่ตะวันตกกล่าวไว้ว่า ไร้ศีลธรรม โดย Everett K. Ross เจ้าหน้าที่ของสำนักงานข่าวกรองกลางสหรัฐฯ กล่าวถึงชาว Wakanda ว่า “พวก wakanda ช่วยชีวิตผม พวกเขาเป็นคนดี” (Ryan Coogler, 2022, 1:44:22) และฉากที่ Williams กล่าวถึงการได้รับการปกป้องจากราชินี Ramonda “แม่ของคุณปกป้องฉันเหมือนเป็นลูกคนหนึ่ง” (Ryan Coogler, 2022, 1:44:48) แม้ท้ายที่สุดราชินี Ramonda เสียชีวิตจากเหตุการณ์ดังกล่าว แต่แสดงให้เห็นถึงชาวตะวันออกที่มีเมตตา มีศีลธรรม และไม่เสื่อมทราม ซึ่งจากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่า ในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวมีการนำเสนอตะวันออกที่มีเหตุผล มีศีลธรรม และดีงาม อันเป็นการท้าทายและต่อรองถึงการหลุดพ้นจากภาพแทนและการเหมารวมของตะวันตก ดังนั้นตะวันออก (Wakanda) จึงเป็นสิ่งที่ตรงข้ามภาพแทนและสิ่งที่แนวคิดหลังอาณานิคมได้วิพากษ์เอาไว้และชาวตะวันออกไม่ได้มีลักษณะที่โหดร้าย เจ้าเล่ห์ และเสื่อมทรามตามภาพแทนหรือสิ่งที่ตะวันตกสร้างไว้ กลับกันเป็นตะวันตกบางส่วนต่างหากที่มีลักษณะเหล่านั้น

นอกจากนี้การพรรณนาถึงดินแดนในตะวันออกในภาพยนตร์เรื่อง Black Panther และ Black Panther Wakanda Forever ปรากฏการสะท้อนดินแดนในตะวันออกหรือประเทศ Wakanda ประเทศในทวีปแอฟริกาที่กลับเป็นสิ่งที่ไม่ได้เต็มไปด้วยความเสื่อมทรามและโหดร้าย โดยมีฉากจำนวนมากที่ฉายให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของผู้คน วิถีชีวิต และสิ่งก่อสร้างที่เชื่อมโยงอัตลักษณ์ของคนแอฟริกันผสมผสานกับวิทยาการและเทคโนโลยีที่ทันสมัย หรือแม้กระทั่งชาวตะวันออกที่ถูกพรรณนาโดยตะวันตกว่า ไร้เหตุผล ชาติศีลธรรม และโหดร้าย ก็ได้ปรากฏดังภาพแทนชาวตะวันตกกล่าวไว้ โดยตัวละครชาวตะวันออก ในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงลักษณะของชาวตะวันออกที่มีศีลธรรมและมีเหตุผล อาทิ T'Challa กษัตริย์แห่ง Wakanda และ Black Panther ผู้ปกป้องพิทักษ์ Wakanda โดย T'Challa เป็นตัวละครที่นำเสนอวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของผู้คนในตะวันออก (คนแอฟริกาหรือคนผิวสี) และเป็นตัวละครที่แสดงให้เห็นถึงการมีเหตุผล มีศีลธรรมในการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์จากกรณีการเปิดประเทศเพื่อแบ่งปันองค์ความรู้และให้ความช่วยเหลือคนแอฟริกันที่ถูกจับเป็นแรงงานค้าทาส ซึ่งตัวละครดังกล่าวมีลักษณะนิสัยที่นิ่ง สุขุม มีเหตุผล และมีศีลธรรม นอกจากนี้ Nakia ตัวละครที่มีบทบาทต่อการขับเคลื่อนและช่วยเหลือสังคมแอฟริกันผ่านการให้การช่วยเหลือแรงงานผู้หญิงในแอฟริกาและการแสดงจุดยืนต่อการแบ่งปันทรัพยากรของ Wakanda สู่อำนาจอธิปไตยในแถบแอฟริกา เพื่อจัดการลดขี้นแรงงานทาสและให้ความช่วยเหลือผู้ลี้ภัย อันนำไปสู่ความยุติธรรมและความเท่าเทียมของกลุ่มคนในสังคม แม้กระทั่งราชินี Ramonda ราชินีผู้เที่ยงธรรม มีอุปนิสัยที่เมตตา รักครอบครัว เด็ดขาด และใส่ใจผู้อื่นทั้งในฐานะผู้ปกครอง Wakanda และในฐานะมารดา

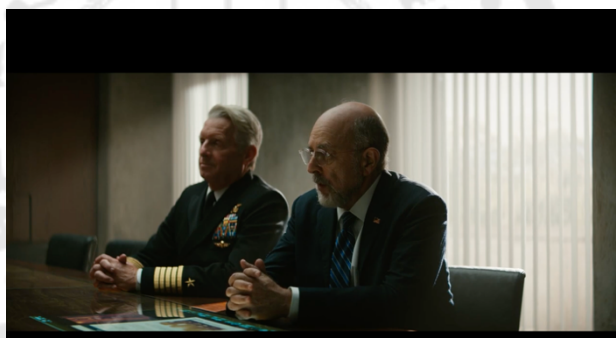
ภาพประกอบ 12 ราชินี Ramonda เข้าไปช่วย Williams

ที่มา: Coogler, R. (Director). (2022). *Black panther: Wakanda Forever* [Film]. Marvel Studios.

โดยฉากที่ราชีนี Ramonda (Ryan Coogler, 2022, 1:38:18) เข้าไปช่วยเหลือน Williams ในขณะที่กำลังจะจมน้ำ แม้ว่าราชีนี Ramonda ต้องเสียชีวิตจากการช่วยเหลือน Williams ก็ตาม ตัวละครดังกล่าวจึงเป็นภาพสะท้อนถึงชาวตะวันตกที่เต็มไปด้วยศีลธรรมและความดีงาม อันเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับภาพแทนในมุมมองของตะวันตกที่มีต่อตะวันออก

ความแปลกประหลาดและเป็นอื่น (Exoticism & Otherness)

ตะวันตกมักถูกพรรณนาว่าแปลกประหลาด ลึกลับ เป็นภัยคุกคาม และเป็นอื่น โดยในภาพยนตร์ Black Panther ทั้งสองภาคยังมีการปรากฏฉากที่เจ้าหน้าที่สำนักข่าวกรองของสหรัฐฯ ในการประชุมร่วมกันโดยเจ้าหน้าที่สำนักข่าวกรองฯ คนหนึ่งกล่าวว่า “ประธานาธิบดีอยากต่อต้านเชิงรุกกับ Wakanda” (Ryan Coogler, 2022, 1:21:04) ซึ่งเป็นมองว่าประเทศ Wakanda เป็นภัยต่อสหรัฐฯ และเป็นภัยต่อโลก ดังนั้นจำเป็นจะต้องดำเนินมาตรการเชิงรุกต่อและทำลายความมั่นคงของ Wakanda และผู้แทนของฝรั่งเศสในเวทีของสหประชาชาติกล่าวถึงทรัพยากรของ Wakanda (ไอบีเอ็ม) ว่า “เป็นสิ่งที่เปี่ยมไปด้วยศักยภาพต่อความมั่นคงของโลกและการไม่แผ่ขยายอำนาจ” (Ryan Coogler, 2022, 7:34)

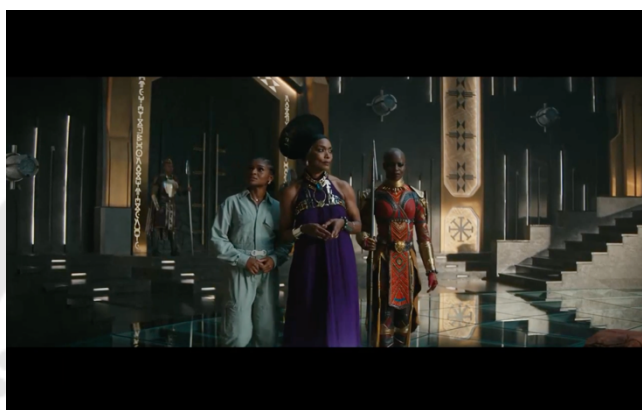

ภาพประกอบ 13 รูปการประชุมของเจ้าหน้าที่ CIA

ที่มา: Coogler, R. (Director). (2022). *Black panther: Wakanda Forever* [Film].
Marvel Studios.

ซึ่งประเทศในสหประชาชาติจำเป็นจะต้องเข้าไปจัดการทรัพยากรดังกล่าว จากมุมมองของตะวันตกดังกล่าวที่เป็นการผลิตวาทกรรม ภาพแทน และการเหมารวมตะวันออกดินแดนที่เป็นอันตรายต่อโลก ผ่านวรรณกรรม สื่อ และองค์ความรู้ต่าง ๆ แม้กระทั่งในรูปแบบของนโยบายการต่างประเทศและเวทีการเมืองระหว่างประเทศ เพื่อตอกย้ำถึงสถานะของผู้คนและดินแดนในตะวันออกที่เป็นสิ่งที่แปลกใหม่และลึกลับ นอกจากนี้ Ulysses Klaue (ชายชาวอเมริกัน) กล่าวถึงคนใน Wakanda ว่า “ป่าเถื่อนทั้งประเทศ” (Ryan Coogler, 2018, 1:03:15) อันสะท้อนการรับรู้ อคติ และการเหมารวมว่าตะวันออกมีความป่าเถื่อน

อย่างไรก็ตามในภาพยนตร์เรื่อง Black Panther และ Black Panther: Wakanda Forever ได้มีการทำทาบกับภาพแทนดังกล่าว อาทิ การพูดในที่ประชุมสหประชาชาติของราชินี Ramonda ที่แสดงให้เห็นประเทศสมาชิกเห็นการกระทำของประเทศตะวันตกที่กลับกลายเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของ Wakanda อีกทั้งในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว ได้มีการนำเสนอดินแดนตะวันออกที่ล้ำยุคที่ก้าวหน้า โดยฉากที่ราชินี Ramonda ถามกับ Riri Williams ว่า “คิดอย่างไรกับ Wakanda” ซึ่ง Riri Williams ตอบว่า “เทียบกับเรื่องเล่าแล้วฟ้ากับเหว” (Ryan Coogler, 2022, 1:29:38)

ภาพประกอบ 14 ราชินี Ramonda นำ Williams เข้าชม Wakanda

ที่มา: Coogler, R. (Director). (2022). *Black panther: Wakanda Forever* [Film]. Marvel Studios.

อีกทั้งฉากในภาพยนตร์มีการนำเสนอเมือง อาวุธ และเทคโนโลยีของ Wakanda อาทิ การใช้อุปกรณ์ควบคุมรถและยานบินด้วยระบบควบคุมทางไกล การผลิตอาวุธที่ทรงพลังและไม่สามารถตรวจเจอด้วยเครื่องตรวจจับโลหะ การนำวิทยาการก้าวหน้ามาผสานกับเครื่องแต่งกายที่มีลักษณะเป็นเกราะป้องกันที่แข็งแกร่งและช่วยเพิ่มสมรรถนะให้แก่ผู้ที่สวมใส่ การนำเครื่องประดับและสร้อยข้อมือมาปรับปรุงเป็นเครื่องมือด้านการแพทย์และการสื่อสาร และการพรางตัวของประเทศ Wakanda จากโลกภายนอกด้วยเทคโนโลยีล้ำสมัย Wakanda จึงเป็นตัวแทนของดินแดนตะวันออกและแอฟริกาที่พัฒนาก้าวหน้า แต่ยังคงซึ่งอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิต ผ่านการถ่ายทอดเรื่องราวและประวัติศาสตร์ของคนแอฟริกา อีกทั้งเครื่องแต่งกายในภาพยนตร์เรื่องนี้ยังนำเสนอวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของคนแอฟริกาผ่านการผสมผสานด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย Wakanda จึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของการพยายาม แยกตัวออกจากภาพแทนที่ตะวันตกมีต่อแอฟริกา ไม่ว่าจะเป็นในเชิงวัฒนธรรม การเมืองหรือจินตนาการว่าด้วย "สิ่งที่แอฟริกาเป็น" หรือ "ควรจะเป็น" (Millanzi, 2021) ภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นถึงดินแดนตะวันออกที่ศิวิไลซ์ เป็นปกติ และมีอารยธรรม ซึ่งตรงกันข้ามกับภาพแทนจากตะวันตกที่กล่าวถึงความแปลกประหลาด ป่าเถื่อน และดึกดำบรรพ์ นอกจากนี้

ภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว แม้ว่าจะนำเสนอ Wakanda ในลักษณะที่ก้าวหน้าและล้ำสมัย แต่ก็ไม่ได้ทอดทิ้งอัตลักษณ์ ความเชื่อ และประวัติศาสตร์อันแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของแอฟริกาในฐานะรากเหง้าของสรรพสิ่ง ดังนั้นความเป็นแอฟริกาจึงถูกถ่ายทอดผ่านมิติและมุมมองในรูปแบบใหม่ที่ไม่ใช่สิ่งที่แปลกประหลาด แต่สิ่งเหล่านั้นคือ วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ที่สะท้อนตัวตน วิถีชีวิต และรากเหง้าของแอฟริกา อาทิ ลานบรรพชนที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อของคนแอฟริกันในชีวิตหลังความตาย สรรพชีวิตล้วนกลับไปอยู่อาศัยร่วมกันในโลกหลังความตายกับบรรพชนหรือบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว

ภาพประกอบ 15 พิธีพระศพของกษัตริย์ T'Challa

ที่มา: Coogler, R. (Director). (2022). *Black panther: Wakanda Forever* [Film]. Marvel Studios.

ทั้งนี้ ในฉากพิธีพระศพของ T'Challa ปรากฏประเพณีและความเชื่อการแสดงความอาลัย ความเคารพ และความหวังของชีวิตใหม่ โดยชาวแอฟริกัน มีความเชื่อว่า การเดินร่ำในงานศพถือเป็นอีกองค์ประกอบสำคัญของพิธีกรรมและประเพณีในวัฒนธรรมแอฟริกัน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการระลึกถึงผู้ล่วงลับและปลอบประโลมผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ (Afriklens, 2024) ภาพยนตร์ Black Panther จึงเป็นการผสมผสานอัตลักษณ์ของแอฟริกากับเทคโนโลยีที่ทันสมัย อันสื่อให้เห็น Wakanda ในลักษณะที่เป็นปกติ มีอารยธรรม และก้าวหน้า โดยไม่ละทิ้งรากเหง้าของอัตลักษณ์และประวัติศาสตร์ของทวีปดังกล่าว

องค์ความรู้และเทคโนโลยี (Knowledge & Technology)

แนวคิดหลังอาณานิคมมีการวิพากษ์องค์ความรู้ของตะวันตกที่มีต่อตะวันออก โดยตะวันตกมักพรรณนาถึงตะวันตกที่ไร้อารยธรรม ด้อยพัฒนา และโง่เขลา แต่ภาพยนตร์เรื่อง Black Panther ดินแดนตะวันออกกลับกลายเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับสิ่งที่ตะวันตกสร้างภาพแทนไว้ Wakanda ในฐานะดินแดนตะวันออกที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยี การคมนาคมที่ก้าวหน้าด้วยยานบิน รถไฟฟ้า และเมืองที่ทันสมัย ควบคู่ไปกับวิถีชีวิตแบบเดิม อันเป็นการท้าทายกับภาพการเหมารวมและมายาคติที่ดำรงอยู่ ซึ่งทวีปแอฟริกาในฐานะตะวันออกมักถูกนำเสนอภาพแทนทวีปที่ไม่มีการพัฒนา แต่ภาพยนตร์เรื่อง Black Panther ทั้งสองภาคได้มีการท้าทายกับ

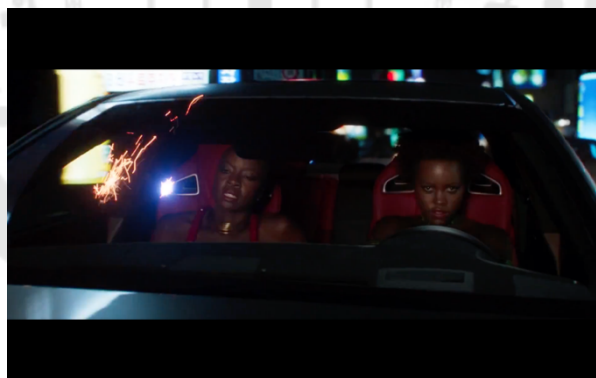
ภาพแท่นดังกล่าว ผ่านการนำเสนอประเทศในทวีปแอฟริกาที่เป็นสิ่งที่สามารถเป็นไปได้ โดยการผนวกกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย

ภาพประกอบ 16 ประเทศ Wakanda

ที่มา: Coogler, R. (Director). (2018). *Black panther* [Film]. Marvel Studios.

อีกทั้งในภาพยนตร์มีการนำเสนอประเทศ Wakanda ที่มีการพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่ล้ำสมัยในการนำมาสร้างและพัฒนาเป็นสิ่งที่ของเครื่องใช้ รวมถึงอาวุธต่าง ๆ

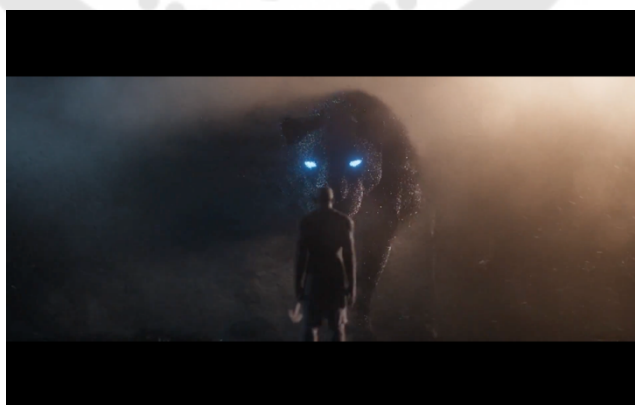

ภาพประกอบ 17 ลูกน้องของ Klaue ยิงกระสุนใส่รถที่ทำจากไวเบรเนียม

ที่มา: Coogler, R. (Director). (2018). *Black Panther* [Film]. Marvel Studios.

โดยฉากที่ Okoye พูดถึงอุปกรณ์และอาวุธของโลกตะวันตกที่มีความล้ำหลังกว่า Wakanda ว่า “ปืนล้ำหลังสุด ๆ” (Ryan Coogler, 2018, 50:29) เนื่องด้วยอาวุธและยานพาหนะของ Wakanda ผลิตขึ้นจากวิทยาการและแร่ไวเบรเนียมที่แข็งแกร่งและคงทน ซึ่งกระสุนจากปืนทั่วไปไม่สามารถทำลายสิ่งที่สร้างจากไวเบรเนียมได้ สิ่งดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าตะวันออกเป็นดินแดนที่มีอารยธรรมและมีความรู้เหนือกว่าหรือเทียบเท่ากับตะวันตก ซึ่งตรง

ข้ามกับสิ่งที่แนวคิดหลังอาณานิคมได้เสนอไว้ หรือแม้กระทั่งตัวละครอย่าง Shuri และ Riri Williams ตัวละครแอฟริกันผิวสีที่มีความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และฉลาด โดยตัวละครทั้งสองเป็นเสมือนตัวแทนของตะวันออกที่ทรงภูมิ ไม่โง่เขลา และมีอารยธรรม ซึ่งตัวละครดังกล่าวมีการคิดค้นนวัตกรรมที่ล้ำสมัย อาทิ Shuri น้องสาวของ T'Challa ตัวละครที่มีความสามารถและพรสวรรค์ในการสร้างชุดเกราะที่รวบรวมพลังงานจลและสะท้อนพลังงานที่เก็บสะสมไว้ในรูปแบบของสร้อยคอ อีกทั้ง Shuri ยังเป็นตัวละครที่พัฒนาลูกปัดคิโมโย (Kimoyo Bead) เครื่องประดับที่อาศัยเทคโนโลยีล้ำสมัยผนวกกับแร่ไวเบรเนียมที่สามารถใช้สื่อสาร ติดตาม ควบคุมยานพาหนะระยะไกล และใช้รักษาผู้คน นอกจากนี้ Shuri มีการศึกษาการสร้างสมุนไพรรูปหัวใจที่ถูก Erik Killmonger สังเฝ้าทำลายไป จากการศึกษา วิจัย และจำลองจากสร้อยที่มาจากพืชใน Talokan และ Riri Williams ตัวละครนักศึกษาผิวสีที่เติบโตในสหรัฐฯ ที่มีความสามารถในการคิดค้นและประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ Williams เป็นผู้คิดค้นเครื่องตรวจหาไวเบรเนียมและผู้สร้างชุดเกราะที่สามารถบินได้ โดยมีต้นแบบและลักษณะคล้ายกับชุดของ Ironman ซูเปอร์ฮีโร่ที่กอบกู้จักรวาลจาก Marvel นอกจากนี้ Wakanda ยังเป็นประเทศที่ยังเปี่ยมไปด้วยองค์ความรู้จากวิทยาการและเทคโนโลยีที่ล้ำสมัย โดยในฉากที่ T'Challa ต้องการให้ Wakanda มีบทบาทในบริบทโลกและให้การช่วยด้านต่าง ๆ แก่นานาประเทศ ซึ่งเขากล่าวว่า “ทำศูนย์ช่วยเหลือระหว่างประเทศแห่งแรกของ Wakanda ซึ่ง Nakia จะคุมงานด้านสังคม สงเคราะห์ น้อง (Shuri) คุมด้านแลกเปลี่ยนวิทยาการและข้อมูล” (Ryan Coogler, 2018, 2:01:38) อันสะท้อนให้เห็นองค์ความรู้ของ Wakanda ที่รอบด้าน ซึ่งในภาพยนตร์ Black Panther Wakanda Forever Shuri ตัวละครหลักที่ทำการฟื้นฟูสมุนไพรรูปหัวใจจากถูกเผาทำลายในภาคแรก จากการศึกษาพืชใน Talokan โดยสมุนไพรรูปหัวใจเป็นพืชที่มอบพลังให้แก่ผู้ที่ถูกเลือกให้เป็น Black panther ทำให้มีพลังกำลังที่แข็งแกร่ง ว่องไว และอดทนมากกว่ามนุษย์ทั่วไป

ภาพประกอบ 18 เทวีเลือดดำ

ที่มา: Coogler, R. (Director). (2018). *Black panther* [Film]. Marvel Studios.

โดยสมุนไพรรูปหัวใจถูกพรรณนาไว้ในช่วงแรกของภาพยนตร์ Black Panther ภาคแรกที่เห็นนิมิตจากบาสต์ เทวีเสือดำ (The panther goddess Bast) ว่า “พืชที่บันดาลพลังเหนือมนุษย์ ความเร็ว และสัญชาตญาณ” (Ryan Coogler, 2018, 0:49) อันสื่อให้เห็นถึงความเชื่อและเทคโนโลยีที่ผสมผสานผ่านองค์ความรู้ของ Wakanda อีกทั้งฉากพรางตัวของประเทศ Wakanda ในภาพยนตร์ทั้งสองภาคที่เป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในอำพรางประเทศ Wakanda เพื่อป้องกันการรุกรานและปกปิดพลังอำนาจที่แท้จริงจากโลกภายนอก ในลักษณะม่านเกราะขนาดใหญ่ที่ปกคลุม Wakanda จากโลกภายนอก ฉากดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงเทคโนโลยีของ Wakanda ในฐานะตะวันออกและแอฟริกาที่ก้าวหน้า ดังนั้นชาวตะวันออกและดินแดนตะวันออกในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว จึงไม่ได้มีลักษณะเหมือนกับภาพแทนของตะวันตกที่พรรณนาถึงตะวันออกที่ไร้อารยธรรม เหมือนเด็ก ไร้เขลา เป็นหญิง และด้อยพัฒนา แต่ตะวันออก (แอฟริกา) เป็นดินแดนที่ทรงภูมิ มีอารยธรรม ก้าวหน้า ฉลาด และมีความเจริญ ซึ่งตรงข้ามกับภาพแทนที่ตะวันตกพรรณนาไว้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

งานศึกษาชิ้นนี้ต้องการศึกษาถึงการต่อรองหรือการหลุดพ้นจากภาพเหมารวมและการกดทับเชิงเชื้อชาติของคนเชื้อสายแอฟริกันในภาพยนตร์เรื่อง Black Panther & Black Panther: Wakanda Forever ตามแนวคิดหลังอาณานิคม เพื่อชี้ให้เห็นถึงการต่อรองและการหลุดพ้นจากการเหมารวมคนแอฟริกันหรือคนผิวสีในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า จากสถานการณ์การเมืองโลกและประเด็นเกี่ยวกับการเหยียดชาติพันธุ์ อันนำไปสู่การตั้งข้อสังเกตในสถานการณ์ปัจจุบันถึงกระแสและพื้นที่ของการปรากฏตัวของคนผิวสีในภาพยนตร์ต่าง ๆ โดยเฉพาะภาพยนตร์เรื่อง Black Panther & Black Panther: Wakanda Forever ตัวละครคนผิวสี (ตะวันตก) ที่ถูกนำเสนออัตลักษณ์ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตในภาพยนตร์ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงการต่อรองหรือหลุดพ้นจากภาพเหมารวมและการกดทับเชิงเชื้อชาติของคนเชื้อสายแอฟริกัน โดยการวิเคราะห์ผ่านแนวคิดหลังอาณานิคมในงานเขียน Orientalism ของ Said ซึ่งสิ่งที่ค้นพบจากการศึกษาในครั้งนี้ ภาพยนตร์เรื่อง Black Panther ทั้งสองภาคมีการท้าทายและต่อรองกับภาพแทนที่ตะวันตกมีต่อตะวันออกอันเป็นการหลุดพ้นจากภาพการเหมารวมเชิงเชื้อชาติตามสิ่งแนวคิดหลังอาณานิคมของ Said ได้วิพากษ์ไว้ โดยคนผิวสีในฐานะตัวแทนของตะวันตกในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวเป็นสิ่งที่อารยธรรม มีศีลธรรม ฉลาด มีเหตุผล และเป็นผู้ใหญ่ อีกทั้งภาพแทนดินแดนของดินแดนตะวันออกถูกนำเสนอถึงความเจริญรุ่งเรือง ไม่เป็นอันตราย คุ่นเคย และไม่แปลกประหลาด ซึ่งเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับชาวตะวันตกที่ถูกสร้างภาพจากตะวันตกที่พรรณนาถึงตะวันออกที่แปลกประหลาด ลึกลับ ไร้อารยธรรม อ่อนแอ และเป็นอื่น ตามที่ Said ได้วิพากษ์ถึงภาพแทนเหล่านั้น ทั้งในมิติของอำนาจ ศีลธรรม ความแปลกประหลาดและอื่น และองค์ความรู้และเทคโนโลยี นอกจากนี้มีการสะท้อนให้เห็นว่าคนแอฟริกันผิวสีหรือชาว Wakanda เป็นคนที่ทัดเทียมกับคนผิวขาวหรือชาวตะวันตก และดินแดนตะวันออก (แอฟริกา) ไม่ได้เป็นดินแดนที่ป่าเถื่อน ลึกลับ และอันตราย แต่กลับเต็มไปด้วยสรรพสิ่งที่มีอารยธรรมและมีความเจริญรุ่งเรือง และการนำเสนอการต่อรองและท้าทายกับโครงสร้างของระบบปิตาธิปไตยอันเป็นสิ่งที่หยั่งรากลึกจากผลกระทบของลัทธิล่าอาณานิคมที่ยังคงดำรงอยู่เพื่อสถาปนาอำนาจที่เหนือกว่าในการครอบงำและแทรกแซงตะวันออกที่ถูกพรรณนาว่า “เป็นอื่น”

การอภิปรายผล

จากการศึกษาภาพยนตร์เรื่อง Black Panther และ Black Panther: Wakanda Forever โดยอาศัยแนวคิดเรื่องการวิเคราะห์ภาพยนตร์ผ่านมิติและแนวคิดหลังอาณานิคมในงานเขียน Orientalism ของ Edward เมื่อพิจารณาถึงประเด็นและมิติต่าง ๆ นำมาสู่ข้อสังเกตที่น่าสนใจ 4 ประเด็น ดังนี้

การเหยียดชาติพันธุ์ระหว่างกลุ่มคนผิวสี (Intragroup Racism)

ภาพยนตร์เรื่อง Black Panther และ Black Panther: Wakanda Forever ปรากฏ การทำทาบถึงแนวคิดหลังอาณานิคมในงานเขียน Orientalism ของ Edward Said ที่ วิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับภาพแทนของตะวันออกภายใต้กระบวนการทำให้กลายเป็น “อื่น” โดย ตะวันออกในมุมมองของตะวันตกนั้นมีความโหดร้าย อ่อนแอ ป่าเถื่อน ไร้อารยธรรม และเป็น ผู้หญิง แตกต่างจากตะวันตกที่เข้มแข็ง มีเหตุผล มีอารยธรรม และเหนือกว่า ซึ่งสำหรับภาพยนตร์ เรื่อง Black Panther ทั้งสองภาคดังกล่าวนั้น เมื่อได้วิเคราะห์ผ่านกรอบแนวคิดหลังอาณานิคม จะเห็นได้ว่าภาพยนตร์เรื่องนี้ เป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับแนวคิดหลังอาณานิคมที่ และจากคำถามของงานศึกษาชิ้นนี้ที่ระบุว่า “ตามแนวคิดหลังอาณานิคม (Postcolonialism) ของ บรูซ คีตส์ (Orientalism) ภาพยนตร์ Black Panther และ Black Panther: Wakanda Forever สะท้อนให้เห็นถึงการตอรองหรือหลุดพ้นจากภาพเหมารวมและการกดทับเชิงเชื้อชาติของ คนเชื้อสายแอฟริกันอย่างไร” หากพิจารณาผ่านแนวคิดหลังอาณานิคม ชาวตะวันออกและดินแดน ในตะวันออก อย่าง Wakanda ที่เป็นประเทศในแถบแอฟริกา ที่มีการตอรองและหลุดพ้นจากภาพ การเหมารวมถึงดินแดนและผู้คนแปลกประหลาด โง่เขลา โหดร้าย ป่าเถื่อน และเป็นอื่น ตะวันออกเป็นดินแดนที่ตรงกันข้ามกับภาพการเหมารวมที่กดทับเชิงเชื้อชาติของคน เชื้อสายแอฟริกันอันเป็นมรดกที่หลงเหลือของลัทธิอาณานิคมที่สถาปนาอำนาจและความ เหนือกว่าของตะวันตกที่มีต่อตะวันออก

แต่ทั้งนี้ ในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวยังคงปรากฏภาพการเหยียดชาติพันธุ์ (Racism) ระหว่างกลุ่มคนผิวสีกับคนผิวสีด้วยกันที่สะท้อนถึงความสลับซับซ้อนของประเด็นการ เหยียดชาติพันธุ์ โดยเมื่อพิจารณาในมิติสังคม ประวัติศาสตร์ อัตลักษณ์ และชนชั้นของคนผิวสีจะ เห็นได้ว่า แม้ว่าภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวตะวันออกละหลุดพ้นจากภาพแทนของตะวันตก แต่ใน ภาพยนตร์ Black Panther ภาคแรกนั้นมีการเล่าถึงการกำเนิด Wakanda ที่เป็นการรวมกันเผ่า ต่าง ๆ ได้แก่ เผ่าวารี (River Tribe) เผ่าชนเหมือง (Mining Tribe) เผ่าวานิช (Merchant Tribe) เผ่าพรมแดน (Border Tribe) เผ่าจาบารี (Jabari Tribe) และเผ่าสายเลือดกษัตริย์ (Golden Tribe) ซึ่งผู้คนที่ไม่ใช่เผ่าเหล่านี้ จะถูกผนวกให้กลายเป็นคนนอก โดยเฉพาะ Killmonger ผู้ที่มีเชื้อสายแอฟริกัน-อเมริกัน ที่เติบโตจากสังคมอเมริกัน และถูกเรียกโดยชาว Wakanda ว่า “คนนอก” และเป็นตัวแทนของ “คนแอฟริกันที่พลัดถิ่น” แม้ว่าบิดาของเขาจะเป็นชาว Wakanda แต่ถึงกระนั้น Killmonger ก็ยังคงถูกมองว่าเขาไม่ใช่ชาว Wakanda เช่นเดียวกับคน แอฟริกาที่อาศัยนอก Wakanda ถูกปฏิเสธและให้การปฏิบัติกับคนเหล่านั้น ในสถานะที่แตกต่าง กับชาว Wakanda โดยมีฉากที่ Wakabi (เผ่าพรมแดน) พุดถึงผู้อพยพชาวแอฟริกันในลักษณะที่ มองคนเหล่านั้นในลักษณะที่ “เป็นอื่น” โดย Wakabi (Ryan Coogler, 2018, 35:14) กล่าวว่า “รับ ผู้ลี้ภัยมาคือรับปัญหาเข้ามา” ซึ่งผู้ลี้ภัยที่ Wakabi กล่าวถึง คือคนแอฟริกันที่ตกเป็นทาสเหยื่อของ การค้ามนุษย์ และคนถูกกดขี่อย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงภาพแทนการเหยียดเชื้อชาติ ภายในกลุ่ม ที่ปรากฏอยู่ในชาว Wakanda บางส่วน แม้จะเป็นชาวแอฟริกันผิวสีด้วยกันก็ตาม แต่คนเหล่านั้นไม่ใช่ชาว Wakanda จึงไม่ถูกนับรวมเป็นพวกเดียวกัน ซึ่งสื่อให้เห็นความ

สลัปซ้ำซ้อนของมิตินิการเหยียดเชื้อชาติหรือการเหยียดชาติพันธุ์ที่แทรกซึมในตัวละครผิวสีด้วยกันเอง

บูรพาคติแบบกลับด้าน (Orientalism in reverse)

หนึ่งในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว มีการนำเสนอภาพตัวละครผิวสีที่สะท้อนถึงบูรพาคติแบบกลับด้าน (Orientalism in reverse) ที่เป็นการสร้างกระบวนการวาทกรรมได้กลับไปสู่ตะวันตก โดยอาศัยวิธีคิด กระบวนการ วาทกรรม และองค์ความรู้ ในลักษณะเดียวกับสิ่งที่ตะวันตกสร้างภาพแทนและเหมารวมตะวันออก เป็นการต่อต้านลัทธิล่าอาณานิคมหรือจักรวรรดิ โดยดินแดนตะวันออกนั้นเป็นสิ่งที่สูงส่งกว่าตะวันออก โดยมองว่าตะวันตกนั้นเสื่อมทราม ไร้จิตวิญญาณ ซึ่งแตกต่างจากตะวันออก อีกทั้ง Sadiq Jalal Al-Azm (2019) มองว่า Orientalism in reverse เป็นขบวนการในโลกตะวันออกตอบโต้การเหมารวมของตะวันตกด้วยการเหมารวมกลับ โดยอ้างว่าตะวันออกมีคุณธรรมและจิตวิญญาณเหนือกว่าตะวันตก ซึ่งตัวละคร Erik Killmonger บุตรชายของ N'Jobu ผู้เป็นญาติที่พลัดถิ่นของ T'Challa ตัวละครที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิด Orientalism in reverse ซึ่ง Killmonger เติบโตและใช้ชีวิตในสังคมอเมริกันหลังจากที่สูญเสียพ่อไป เขาเป็นหนึ่งในหน่วยลอบฆ่าและโค่นล้มรัฐบาลสหรัฐฯ ซึ่ง Killmonger มีความฝันที่ต้องการกลับสู่ดินแดนบ้านเกิดอย่าง Wakanda และทำที่สุดเขาสามารถกลับสู่ดินแดนบ้านเกิดเพื่อเข้าพิธีประลองและขึ้นเป็นกษัตริย์ของ Wakanda โดย Erik Killmonger ต้องการให้ประเทศในตะวันตกที่สร้างบาดแผลและกดขี่คนผิวสีได้รับการลงโทษ โดยการกระทำแบบเดียวกับที่ตะวันตก (ผู้ล่าอาณานิคม) กระทำกับประเทศในตะวันออก (ผู้ถูกล่าอาณานิคม) ในการส่งอาวุธไปทำลายและควบคุมประเทศอื่น ๆ เช่นเดียวกับสิ่งที่เจ้าอาณานิคมเคยกระทำไว้ เนื่องด้วยดินแดนตะวันตกเหล่านั้นเสื่อมทรามและเป็นอื่น ดังนั้นตะวันออกจึงจำเป็นต้องเข้าไปแทรกแซงและควบคุมดินแดนตะวันตกเหล่านั้น แม้ว่าอุดมการณ์ที่ต้องการปลดแอกคนผิวสีหรือชาวแอฟริกันให้หลุดพ้นจากการถูกกดขี่ แต่การกระทำดังกล่าวไม่ต่างกับสิ่งที่ตะวันตกหรือประเทศโลกที่หนึ่งกระทำต่อประเทศตะวันออกหรือประเทศโลกที่สาม วาทกรรมดังกล่าวถูกผลิตซ้ำและส่งต่ออคติที่มีต่อเชื้อชาติอย่างไม่ยั้งเส้นสุด ดังนั้น Killmonger จึงเป็นตัวแทนของคนตะวันออกที่ได้รับอิทธิพลและแนวคิดจาก Orientalism in reverse ซึ่งจุดนี้ในภาพยนตร์มีการแฝงถึงนัยบางประการโดยทำที่สุด วิธีการของ Killmonger ที่ต้องการปลดแอกกลุ่มคนผิวสีจากการถูกกดขี่ แต่ทำที่สุดแนวคิดของตัวละครดังกล่าวถูกนำเสนอให้เป็นตัวละครที่เป็นตัวร้าย หัวรุนแรง และมีลักษณะโหดร้าย โดยวิธีการดังกล่าวของ Killmonger กลับถูกปฏิเสธจากกษัตริย์ T'Challa และกลุ่มชาว Wakanda (ชาวแอฟริกัน) อีกทั้ง เนื้อเรื่องของภาพยนตร์เรื่อง Black Panther ในภาคแรกนั้น แม้ว่าภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวมีการนำเสนอประวัติศาสตร์ อัตลักษณ์ และวัฒนธรรมของกลุ่มคนผิวสี (คนแอฟริกัน) และมีการท้าทายและต่อรองกับภาพแทนที่เหมารวมตะวันออกในลักษณะที่โหดร้าย ป่าเถื่อน ไร้อารยธรรม และเป็นอื่น แต่กลับไม่ได้มีการสนับสนุนตัวละครที่ต้องการท้าทายและต่อต้านกับอำนาจของจักรวรรดิหรือลัทธิล่าอาณานิคม แม้ว่าตัวละครดังกล่าวต้องการปลดแอกสิ่งที่เจ้าอาณานิคม (ตะวันตก) ได้กระทำไว้ แต่ภาพยนตร์ Black Panther ก็ไม่อาจก้าวพ้นการทำลายกับระบบอำนาจของเจ้าอาณานิคมที่ยังคงดำรงอยู่

บริบทของฮอลลีวูดเชิงพาณิชย์ (Commercial Hollywood Context)

การปรากฏภาพบริบทของฮอลลีวูดเชิงพาณิชย์ แม้ว่าภาพยนตร์เรื่อง Black Panther มีการนำเสนอการทำลายและต่อรองภาพเหมารวมและการกดขี่เชิงเชื้อชาติของคนเชื้อสายแอฟริกันผ่านการมองผ่านแนวคิดหลังอาณานิคมของ Said แต่ในมิติอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากสิ่งที่แนวคิดหลังอาณานิคมกล่าวไว้ยังคงปรากฏให้เห็นถึงบริบทของฮอลลีวูดเชิงพาณิชย์ อันนำไปสู่การวิพากษ์และการตั้งคำถามถึงการหลุดพ้นจากการถูกกดขี่ของคนผิวสี ดังจะเห็นได้ศึกษาจากงานศึกษาของ Kim & Brunn-Bevel (2020) ในประเด็น Hollywood's Global Expansion and Racialized Film Industry ซึ่งงานศึกษาชิ้นนี้ชี้ให้เห็นว่า สิ่งที่ฮอลลีวูดให้ความสำคัญคือเม็ดเงินมากกว่าความยุติธรรมทางเชื้อชาติ โดยมุ่งเน้นการเพิ่มการขยายตัวของฮอลลีวูดไปทั่วโลก แม้ว่าจะมีประเด็นการเรียกร้องความเท่าเทียมทางเชื้อชาติและชาติพันธุ์อย่างขบวนการ #OscarSoWhite ที่ทำให้ผู้คนออกมาเคลื่อนไหวต่อประเด็นดังกล่าว แต่การเคลื่อนไหวดังกล่าวกลับทำให้ฮอลลีวูดเล็งเห็นหนทางในการลงทุน โดย Kim & Brunn-Bevel (2020) ยังกล่าวว่า หากไม่มีการเคลื่อนไหวดังกล่าว การดูภาพยนตร์เรื่อง Black Panther จะไม่ใช่การเคลื่อนไหวทางสังคม แต่เป็นเพียงประสบการณ์การชมภาพยนตร์อีกครั้ง

ซึ่งการเคลื่อนไหวทางสังคมดังกล่าว ทำให้ค่ายที่ผลิตอย่าง Marvel studios สามารถประสบความสำเร็จและกวาดรายได้ไปได้อย่างมหาศาล โดยภาพยนตร์เรื่อง Black Panther ในภาคแรกมีการรายงานโดย Box Office (n.d.) ว่า ภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวสามารถทำรายได้ถึง 1.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และภาพยนตร์เรื่อง Black Panther: Wakanda Forever ภาคต่อสามารถทำรายได้มากไปกว่า 800 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (Box Office, n.d.) ภายใต้การนำเสนออัตลักษณ์และกระแสการเคลื่อนไหวของคนผิวสี แต่กระนั้น คนผิวสีก็ยังคงไม่สามารถมีชีวิตที่ดีขึ้นได้ทั้งหมด ซึ่งภาพยนตร์ล้วนถูกสร้างและบริหารอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคนผิวขาว โดยเฉพาะภาพยนตร์เรื่อง Black Panther ที่เป็นภาพยนตร์ในการกำกับดูแลของ Marvel Studios ที่มีประธานบริหารคือ Kevin Feige โดย Marvel Studios เป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ Robert A. Iger ประธานกรรมการบริหาร The Walt Disney Company ซึ่งจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารในระดับสูงส่วนใหญ่มักเป็นคนผิวขาว (ตะวันตก) และมักมีสัดส่วนคณะผู้บริหารที่เป็นคนผิวขาวมากกว่าคนผิวสี ท้ายที่สุดแล้วผู้ที่ได้รับผลประโยชน์และยังคงมีชีวิตที่ดีจากการนำเสนออัตลักษณ์ของคนผิวสี (ตะวันออก) ล้วนแต่เป็นคนผิวขาว

แม้ว่าภาพยนตร์เรื่อง Black Panther และ Black Panther: Wakanda Forever เป็นภาพยนตร์ที่กำกับโดย Ryan Kyle Coogler ผู้กำกับชาวอเมริกันผิวสี ที่ต้องการนำเสนออัตลักษณ์ วัฒนธรรม และพื้นที่ของคนผิวสีในสังคมอเมริกัน ท่ามกลางปรากฏการณ์การเหยียดเชื้อชาติและการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องความยุติธรรมให้แก่คนผิวสี หรือ #BlackLivesMatter ภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวเป็นการผสมผสานอัตลักษณ์ของคนผิวสีผ่านแนวคิด Afrofuturism ที่ผนวกรวมประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมร่วมกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้เกิดการเคลื่อนไหวในมิติทางอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของคนผิวสี ภายใต้การเชิดชูและเฉลิมฉลองการมีตัวตนและพื้นที่ของคนผิวสี ท่ามกลางประวัติศาสตร์ที่ถูกกดขี่อันโหดร้าย ซึ่งภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวถือได้ว่าประสบความสำเร็จท่ามกลางปรากฏการณ์ของการปรากฏตัวของคนผิวสีในบริบทต่าง ๆ รวมถึง

อุตสาหกรรมภาพยนตร์ แต่ถึงกระนั้นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากพื้นที่ดังกล่าวมักเป็นพื้นที่และสัดส่วนของคนผิวขาว มากกว่าคนผิวสี

โดยนอกจากภาพยนตร์เรื่อง Black Panther ของ Marvel Studios สิ่งที่น่าสนใจให้เห็นถึงนัยสำคัญบางประการ อาทิ ผู้กำกับ ผู้บริหาร รวมไปถึงเจ้าของบริษัทยักษ์ใหญ่ในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ ล้วนแต่เป็นคนผิวขาว อย่างเช่น ภาพยนตร์เรื่อง Avatar: The Way of Water ที่กวาดรายได้ทั่วโลกไป 2.3 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ (Box Office, n.d.) ภาพยนตร์ที่กำกับโดยผู้กำกับชาวอเมริกันชื่อดัง James Cameron ภายใต้ 20th Century Studios บริษัทผลิตสื่อและภาพยนตร์ภายใต้การกำกับดูแลของ Walt Disney Studios โดยมีนักธุรกิจชาวอเมริกัน David Greenbaum เป็นประธาน (President of Disney Live Action Studios and 20th Century Studios) โดยภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวเป็นภาพยนตร์ที่ทำรายได้มากที่สุดในปี 2022 และนอกจากนี้ในปี 2023 ภาพยนตร์เรื่อง Barbie เป็นภาพยนตร์ที่ทำรายได้มากของปี โดยทำรายได้ไป 1.4 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ (Box Office, n.d.) ภายใต้การกำกับของผู้กำกับ Greta Celeste Gerwig ผู้กำกับภาพยนตร์ชาวอเมริกัน โดยภาพยนตร์เรื่องนี้ถูกฉายโดย Warner Bros. Pictures ที่เป็นบริษัทในเครือ Warner Bros. Motion Picture Group ของ Warner Bros. โดยมีประธานและประธานเจ้าหน้าที่บริหารคือ David Zaslav ซึ่งจะเห็นได้ว่าภาพยนตร์ที่ประสบความสำเร็จในอุตสาหกรรมภาพยนตร์และในวงการฮอลลีวูดล้วนเป็นภาพยนตร์ที่มาจากชาวอเมริกันหรือคนผิวขาว ซึ่งในทำนองเดียวกันกับภาพยนตร์เรื่อง Black Panther ทำายที่สุดแล้ว คนที่ประสบความสำเร็จและได้รับผลประโยชน์เหล่านั้น ล้วนเป็นคนผิวขาวที่ยังคงถือครองความมั่งคั่งในยอดสูงสุดของพีระมิด (Pyramid of Capitalist System) ในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

พหุวัฒนธรรมนิยมในฐานะสิ่งที่จำกัด (Multiculturalism as Containment)

จากประเด็นบริบทของฮอลลีวูดข้างต้น ที่ยังคงปรากฏให้เห็นถึงมิติของการเหยียดชาติพันธุ์หรือการเหยียดเชื้อชาติที่ยังคงดำรงอยู่ โดยสามารถพิจารณาโดยอาศัยแนวความคิดพหุวัฒนธรรมนิยม (Multiculturalism) ของ Slavoj Zizek นักปรัชญาและนักคิดคนสำคัญชาวสโลวีเนียที่วิพากษ์วิจารณ์และตั้งคำถามเกี่ยวกับระบบทุนนิยม รวมไปถึงโครงสร้างต่าง ๆ ที่ทำให้ทุนเหล่านั้นยังคงดำรงอยู่ ซึ่งในภาพยนตร์เรื่อง Black Panther และ Black Panther: Wakanda Forever นั้น มีการนำเสนอความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือพหุวัฒนธรรมนิยม ของกลุ่มคนต่าง ๆ อาทิ กลุ่มคนผิวสี (แอฟริกัน อเมริกัน) และผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ภายใต้สังคมที่มีความหลากหลาย ทั้งผิวสี เชื้อชาติ ภาษา รวมถึงวัฒนธรรม แต่ในมุมมองของ Zizek สิ่งดังกล่าวเป็นเสมือนอุดมการณ์ที่ครอบงำเราในยุคทุนนิยมโลกาภิวัตน์หลังการเมือง

ทั้งนี้ ก็เพราะว่ามันก่อให้เกิดสภาวะที่เรียกว่า “การทำให้การเมืองเป็นเรื่องวัฒนธรรม” (สรวิศ ชัยนาม, 2558) โดยการใช้เรื่องวัฒนธรรมมาทำลายระบบการเมืองอันเป็นระบบที่ตั้งคำถามเกี่ยวกับปัญหาเชิงโครงสร้างและทุนนิยม แม้ว่าภาพยนตร์เรื่อง Black Panther ทั้งสองภาคนั้น เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับการเมืองเชิงอัตลักษณ์ (Identity Politics) ที่เป็นการถ่ายทอดอัตลักษณ์ ประวัติศาสตร์ และตัวตนของคนผิวสีอันนำไปสู่การเคลื่อนไหวทางการเมืองและการเรียกร้องประเด็นที่สำคัญและความยุติธรรมที่คนผิวสีเผชิญ แม้ว่าภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวจะเป็นการภาพยนตร์ที่นำเสนอประเด็นที่สำคัญของบริบทการเมืองระหว่างประเทศ

แต่อย่างไรก็ตาม การทำให้การเมืองเป็นเรื่องวัฒนธรรมทำให้เกิดการละเลยประเด็นเชิงเศรษฐกิจปัญหาเชิงโครงสร้าง และกลบเกลื่อนความเป็นพหุวัฒนธรรมนิยม ที่กลับมุ่งไปที่การต่อสู้ทางอัตลักษณ์ที่ตื่นเงินและกลับเพิกเฉยต่อการต่อสู้ทางการเมืองและสิ่งที่กดทับพวกเขาเหล่านั้น ซึ่งพหุวัฒนธรรมนิยมเป็นเสมือนการเฉลิมฉลองความหลากหลายทางวัฒนธรรมสามารถใช้เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจจากประเด็นที่ลึกซึ้งและความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม Zizek ยังกล่าวว่า “การเมืองเชิงอัตลักษณ์และพหุวัฒนธรรมเสรีนิยมไม่ต่างอะไรกับ “การเหยียดเชื้อชาติในยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern racism)” (Zizek, 1997 อ้างถึงใน สรวิต ชัยนาม, 2558) และสิ่งนี้มันทำให้ระบบทุนนิยมนั้นสามารถดำเนินต่อไปได้ เนื่องด้วยทุนนิยมดังกล่าวอาศัยผลประโยชน์จากพหุวัฒนธรรมและการสร้างพื้นที่แห่งความหลากหลายของพหุวัฒนธรรม ผ่านการสร้างความยอมรับทางอัตลักษณ์ทางเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ชนชาติ เพศ และผิวสี จนทำให้ผู้คนให้ความสนใจเพียงแค่อัตลักษณ์เหล่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นของ Woke Capitalism ที่เป็นการดำเนินนโยบายทางการตลาดของบริษัทหรือกลุ่มทุนต่าง ๆ โดยการประกาศถึงความสำคัญกับอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของกลุ่มคนต่าง ๆ อาทิ กลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศและกลุ่มคนผิว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากอัตลักษณ์เหล่านั้น โดยแท้จริงแล้วกลับไม่ได้ให้ความสำคัญหรือเล็งเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์นั้น ๆ อย่างแท้จริง ซึ่งประเด็นเรื่องการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการเมืองเชิงอัตลักษณ์อาจเป็นการให้ความสนใจเพียงประเด็นของอัตลักษณ์ จนละเลยไปว่าแท้จริงแล้วสิ่งที่กดทับและกดขี่ในโครงสร้างที่ดำรงอยู่ คือระบบทุน ซึ่งหากต้องการแก้ไขถึงปัญหาเชิงโครงสร้างจำเป็นจะต้องวิพากษ์ระบบทุนที่ชูดรีดและสร้างความมั่งคั่งจากพื้นที่ดังกล่าว แม้ว่าลัทธิล่าอาณานิคมและเจ้าอาณานิคมได้สิ้นสุดลงไปแล้ว แต่ลักษณะของการล่าอาณานิคมก็ยังคงดำรงอยู่ในรูปแบบใหม่ เช่นเดียวกับสิ่งที่ทุนนิยมกำลังแสวงหาผลประโยชน์จากพื้นที่ทางอัตลักษณ์ดังกล่าว โดยทำที่สุดแล้วถึงแม้ว่าภาพยนตร์เรื่องนี้ปรากฏให้เห็นถึงการต่อรองและหลุดพ้นจากเหมารวมและการกดทับเชิงเชื้อชาติของคนเชื้อสายแอฟริกัน ตามสิ่งที่แนวคิดหลังอาณานิคมได้วิพากษ์ไว้ แต่ภายใต้ระบบทุนนิยมคนแอฟริกันและคนผิวสี (ตะวันออก) ก็ยังคงไม่ได้มีชีวิตที่ดีขึ้นได้ คนที่กลับมีชีวิตที่ดีกลับกลายเป็นเพียงคนผิวขาว (ตะวันตก) ที่ยังคงครองความมั่งคั่งในพื้นที่ดังกล่าว

ดังนั้น จุดยืนและสิ่งที่การอภิปรายพยายามชี้ให้เห็นของงานศึกษาชิ้นนี้ถึงแม้ภาพยนตร์เรื่อง Black Panther และ Black Panther Wakanda สะท้อนให้เห็นถึงการต่อรองหรือหลุดพ้นจากภาพเหมารวมและการกดทับเชิงเชื้อชาติของคนเชื้อสายแอฟริกัน แต่เมื่อพิจารณาในมุมมองอื่นๆ ก็ยังคงพบว่าในมิติอื่น ๆ เหล่านั้น ทำที่สุดแล้ว หากมองในมุมมองของพหุวัฒนธรรมนิยม การส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมต่าง ๆ แท้ที่จริงแล้วล้วนกลับเป็นเสมือนสิ่งที่ปกปิดไว้ซึ่งความรุนแรงในการถูกกดทับและกดขี่ด้วยระบบทุนหรือคนผิวขาวที่ถือครองความมั่งคั่งในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ภายใต้การอาศัยพหุวัฒนธรรมที่เป็นเครื่องมือที่ได้อย่างหนึ่งของทุนนิยมในกระบวนการสร้างความมั่งคั่ง ผ่านการนำเสนอความหลากหลายของกลุ่มคนผิวสีและอาศัยอัตลักษณ์ของกลุ่มคนผิวสีสร้างพื้นที่ให้แก่คนผิวสีเหล่านั้น โดยหวังซึ่งผลประโยชน์จากพื้นที่ดังกล่าว ดังนั้นแล้ว คนผิวสีหรือชาวตะวันออก ก็ยังคงไม่อาจก้าวข้ามประเด็นเรื่องการเหยียดชาติพันธุ์ การกดขี่ และการกดทับเชิงเชื้อชาติจากคนผิวขาวหรือ

ชาวตะวันตกไปได้ ซึ่งสิ่งดังกล่าวไม่ต่างไปจากการเหยียดเชื้อชาติในยุคหลังสมัยใหม่ โดยผู้ที่ถือครองความมั่งคั่งและครองอำนาจในพื้นที่ทางสังคมและในบริบทการเมืองโลก ก็คงยังเป็นชาวตะวันตกหรือคนผิวขาวเช่นในอดีต

ข้อเสนอแนะ

1. ขยายกรอบการศึกษาเพิ่มเติมในภาพยนตร์ผิวสีเรื่องอื่น ๆ นอกเหนือจากภาพยนตร์เรื่อง Black Panther ภายใต้การตั้งคำถามในรูปแบบเดียวกับงานศึกษาชิ้นนี้ เพื่อให้เห็นว่าภาพยนตร์ผิวสีเรื่องอื่น ๆ สามารถต่อรองหรือหลุดพ้นจากภาพเหมารวมและการเหยียดเชื้อชาติได้อย่างไร

2. ศึกษามิติเรื่องเพศสภาพ (Gender) และความเป็นชาย (Masculine) ของตัวละครสตรีในภาพยนตร์ Black Panther เนื่องด้วยในภาพยนตร์ปรากฏให้เห็นประเด็นที่น่าสนใจในมิติเรื่องเพศของตัวละครที่สะท้อนถึงความเป็นชายและความเป็นหญิง

3. ศึกษาแนวคิดหลังอาณานิคมอื่น ๆ หรือของนักคิดคนอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากงานเขียนของ Edward W. Said เพื่อเปรียบเทียบว่าในท้ายที่สุดสิ่งที่แนวคิดหลังอาณานิคมของนักคิดคนอื่นจะสามารถชี้ให้เห็นภาพการต่อรองและการหลุดพ้นได้อย่างไร

4. ศึกษากระแสการปรากฏตัวขึ้นของภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับคนผิวสีในห้วงเวลาดังกล่าว โดยกำหนดช่วงเวลาที่เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมอย่างเข้มข้น เพื่อต้องการศึกษาที่สิ่งที่ภาพยนตร์ในห้วงเวลาดังกล่าวนำเสนอและภาพยนตร์เหล่านั้นมีนัยทางการเมืองอย่างไรในห้วงเวลาเหล่านั้น

5. ขยายการศึกษาการศึกษาไปยังกลุ่มคนอื่น ๆ ที่เป็นตัวแทนของตะวันออกที่นอกเหนือจากคนผิวสีที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่อง Black Panther อาทิ ชาว Talokan ในฐานะตัวแทนของความเป็นอื่น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ชุตติเดช เมธีชุตติกุล. (2022). เมื่อความรุนแรง คือ จุดเริ่มต้น: ฟาน้องกับตัวตนที่ถูกถอนราก
อาณา นิคม. *Chiang Mai University Journal of Humanities*, 23(3), 273-290.
- ไทยพีบีเอส. (2561, 20 กุมภาพันธ์). *Black Panther* อัตลักษณ์ที่น่าภูมิใจของแอฟริกัน.
<https://www.thaipbs.or.th/news/content/270396>
- นฤพนธ์ ดั่งวงวิเศษ. (2564, 20 สิงหาคม). แนวคิดหลังอาณานิคม กับอัมพกาณีสถาน.
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (SAC). <https://www.sac.or.th/portal/th/article/detail/240>
- นิพนธ์ คุณารักษ์. (2552). ภาษาภาพยนตร์ : องค์ประกอบของภาพยนตร์. *Journal of Fine and Applied Arts Khon Kaen University*, 1(1), 20–29. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/fakku/article/view/28081/24129>
- วสุธร วงศ์คำ (2564). สหรัฐอเมริกากับมุมมองที่มีต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ผ่านภาพยนตร์เรื่อง
"รายากับมังกร ตัวสุดท้าย" ในปี พ.ศ. 2564. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. คณะศิลปศาสตร์.
วีรชัย ชื่นจันทร์แดง. (2563). แนวคิดหลังอาณานิคมในผลงานศิลปะของ มาเรีย เทเรซา
อัลเวส [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn
University. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/3151>
- สัตตบงกช เยาวโยธิน. (2568, 7 มกราคม). สีม่วงไทเรียน สัญลักษณ์แห่งความหรูหรา อำนาจ
และความมั่งคั่ง. ศิลปวัฒนธรรม. https://www.silpa-mag.com/history/article_146103
- สรวิต ชัยนาม. (2558). *Slavoj Zizek : ความรุนแรงและการเมืองเพื่อการปลดปล่อย*. สำนักพิมพ์
สยาม
- สรวิต ชัยนาม. (2561). *ดิสโทเปียไม่สิ้นหวัง: ภาพยนตร์ฮอลลีวูดและการเมืองโลก*. สำนักพิมพ์
สยามปริทัศน์
- สลิลสา ยุกตะนนท์. (2556). อัตลักษณ์เพื่อวันพรุ่งนี้: บทวิพากษ์การเมืองเชิงอัตลักษณ์ จากสำนัก
คิดหลังอาณานิคม. *Journal of Social Sciences Naresuan University*, 9(2), 61-103.
- สันติ เล็กสกุล. (2557). "ผู้ไร้เสียง" ในทัศนะของกยาทรี จักรวรรตี สปิวัค (Gayatri Chakravorty
Spivak). *Connexion: Journal of Humanities and Social Sciences*, 3(2), 1-19.
- สันติ เล็กสกุล. (2561). *ผู้ไร้เสียง: คำยืนยันของคยาตรี จักรวรรตี สปิวัค*. Illuminations Editions
- สุรศักดิ์ บุญอาจ. (2560). รูปแบบและความคิดหลักของเรื่องในภาพยนตร์ยอดเยี่ยม รางวัลออส
การ์ พ.ศ.2553-2559. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*
5(2), 84. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jcosci/article/view/111527>
- องอาจ สิงห์ลำพอง. (2556). *การอภิปรายความการสื่อสารทางการเมืองจากภาพยนตร์อิง
ประวัติศาสตร์ไทยเรื่องตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรรถพรณ สุวรรณนา. (2565). การวิเคราะห์เชิงสัญลักษณ์ในซีรีส์อนิเมะเรื่อง Godzilla Singular Point

- (2021). วารสารปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 7(1), 6. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jprkku/article/view/256634/174417>
- Gu Xinx. (2561). ศึกษาการเล่าเรื่องและผลสะท้อนวัฒนธรรมในภาพยนตร์นอกกระแสของไทยและจีน : กรณีศึกษาเรื่อง *Mary is Happy Mary is Happy* และ *Ne Zha* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. BU Research. http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/3331/1/gu_xinx.pdf

ภาษาต่างประเทศ

- Afriklens. (2024, November 6). *Ceremonies and Rituals: Dance and Cultural Significance*. <https://www.afriklens.com/ceremonies-and-rituals-dance-and-cultural-significance/>
- Albarrán-Torres, C., & Burke, L. (2023). Postcolonial Superheroes: Unmasking Black Panther: Wakanda Forever and Namor, Its Mesoamerican Antihero. *Quarterly Review of Film and Video*, 42(3), 872–898. <https://doi.org/10.1080/10509208.2023.2245319>
- Alcântara Conde da Silva, B. (2021). Postcolonial Art and Pan-Africanism: Afrofuturism as an Alternative Perspective to African and Diasporic Development in the Film Black Panther (2018). *Rotura – Revista De Comunicação, Cultura E Artes*, (1), 70–76. <https://doi.org/10.34623/xtbz-am79>
- Bleiker, R. (2009). *Aesthetics and World Politics*. Palgrave Macmillan.
- Borocz, J. & Sarkar, M. (2012). Colonialism. Thousand Oaks. https://www.researchgate.net/publication/288839786_Colonialism
- Box Office Mojo. (n.d.). *Black Panther*. https://www.boxofficemojo.com/releasegroup/gr3458290181/?ref_=bo_ydw_table_2
- Box Office Mojo. (n.d.). *Black Panther: Wakanda Forever*. https://www.boxofficemojo.com/releasegroup/gr1340101125/?ref_=bo_ydw_table_6
- Business case studies. (2024, August 19). *Post-Colonial Theory (Fanon, Said, Spivak)*. <https://businesscasestudies.co.uk/post-colonial-theory-fanon-said-spivak/>
- Chikafa-Chipiro, R. (2019). The future of the past: imagi(ni)ng black womanhood, Africana womanism and Afrofuturism in Black Panther. *Image & Text*, 33, 1-20. <http://dx.doi.org/10.17159/2617-3255/2018/n33a4>
- Chittiphalangsri, P. (2009). The Author in Edward Said's Orientalism: The Question of Agency. *Manusya: Journal of Humanities*, 12(4), 1-17.
- Coogler, R. (Director). (2018). *Black Panther* [Film]. Marvel Studios.
- Coogler, R. (Director). (2022). *Black panther: Wakanda Forever* [Film]. Marvel Studios.
- De Beus, E. (2022). Marvel Presents a Global Utopia and Confronts Nationalism:

- Eternals as a New Mythology Forged from Western Roots. *Humanities*, 11(60), 1-9. <https://doi.org/10.3390/h11030060>
- Dickinson, M. (2021, April 14). *Black Panther, Whitewashing: Colonialism and Neocolonialism Ideals in Marvel's Black Panther*. Central College Writing Anthology. <https://central.edu/writing-anthology/2021/04/14/black-panther-whitewashing-colonialism-and-neocolonialism-ideals-in-marvels-black-panther/>
- Eckhardt, G. M. (2018). "Black Panther: Thrills, Postcolonial Discourse, and Blacktopia. *Markets, Globalization & Development Review*, 3(2), 1-6. <https://doi.org/10.23860/MGDR-2018-03-02-06>
- Elia, A. (2014). The Languages of Afrofuturism. *Lingue e linguaggi*, 12. <https://core.ac.uk/download/pdf/231334333.pdf>
- European Commission. (2024). *Report on the implementation of the EU anti-racism action plan 2020-2025 and on national action plans against racism and discrimination*. Publications Office of the European Union. https://commission.europa.eu/document/download/4968fa88-5350-48d9-bf36-abd3c0142aa8_en?filename=Report%20Antiracism.pdf
- Fanon, F. (1963). *The wretched of the earth*. Penguin.
- Fraser, I. (2018). *Political Theory and Film: From Adorno to Žižek*. Rowman & Littlefield.
- Freeman, B., Kim, D. G., & Lake, D. A. (2022). Race in International Relations: Beyond the "norm against noticing". *Annual Review of Political Science*, 25(1), 175-196. <http://dx.doi.org/10.1146/annurev-polisci-051820-120746>
- Griffina, R. A., & Rossing, J. P. (2020). Black Panther in widescreen: cross-disciplinary perspectives on a pioneering, paradoxical film. *Review of Communication*, 20(3), 1-14. <https://doi.org/10.1080/15358593.2020.1780467>
- Gormley, M. J., Wendorf, B. D. & Solinsky, R. (2022). *Black Panther 's Afrofuturism*. In *Edwardo Pérez & Timothy E. Brown, Black Panther and Philosophy*. Hoboken, NJ: Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781119635871.ch18>
- Guynes, S., & Lund, M. (2020). *Unstable Masks: Whiteness and American Superhero Comics*. Ohio State University Press.
- Hamadi, L. (2014). Edward Said: The Postcolonial Theory and The Literature of Decolonization. *European Scientific Journal*, 2, 39-45. <https://doi.org/10.19044/esj.2014.v10n10p>
- Harmon, K. (2023, February 16). *The Black Panther movies have effectively changed the worldview on Africa*. IRR Review. <https://www.irreview.org/articles/the-black-panther-movies-have-effectively-changed-the-worldview-on-africa>
- Jacobs, C. (2017). *Racial Diversity: A Cultural Necessity in a Contemporary, Globalised*

- and White-Washed, Hollywood*. Academia. https://www.academia.edu/33899223/Racial_Diversity_A_Cultural_Necessity_in_a_Contemporary_Globalised_and_White_Washed_Hollywood
- Jiaxi, W., & Changsong, W. (2022). Representation of Anti-racism and Reconstruction of Black Identity in Black Panther. *Media Watch*, 14(1), 77-99. <https://doi.org/10.1177/09760911221131654>
- Kassab, H. S. (2024). Post-Colonialism and Sci-Fi as Pedagogy: Film as a Vehicle for Understanding. *Contexto Internacional*, 46(3), <http://dx.doi.org/10.1590/S0102-8529.20244603e20220020>
- Kim, M., & Brunn-Bevel, R. J. (2020). *Hollywood's Global Expansion and Racialized Film Industry*. *Humanity & Society*, 44(1), 37–66. <https://doi.org/10.1177/0160597619832045>
- Mambrol, N. (2016, April 7). *Frantz Fanon's Contribution to Postcolonial Criticism*. Literariness. https://literariness.org/2016/04/07/frantz-fanon-s-contribution-to-postcolonial-criticism/#google_vignette
- Martínez Fernández, S. (2015). *Colonialism and intertextuality in James Cameron's Avatar*. Universidad de Valladolid. Faculty of Philosophy and Letters.
- Marvel. (2018). *Black Panther (Movie, 2018)*. <https://www.marvel.com/movies/black-panther>
- Media Education Foundation. (2005). *EDWARD SAID On 'Orientalism'*. <https://www.mediaed.org/transcripts/Edward-Said-On-Orientalism-Transcript.pdf>
- Millanzi, R. (2021). Kimoyo Beads, Multiverses and Crossovers: Establishing (Re) connection in the World of Marvel's Black Panther. *Excursions Journal*, 11(1), 47-76. <https://journals.sussex.ac.uk/index.php/excursions/article/view/274/263>
- Moosavinia, S. R., Niazi, N., & Ghaforian, A. (2011). Edward Said's Orientalism and the Study of the Self and the Other in Orwell's *Burmese Days*. *Studies in Literature and Language*, 2(1), 103. <https://core.ac.uk/download/pdf/236302859.pdf>
- Nijamatulla, S. (2019). *Orientalism as Methodology and Methodology of Orientalism*. Academic.edu. https://www.academia.edu/40218675/Orientalism_as_Methodology_and_Methodology_of_Orientalism
- Pratisti, S. A., & Rachman, J. B. (2017). Aesthetic and World Politics by Roland Bleiker. Basingtoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 2009. Hardcover: 271 pp. *Intermestic: Journal of International Studies*, 2(1), 105-108. <https://intermestic.unpad.ac.id/index.php/intermestic/article/view/58/28>
- Rottentomatoes. (2022). *Black Panther: Wakanda Forever*. https://www.rottentomatoes.com/m/black_panther_wakanda_forever

- Tallapessy, A., Wahyuningsih, I., & Anjasari, R. A. (2020). Postcolonial Discourse in Coogler's Black Panther: A Multimodal Critical Discourse Analysis. *Humaniora*, 32(1), 75-87. <https://doi.org/10.22146/jh.v32i1.47234>
- Said, E. W. (1978). *Orientalism*. Routledge & Kegan Paul Ltd.
- San Juan, E. (1998). The limits of postcolonial criticism; The discourse of Edward Said. *Against the Current*, 13(5), 28.
- Saunders, A. R. (2019). (Profitable) imaginaries of Black Power: The popular and political geographies of Black Panther. *Political Geography*, 69, 139-149. <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2018.12.010>.
- Sawant, D. G. (2011). Perspectives on Postcolonial Theory: Said, Spivak and Bhabha. *Literary Endeavor*, 2, 129-135. https://www.researchgate.net/Publication/271633479_Perspectives_on_Post-colonial_Theory_Said_Spivak_and_Bhabha
- Shapiro, M. J. (2015, May 23). *Film and World Politics*. E-International Relations. <https://www.e-ir.info/pdf/56328>
- Strong, M. T. & Chaplin K. S. (2019). Afrofuturism and Black panther. *Contexts*, 18(2), 58-59. <https://doi.org/10.1177/1536504219854725>.
- Supachalasai, C. (2017). Decolonial Epistemology and the Future of Thai IR Theory. *Journal of Social Science*, 47(1), 1-31. <http://www.library.polsci.chula.ac.th/journal2>
- University of California, Los Angeles. (2025). *Hollywood Diversity Report*. <https://socialsciences.ucla.edu/wp-content/uploads/2025/03/UCLA-Hollywood-Diversity-Report-2025-Theatrical-Film-2-27-2025.pdf>
- Umar, A. D., & Lawan, N. (2024). Critical Review of Postcolonial Theory of Homi Bhabha's Hybridity: A Study of "The Location of Culture". *Journal of Education and Social Sciences*, 10(1), 1-10.
- United Nations General Assembly. (2024). *Report of the Working Group on the Universal Periodic Review*. Human Rights Council. <https://docs.un.org/en/A/HRC/57/6>
- Wang, Y. (2023). Postcolonial Discourse Analysis on the "Cultural Negotiation" of Homi K. Bhabha. *Journal of Humanities, Arts and Social Science*, 7(2). 325-333. <https://doi.org/10.26855/jhass.2023.02.014>
- ZHANG, J. (2015). The Actualization of Post-colonialism in Movies. *Sino-US English Teaching*, 12(5), 397-402. <https://www.davidpublisher.com/Public/uploads/Contribute/556ecdbe5e5c4.pdf>
- Zuckerberg, D. (2018). *Not all dead white men: Classics and misogyny in the digital age*. Harvard University Press.

